

ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

ปริญญานิพนธ์
ของ
นางลักษณ์ งามขำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ตุลาคม 2551

ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

ปริญญานิพนธ์
ของ
นางลักษณะ งามขำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ตุลาคม 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

บทคัดย่อ
ของ
นางลักษณ์ งามขำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ตุลาคม 2551

นงลักษณ์ งามขำ. (2551). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสันติสุขวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงมา 1 ห้อง จากนั้นจับสลากนักเรียนมาเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายและแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.64 การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated ANOVA) และ Partial η^2 ผลการวิจัยพบว่า

ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย เด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ทั้งโดยรวม ($F = 1159.103$) และรายด้านคือ ด้านการเข้าใจความหมายของคำ ($F = 166.698$) ด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ($F = 175.627$) ด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ($F = 70.000$) ด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ($F = 257.250$) และด้านการเล่าเรื่อง ($F = 433.500$) ซึ่งการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายส่งผลต่อความสามารถด้านการฟังและการพูด โดยรวมร้อยละ 98.8 (Partial $\eta^2 = .988$) และด้านการเข้าใจความหมายของคำร้อยละ 92.3 (Partial $\eta^2 = .923$) ด้านการปฏิบัติตามคำสั่งร้อยละ 92.6 (Partial $\eta^2 = .926$) ด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆร้อยละ 83.3 (Partial $\eta^2 = .833$) ด้านการแต่งประโยคปากเปลาร้อยละ 94.8 (Partial $\eta^2 = .948$) และด้านการเล่าเรื่องร้อยละ 96.9 (Partial $\eta^2 = .969$) ตามลำดับ

LISTENING AND SPEAKING ABILITIES OF YOUNG CHILDREN
THROUGH RIDDLE ACTIVITIES

AN ABSTRACT
BY
NONGLUCK NGAMKHAM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

October 2008

Nongluck Ngamkham. (2008). *Listening and Speaking Abilities of Young Children through Riddle Activities*. Master thesis, M.Ed. (Early childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof. Dr. Sirma Pinyoanuntapong, Assoc. Prof.Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The purpose of this study was to investigate the effect of riddle activities on the listening and speaking abilities of young children both in general and in individual areas. The samples were preschool boys and girls, with 4-5 years of age, of kindergarten 2 at Suntisukwittaya School under the jurisdiction of Office of Private Education Commission, Bangkok, in the first semester of 2008 academic year. One class was selected by purposive random sampling. After that, 15 children were selected and riddle activities were used with them. The experiment was carried out 24 times within the period of 8 weeks – 3 days per week and 20 minutes per day. The instruments used in this study were riddle activity plans and a test of listening and speaking abilities for young children with the index of consistency (IOC) between 0.60 – 1.00 and the reliability of 0.64. The research followed one-group pretest-posttest design and the data were statistically analyzed by one way repeated ANOVA and Partial η^2 .

The results of study were as follows

The means of listening and speaking abilities of young children before and after the use of riddle activities were different with statistical significance at the level of $p < .05$ both in general ($F = 1159.103$) and in individual areas of understanding word meanings ($F = 166.698$), following instructions ($F = 175.627$), defining things ($F = 700.000$), making oral sentences ($F = 257.250$), and telling stories ($F = 433.500$). The riddle activities affected the listening and speaking abilities in general at 98.8% (Partial $\eta^2 = .988$), and in the areas of understanding word meanings at 92.3% (Partial $\eta^2 = .923$), following instructions at 92.6% (Partial $\eta^2 = .926$), defining things at 83.3% (Partial $\eta^2 = .833$), making oral sentences at 94.8 (Partial $\eta^2 = .948$), and telling stories at 96.9 (Partial $\eta^2 = .969$) respectively.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

ของ
นางลักษณะ งามขำ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์	คณะกรรมการสอบปากเปล่า
.....ประธาน	(ประธาน)
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)	(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)
.....กรรมการ	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)	(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)
	กรรมการ
	(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)
	กรรมการ
	(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาจากรองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเอาใจใส่ชี้แนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และคณาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้ ทักษะและคำแนะนำต่างๆ จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์เรียบร้อยและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ อาจารย์เบญจะ คำมะสอน อาจารย์รุ่งนภา รัตสา ดร.อดุลย์ ไบกุหลาบ อาจารย์ไพบุลย์ อุบันโน อาจารย์น้ำผึ้ง อินทะเนตร อาจารย์สมศรี ปาณะโตชะ และอาจารย์สนอง สุทธาอามาตย์ ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ความช่วยเหลือแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนสันติสุขวิทยา ครูใหญ่ คณะครู-นักเรียนชั้นอนุบาล 2 ทุกคน ที่ให้การสนับสนุนและร่วมมือในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ในการทดลองและเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ภาคพิเศษทุกคน ตลอดจนรุ่นพี่และรุ่นน้อง ขอขอบคุณคุณทวีศักดิ์ งามขำ และคุณปาล์ม งามขำ ที่ให้คำแนะนำ คำปรึกษาช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่กรุณาให้ความร่วมมือสนับสนุนและเป็นกำลังใจจนทำให้ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อ คำมูล คุณแม่เนงเยาว์ ทานสัมฤทธิ์ ที่ให้ชีวิต ให้การอบรมเลี้ยงดู และให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

นางลักษณ์ งามขำ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฟัง.....	7
ความหมายของการฟัง.....	8
ความสำคัญของการฟัง.....	9
องค์ประกอบของการฟัง.....	10
ประเภทของการฟัง.....	11
พัฒนาการความสามารถด้านการฟัง.....	13
แนวทางในการส่งเสริมการฟัง.....	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฟัง.....	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพูด.....	16
ความหมายของการพูด.....	16
ความสำคัญของการพูด.....	17
พัฒนาการความสามารถด้านการพูด.....	18
กระบวนการพูด.....	20
การใช้ภาษาพูด.....	21
แนวทางในการส่งเสริมการพูด.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพูด.....	23
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย..	24
ความหมายของการจัดประสบการณ์.....	24
ความสำคัญของการจัดประสบการณ์.....	25
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	26

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	27
รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ปริศนาคำทาย.....	34
ความหมายของปริศนาคำทาย.....	34
ประวัติและความเป็นมาของปริศนาคำทาย.....	35
จุดมุ่งหมายของปริศนาคำทาย.....	37
ประเภทของปริศนาคำทาย.....	37
ลักษณะของปริศนาคำทาย.....	40
ลักษณะโครงสร้างคำทายและวิธีการเล่นทายปริศนาคำทาย.....	41
ลักษณะการผูกปริศนาคำทาย.....	43
ประโยชน์ที่ได้จากปริศนาคำทาย.....	45
การนำปริศนาคำทายมาใช้ในการเรียนการสอน.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปริศนาคำทาย.....	50
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	52
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	52
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	53
วิธีการดำเนินการทดลอง.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	70
สรุปผลการวิจัย.....	70
อภิปรายผล.....	72
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	74
ข้อเสนอแนะทั่วไป	75
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย.....	75
 บรรณานุกรม.....	 76
 ภาคผนวก.....	 82
ภาคผนวก ก	83
ภาคผนวก ข	92
ภาคผนวก ค	105
ภาคผนวก ง	110
 ประวัติย่อผู้วิจัย	 112

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	57
2 การดำเนินการทดลอง.....	57
3 ตารางการทดลอง.....	58
4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย.....	62
5 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย.....	62
6 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถด้านการฟังด้านการเข้าใจความหมาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย.....	63
7 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการฟังด้านการเข้าใจความหมาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย.....	64
8 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถด้านการฟังด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย.....	64
9 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการฟังด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย.....	65
10 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถด้านการฟังด้านการบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย.....	66
11 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการฟังด้านการบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย.....	66
12 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถด้านการฟังด้านการแต่งประโยค บอกเล่าก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนา คำทาย.....	67
13 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการฟังด้านการแต่งประโยค ปากเปล่าก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนา คำทาย.....	68
14 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการฟังด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย.....	68
15 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถด้านการฟังด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย.....	69

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
16 ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ.....	106
17 ตารางผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ	108

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์ใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งสามารถแสดงออกด้วยการใช้เสียง คำพูด ท่าทาง แล้วสื่อออกมาให้มีความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ฉะนั้นการเรียนรู้ภาษาเริ่มมาจากการฟังและการพูดก่อนการอ่านและการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับ บันลือ พฤกษ์วัน (2543 : 1) ที่กล่าวว่า ภาษายังเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่พัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการสื่อสารระหว่างบุคคล การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ไม่ว่าชาติใด สังคมใด ย่อมต้องมีภาษาเป็นเครื่องมือช่วยในการติดต่อสื่อความหมายซึ่งกันและกัน บุคคลที่สามารถใช้ทักษะภาษาได้ดีกว่าย่อมดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและราบรื่น

ภาษาจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ต้องอาศัยทักษะการฟัง การพูด ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเขียน ดังนั้นการพัฒนาภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะเด็กในวัย 2-7 ปีเป็นวัยที่พัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลชีวะ (2551 : 136) ที่กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ภาษาตามลำดับขั้นพัฒนาการ เริ่มจากความคุ้นเคยจากการได้ยิน ได้ฟัง การพูดคุย สนทนา ทำให้พัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงาม เด็กเริ่มเรียนจากภาษาง่ายๆ เรียนรู้การใช้คำศัพท์ด้วยการใช้ประโยค ครูสอนภาษาคนแรกของเด็กคือพ่อแม่ เสียงแรกที่เด็กได้ยินได้ฟังคือเสียงจากพ่อแม่ การโต้ตอบของพ่อแม่ทำให้เด็กเรียนรู้ภาษา การพูดและสนทนากับเด็กคือการสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 9-12) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาเป็นสิ่งจำเป็น ผู้เกี่ยวข้องควรจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และการเรียนรู้ภาษาเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณา นอกจากนั้นสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการส่งเสริมทักษะทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดขึ้นอย่างเต็มศักยภาพของเด็ก เพราะสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นให้เกิดการเรียนรู้ที่ดียิ่งสำหรับเด็ก ดังนั้นการฟังการพูดจึงเป็นทักษะของพัฒนาการทางภาษาในเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2550 : 110) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยต้องจัดให้สอดคล้องกับอายุ ธรรมชาติและความต้องการของเด็ก ซึ่งมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรตระหนักถึงความสำคัญและจัดประสบการณ์เรียนรู้ทางภาษาให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย ซึ่งต้องอาศัยทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ซึ่งกล่าวว่า เด็กปฐมวัยอายุ 2-7 ปี จัดอยู่ในขั้นพัฒนาทางขั้นคิดก่อนปฏิบัติการ เด็กเรียนรู้จากการกระทำโดยอาศัยสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพราะเด็กในวัยนี้ยังไม่พัฒนาถึงขั้นที่จะเข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ต้องอาศัยสื่อที่เป็นรูปธรรม

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องเป็นไปในลักษณะของการบูรณาการ เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านการฟังและการพูดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้ผู้เรียนได้เรียน และปฏิบัติให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยการให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ประพฤติปฏิบัติ ลงมือกระทำจริง จัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เรียนมีโอกาสรับรู้โดยผ่านการรับรู้หลายๆ ทางอาทิ การฟัง การพูด การถาม การสัมผัส และการทดลอง กิจกรรมต้องท้าทาย ชวนคิด มีความยากง่ายสลับซับซ้อนพอเหมาะกับวัย และความสามารถของผู้เรียน (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2544 : 196) จากงานวิจัยของเบญจจะ คำมะสอน (2544 : 50-54) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบ และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบมีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดเล่าเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับนงเยาว์ คลินิกฉาย (2543 : 53-57) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบและการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติ ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบ มีความสามารถด้านการฟังและการพูดแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติ แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ของเด็กเป็นประโยชน์ในการพัฒนาขั้นประสบการณ์ของวัยเด็กเป็นอย่างยิ่ง ทั้งการพูดและการฟัง เด็กสามารถเก็บเกี่ยวเรื่องที่ฟังได้ตามวัยและฝึกฝนให้เด็กเป็นผู้ฟังที่ดี การเปิดโอกาสให้เด็กได้จินตนาการจากการใช้เพลงเป็นสื่อ เป็นการกระตุ้นให้เด็กรู้จักฟังและคิด เกิดความเป็นตัวของตัวเอง การพูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบเป็นการส่งเสริมการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถทางภาษาในด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลากหลายกิจกรรม เช่น การเล่านิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมุติ การสนทนา การอภิปราย การร้องเพลง การพูดคำคล้องจอง รวมทั้งการใช้ปริศนาคำทาย ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ฟัง พูดโต้ตอบ แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระจะยิ่งช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถทางภาษาที่ดีขึ้น

ปริศนาคำทายเป็นกิจกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาการด้านทักษะด้านภาษาไทยให้แก่เด็กได้อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ามากเพราะเป็นการเล่นที่ช่วยให้ผู้เล่นรู้จักคิด รู้จักหาคำตอบ อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้บุคคลเป็นคนมีเหตุผล เป็นคนช่างสังเกต กล้าเสี่ยง กล้าเดา และกล้าที่จะคิด มีความละเอียดถี่ถ้วน รู้จักหารูปแบบและการใช้ภาษาในการตั้งคำถาม ซึ่งสอดคล้องกับ ผาสุก มุขเมธา (2540 : 27) กล่าวว่า ปริศนาคำทายทำให้คำและศัพท์ขยายตัว นอกจากนั้นยังฝึกให้เด็กรู้จักการผูกประโยค สำนวน วลี ขึ้นใช้ในภาษาไทย เป็นการสื่อความหมายให้เกิดภาพพจน์

และความรู้สึกหรืออารมณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งทักษะดังกล่าวต้องฝึกเสมอๆจึงจะทำให้ผู้ฝึกประสบความสำเร็จและใช้ภาษาได้อย่างมีคุณภาพ ดังที่ รุ่งนภา วุฒิ (2543 : 47) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปริศนาคำทายแบบโปรแกรมเส้นตรง และการใช้ปริศนาคำทายแบบทั่วไปที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปริศนาคำทายแบบโปรแกรมเส้นตรง และการใช้ปริศนาคำทายแบบทั่วไปที่มีความสามารถทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากที่กล่าวมาการใช้ปริศนาคำทายเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางภาษา โดยเฉพาะด้านการฟังและการพูด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำปริศนาคำทายมาใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็ก ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าวิธีการดังกล่าวจะส่งผลต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจความหมายของคำ การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อสิ่งต่างๆ การแต่งประโยคปากเปล่าและการเล่าเรื่อง ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้เลือกใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน กำหนดความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยรวมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย จะเป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ช่วยให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้เลือกใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุ ระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสันติสุขวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน จาก 2 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสันติสุขวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

2.1 เลือกกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมา 1 ห้องจากทั้งหมด 2 ห้องเรียน โดยการเจาะจงกลุ่มตัวอย่างห้องเรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง ได้นักเรียนจำนวน 30 คน

2.2 จากตัวอย่างในข้อ 2.2 สุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง ด้วยการจับสลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน เพื่อได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

3. ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษานี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรจัดกระทำ คือ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

4.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสันติสุขวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

2. ความสามารถด้านการฟังและการพูด หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการเข้าใจความหมายของคำ การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อสิ่งต่างๆ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง แบ่งความสามารถของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 ด้าน คือ

2.1 ความสามารถด้านการฟัง หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการเข้าใจความหมายของคำ ได้แก่ การบอกความหมายหรือสื่อความหมายในคำที่ยินได้ถูกต้อง และการปฏิบัติตามคำสั่ง ได้แก่ การฟังคำสั่งได้อย่างเข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง

2.2 ความสามารถด้านการพูด หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ได้แก่ การบอกชื่อสิ่งต่างๆที่เห็นในภาพได้ถูกต้อง การแต่งประโยคปากเปล่า ได้แก่ การพูดสื่อความหมายจากภาพเป็นเรื่องราวได้ชัดเจน และการเล่าเรื่อง ได้แก่ การพูดสื่อความหมายจากภาพได้เป็นเรื่องราวอย่างต่อเนื่องเป็นประโยคสมบูรณ์ คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้อย่างถูกต้อง

3. ปริศนาคำทาย หมายถึง ถ้อยคำหรือคำพูดที่นำมาผูกเป็นคำถาม เพื่อเป็นเงื่อนไขให้ทายหรือตอบ จะมีบางสิ่งบางอย่างเป็นคำหรือมีความหมายของคำถามเหล่านั้นอยู่ในตัว เพื่อให้ผู้ฟังจับใจความแล้วคิดหาคำตอบได้ มีลักษณะโครงสร้างของปริศนาคำทายซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนลงท้าย

4. การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย หมายถึง การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ครูจัดให้กับเด็กโดยมีคำถามจากปริศนาคำทาย ซึ่งมีเนื้อหาสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้และมีเนื้อหาใกล้ตัวเด็ก ผู้วิจัยสร้างคำทายจากคำศัพท์ที่เหมาะสมและคุ้นเคยกับเด็ก โดยเลือกหน่วยละ 3 คำศัพท์ จาก 8 หน่วยการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 24 คำศัพท์มาสร้างปริศนาคำทาย เด็กได้ฟังคำถามหรือคำทาย เด็กได้ตอบหรือทายปริศนาคำทาย สนทนาพูดคุยเกี่ยวกับคำทายและคำตอบ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูด การเข้าใจความหมายของคำ การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อต่างๆ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

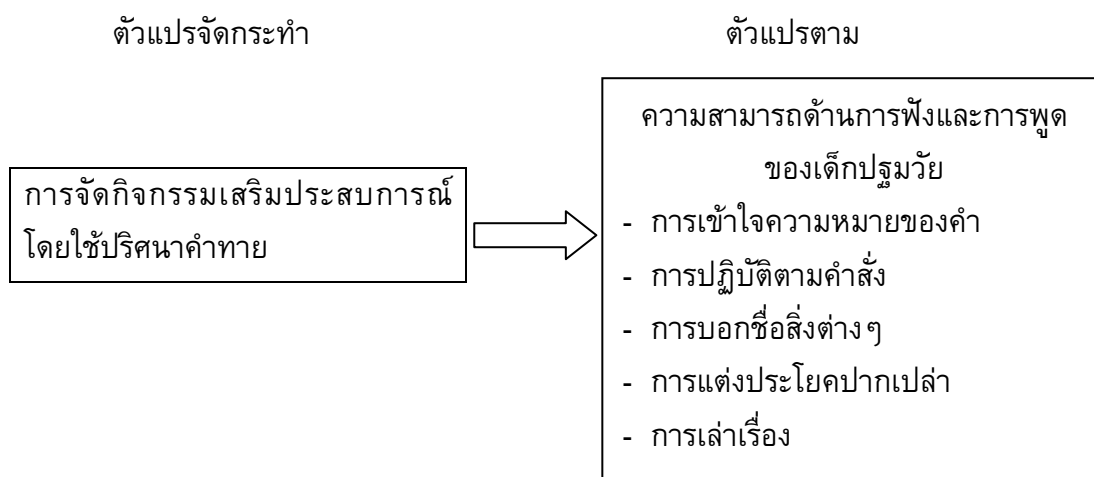
4.1 ขั้นนำ เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ด้วยการสนทนาซักถาม ใช้เพลง คำคล้องจอง ที่เด็กคุ้นเคย หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อกระตุ้นให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งจะทำกิจกรรมในขั้นต่อไป

4.2 ขั้นสอน ให้เด็กฟังและพูดปริศนาคำทาย เด็กช่วยกันคิดหาคำตอบ เฉลยคำตอบที่ถูกต้องพร้อมกับชมเชยเด็กที่ตอบถูก ถ้าเด็กตอบไม่ได้ถามปริศนาคำทายอีกครั้ง เพื่อกระตุ้นให้เด็กฟังและคิดหาคำตอบ เด็กนำภาพคำตอบติดที่บอร์ดหน้าชั้นเรียน จากนั้นขออาสาสมัครวันละ 5 คนออกมาเล่าเรื่องเกี่ยวกับคำตอบในปริศนาคำทาย โดยเปิดโอกาสให้เด็กฟังและพูดคุยซักถามอย่างอิสระ

4.3 ขั้นสรุป ทบทวนคำถามในปริศนาคำทายให้เด็กฟังและพูดตามอีกครั้ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

สมมติฐานของการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายมีความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวมหลังการทดลองสูงขึ้น
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายมีความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยแยกด้านหลังการทดลองสูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้จัดได้ศึกษาเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการฟัง

- 1.1 ความหมายของการฟัง
- 1.2 ความสำคัญของการฟัง
- 1.3 องค์ประกอบของการฟัง
- 1.4 ประเภทของการฟัง
- 1.5 ขั้นตอนการพัฒนาการฟังของเด็กปฐมวัย
- 1.6 แนวทางในการส่งเสริมการฟัง
- 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฟัง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการพูด

- 2.1 ความหมายของการพูด
- 2.2 ความสำคัญของการพูด
- 2.3 พัฒนาการความสามารถด้านการพูด
- 2.4 กระบวนการพูด
- 2.5 การใช้ภาษาพูด
- 2.6 แนวทางในการส่งเสริมความสามารถด้านการพูด
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพูด

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

- 3.1 ความหมายของแนวการจัดประสบการณ์
- 3.2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์
- 3.3 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.4 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.5 รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปริศนาคำทาย

- 4.1 ความหมายของปริศนาคำทาย
- 4.2 ประวัติและความเป็นมาของปริศนาคำทาย
- 4.3 จุดมุ่งหมายของปริศนาคำทาย
- 4.4 ประเภทของปริศนาคำทาย
- 4.5 ลักษณะของปริศนาคำทาย
- 4.6 ลักษณะโครงสร้างคำทายและวิธีการเล่นทายปริศนาคำทาย
- 4.7 ลักษณะการผูกปริศนาคำทาย
- 4.8 ประโยชน์ที่ได้จากปริศนาคำทาย
- 4.9 การนำปริศนาคำทายมาใช้ในการเรียนการสอน
- 4.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปริศนาคำทาย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการฟัง

1.1 ความหมายของการฟัง

การฟังมีความหมายแตกต่างกันไปจากการได้ยิน การได้ยินเกิดขึ้นเนื่องจากมีเสียงมากระทบหูโดยไม่ตั้งใจ คนหลายคนจึงได้ยินโดยที่ไม่ได้ฟัง การได้ยิน หมายถึง การรู้จักเสียงที่ได้ยิน ได้ความหมายและกลมกลืนเข้ากับความรู้และประสบการณ์ ส่วนการฟังนั้นหมายถึงการใช้สมาธิและความตั้งใจที่จะจำประเด็นของสิ่งที่ได้ยิน

ทูโทโล (Tutolo. 1977 : 83) ได้กล่าวถึงการฟังว่า การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญยิ่งในการติดต่อสื่อสารความหมายซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นยังเป็นทักษะทางภาษาที่สามารถสอนกันได้ด้วยวิธีที่เป็นลำดับขั้นตอน

วรภรณ์ รักวิจัย (2538 : 44) ได้กล่าวไว้ว่า การฟังคือการฝึกการฟังเสียงธรรมชาติ จังหวะดนตรีเพื่อเตรียมให้พร้อมในการฟังเรื่องราวต่างๆ และสามารถถ่ายทอดไปเป็นประโยคที่เหมาะสม มีมารยาทในการฟังและมีสมาธิในการฟัง การฟังตามความหมายดังกล่าวนี้ ต้องอาศัยกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. การได้ยิน (Hearing) การได้ยินเป็นกระบวนการรับรู้ทางสโตขั้นแรกของการฟัง
2. การฟัง (Listening) เมื่อหูได้รับสัญญาณเสียงเข้าไปแล้วจะส่งไปยังสมองตามลำดับขั้นเพื่อแปลความหมายของเสียงที่ได้ยิน ในขั้นนี้ต้องใช้สมาธิและการตั้งใจฟังอย่างจริงจัง
3. การรับรู้ความหมาย (Auding) เป็นกระบวนการขั้นสูงของการฟัง นอกจากจะรู้ความหมายของเสียงที่ได้ยินแล้ว ยังต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและรู้จักประเมินค่าควรเชื่อถือเพียงใด แล้วจึงแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบไปตามที่ต้องการ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 147-148) ได้กล่าวว่า การฟังของเด็กเป็นการรับรู้เรื่องราวด้วยประสาทสัมผัสทางหู ที่เด็กสะสมแล้วนำไปสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษามากกว่าการใช้เพื่อ

พัฒนาปัญญา เด็กจะเก็บคำพูด จังหวะเรื่องราว จากสิ่งที่ฟังมาสานต่อเป็นคำศัพท์ เป็นประโยคที่จะถ่ายทอดไปสู่การพูด ถ้าเรื่องราวที่เด็กได้ฟังมีความชัดเจน ง่ายต่อการเข้าใจ เด็กจะได้คำศัพท์และมีความสามารถมากขึ้น

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 63) กล่าวว่า การรับฟังหรือรับสัญญาณหรือข่าวสารที่มีผู้ส่งมาให้ ทักษะในการรับข้อมูลได้แก่ การอ่านและการฟัง

สรุปได้ว่า การฟังเริ่มต้นจากการได้ยิน รับรู้เข้าใจ คิดแล้วนำไปใช้ประโยชน์ เป็นกระบวนการที่เป็นขั้นตอนและเป็นลำดับของผู้ฟัง ทักษะการฟังเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมแก่เด็กปฐมวัยนั้น ส่วนใหญ่เป็นการฟังเสียงธรรมชาติ จังหวะดนตรี และเสียงเพลง ซึ่งการฟังของเด็กปฐมวัยในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเข้าใจความหมายของคำ การปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างถูกต้อง

1.2 ความสำคัญของการฟัง

การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญมากทักษะหนึ่ง ทั้งนี้เพราะความเจริญทางเทคโนโลยีและสื่อสารมวลชน ตลอดจนกิจกรรมอื่นๆ ทำให้เยาวชนต้องใช้ทักษะการฟังเป็นอันมาก ถ้านักเรียนได้รับการฝึกฝนและการแนะนำทางด้านการฟังอย่างถูกต้องเหมาะสม นักเรียนก็จะมีความสามารถในการฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการฟังเท่าที่ควร และอาจก่อให้เกิดผลร้ายกับนักเรียนได้หากได้รับการฝึกฝนอย่างผิดๆ นอกจากนี้การฟังยังมีผลต่อความคิด การแสดงออก การพูด และบุคลิกภาพ ดังนั้นการฟังที่ดีจึงเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

วรรณิ์ โสมประยูร (2537 : 89) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฟังไว้ดังนี้

1. การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่ใช้มากที่สุด
2. การฟังช่วยให้เกิดปัญญาและความรู้
3. การฟังเป็นส่วนสำคัญของการพูด การอ่าน และการเขียน
4. การฟังช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน
5. การฟังช่วยขยายความรู้ ความคิด และประสบการณ์ รวมทั้งการคิดค้นงานใหม่ๆ
6. การฟังช่วยในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของสังคม
7. การฟังช่วยในการเลือกประเมินและตัดสินต่างๆ ได้ถูกต้องดียิ่งขึ้น

สมิธ (Smith. 1973 : 72) ได้สรุปใจความสำคัญของการสอนฟังดังนี้คือ

1. เด็กในชั้นประถมศึกษาเรียนรู้รายละเอียดต่างๆ จากการฟัง ถ้าเราสอนฟังโดยตรงก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กได้
2. เด็กตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนรู้โดยตรงทันทีจากการฟังได้ดีกว่าการอ่าน เพราะเด็กในระดับชั้นต้น ๆ นี้ยังไม่มีทักษะการอ่านมากพอที่จะอ่านบทความครูจึงควรให้ความสำคัญกับการสอนฟังในฐานะที่เป็นทักษะภาษาเช่นเดียวกับการอ่าน
3. เด็กเรียนซ้ำมิได้หมายความว่าต้องด้อยการฟังไปด้วย ดังนั้นการฟังจึงเป็นวิธีการที่ดีที่จะสอนเด็กเรียนซ้ำ

4. ความสามารถในการฟังของเด็กชายและเด็กหญิงในทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่แตกต่างกัน

มาซาโด (Machado. 1980 : 71) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฟังไว้ว่า พัฒนาการทางการฟังและความสามารถทางการฟังของเด็กปฐมวัย จะเป็นทักษะทางภาษาที่เด็กเรียนรู้ได้ดีกว่าด้านอื่นๆ ครูจึงควรให้ความสำคัญกับการสอนฟังในฐานะที่เป็นทักษะที่เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ก่อนการพูด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการฟังเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและเป็นพื้นฐานของทักษะทางภาษาด้านการพูด การอ่าน และการเขียน การฝึกให้เด็กรู้จักฟังเสียงต่างๆ เช่น เสียงพูด เสียงเพลง เสียงเคาะ เสียงปรบมือ จะเป็นจังหวะหรือไม่เป็นจังหวะก็ตาม เป็นการกระตุ้นทำให้สมองของเด็กทำงาน เมื่อเด็กฟังเสียงต่างๆ เด็กจะรู้จักคำ ใช้ความคิด รู้จักแยกแยะประเภทสิ่งที่ได้รับรู้ได้ดีและแม่นยำขึ้นเรื่อยๆ ฉะนั้นการฝึกให้เด็กรู้จักฟังตั้งแต่ยังเด็กจึงเป็นพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการรับรู้ ความคิด หรือสติปัญญาได้วิธีหนึ่งจึงควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟังให้แก่เด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง

การฟังตามความหมายดังกล่าวนี้ ต้องอาศัยกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การได้ยิน (Hearing) การได้ยินเป็นกระบวนการรับรู้ทางโสตขั้นแรกของการฟัง
2. การฟัง (Listening) เมื่อหูรับสัญญาณเสียงเข้าไปแล้วจะส่งไปยังสมองตามลำดับขั้นเพื่อแปลความหมายของเสียงที่ได้ยิน ในขั้นนี้ต้องใช้สมาธิและความตั้งใจอย่างจริงจัง
3. การรับรู้ความหมาย (Auditing) เป็นกระบวนการขั้นสูงของการฟัง นอกจากจะรู้ความหมายของเสียงที่ได้ยินแล้ว ยังต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และรู้จักประเมินค่าว่าควรเชื่อถือเพียงใด แล้วจึงแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบไปตามที่ต้องการ

ดังนั้นสรุปได้ว่า การฟังเริ่มจากการได้ยินเสียง จึงเกิดการรับรู้และเข้าใจสิ่งที่รับรู้และนำไปใช้ประโยชน์เป็นกระบวนการที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยทักษะการฟังเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้เด็กได้มีพื้นฐานทักษะของการฟัง มารยาทการฟัง เด็กวัยนี้จะพัฒนาได้ดี เด็กต้องมีความพร้อมอายุวุฒิภาวะ เวลา ความพากเพียรและแรงจูงใจ ในการสอนเด็กปฐมวัยนั้น ครูควรพูดให้ชัดเจนไม่ดังหรือค่อยเกินไปและไม่ควรพูดมากจนเกินไป จะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายในการฟังได้ ซึ่งขอบข่ายการฟังของเด็กปฐมวัยในการวิจัยครั้งนี้เป็นการฟังเพื่อให้เข้าใจความหมายของคำและการปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง

1.3 องค์ประกอบของการฟัง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 : 2) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการฟังไว้ดังนี้

1. การจำแนกเสียง
2. การฟังคำพูด คำสั่ง เข้าใจและปฏิบัติตามให้ถูกต้อง
3. มารยาทในการฟัง

4. การฟังนิทานหรือเรื่องราวแล้วจับใจความได้

5. การฟังเพลง คำคล้องจอง และการเล่นที่สร้างเสริมประสบการณ์ทางภาษา

การฟังให้เกิดผลดีย่อมมีองค์ประกอบหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง มอร์ริส (วรรณ โสมประยูร 2537 : 90 ; อ้างอิงจาก Morris. 1964. การสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา) กล่าวว่า “ผู้พูดดีย่อมทำให้การฟังดี” และกล่าวต่อไปว่า “ถึงแม้ผู้พูดดีจะทำให้การฟังดี แต่ความสามารถและทักษะของผู้พูดก็ยังไม่สำคัญไปกว่าตัวผู้ฟังเองที่รู้ว่าจะฟังอย่างไร” เพราะฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบของการฟัง อันได้แก่ผู้พูดและผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการฟังที่สำคัญได้แก่ การเข้าใจความหมายของคำ และการปฏิบัติตามคำสั่งได้ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยการฟังมีความสำคัญในการสื่อสารซึ่งกันและกัน ได้ถูกต้อง

1.4 ประเภทของการฟัง

การฟังเป็นสิ่งที่เด็กมีพัฒนาการมาตั้งแต่แรกเกิด และมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น นอกจากนั้นความสามารถทางการฟังมีหลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง และแต่ละประเทศมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

วรรณ โสมประยูร (2539 : 87) สรุปประเภทของการฟังไว้ดังนี้

1. การฟังเพื่อจำแนกเสียง เป็นการฟังเพื่อแยกเสียงต่างๆ ให้ทราบว่าเสียงของคน สัตว์ หรือสิ่งของประเภทใด

2. การฟังเรื่องง่ายๆ ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เป็นการฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจที่ใช้สำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน การฟังประเภทนี้เป็นพื้นฐานของการฟังประเภทอื่นๆ เช่น การฟัง คำสนทนา การฟังเสียงตามธรรมชาติ

3. การฟังเพื่อสาระสำคัญ เป็นการฟังที่ผู้ฟังตั้งใจฟัง เพื่อให้เข้าใจและจับใจความสำคัญจากสิ่งที่ฟังได้ เช่น การฟังบทเรียน การฟังเทศน์ การฟังปาฐกถา

4. การฟังเพื่อพักผ่อน เป็นการฟังที่ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดความรู้สึกรื่นเริงชอบและคล้อยตาม เช่น การฟังเพลง การฟังกลอน การฟังละคร การฟังนิทาน

5. การฟังเพื่อเกิดความคิดและสรุป เป็นการฟังที่ผู้ฟังนำสิ่งที่ได้ฟังนั้นมาเทียบเคียง กับความรู้และประสบการณ์เดิมของตน แล้วจึงสรุปเป็นความคิดของตน

6. การฟังเพื่อเกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นการฟังที่ผู้ฟังเมื่อได้ฟังแล้วก็นำสิ่งที่รู้นั้น มาผสมกับความรู้เดิม ทำให้ได้ความคิดใหม่ๆ เกิดขึ้น เช่น การฟังเพลงหรือกลอน ก็คิดแต่งเพลง หรือกลอนในขณะที่ฟังด้วย

7. การฟังเพื่อปฏิบัติตาม เป็นการฟังที่ผู้ฟังตั้งใจฟัง ฟังแล้วจำทำตามลำดับขั้นตอน และเหตุการณ์อย่างละเอียด เพื่อปฏิบัติตามภายหลัง การฟังประเภทนี้ต้องท่องจำหรือจดจำไว้ เพื่อ การปฏิบัติจะได้ไม่ผิดพลาด

8. การฟังอย่างพินิจพิเคราะห์ หรือการฟังอย่างมีวิจารณญาณ เป็นลักษณะการฟังที่ผู้ฟังเข้าใจและสามารถแยกแยะสิ่งที่ได้ฟังว่าอะไรเป็นความคิดเห็นของผู้พูด อะไรเป็นข้อเท็จจริง หรือพิจารณาได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องและอะไรน่าเชื่อถือ เช่น การฟังโฆษณา ฟังการหาเสียงต่างๆ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 79) การฟังมีหลายประเภท ได้แก่

1. การฟังอย่างเงี่ยบ
2. การฟังอย่างตั้งใจ ได้แก่ การฟังคำสั่ง การฟังประกาศเพื่อปฏิบัติตาม
3. การฟังอย่างชื่นชม เช่น การฟังดนตรี
4. การฟังอย่างวิเคราะห์ สามารถแยกแยะสิ่งต่างๆ ได้

สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542 : 60) ได้แบ่งประเภทของการฟังที่ควรส่งเสริมให้แก่เด็กปฐมวัยดังนี้

1. การฟังเพื่อจำแนกความแตกต่างของเสียงคือ ความสามารถเข้าใจความแตกต่างของเสียงที่ได้ฟัง
2. การฟังเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งคือ การฟังคำสั่งและสามารถปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
3. การฟังเพื่อเข้าใจความหมายของคำศัพท์ คือสามารถเข้าใจคำศัพท์ได้อย่างถูกต้องว่าหมายถึงอะไร
4. การฟังเพื่อเข้าใจเรื่องราวคือ การฟังเรื่องราวต่างๆ อย่างตั้งใจและสนใจจนเกิดความเข้าใจ สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังได้

เคนเนดี้ (Kennedy. 1975 : 146) ได้จัดประเภทของการฟังเอาไว้ 6 ประการคือ

1. การฟังทั่วๆ ไปในชีวิตประจำวัน (Simple Listening) เช่น การฟังการสนทนา การฟังทางโทรทัศน์
2. การฟังเพื่อจำแนกเสียง (Discriminative Listening) เช่น การฟังเสียงสัตว์ เสียงยวดยาน เสียงที่แสดงความรู้สึก
3. การฟังเพื่อเป็นการพักผ่อน (Listening for Relaxation) เช่น การฟังบทกลอน การฟังเรื่องราวและนิทานต่างๆ
4. การฟังเพื่อจับสาระสำคัญ (Listening for Information) เช่น การฟังประกาศ การฟังความคิดเห็นและการฟังเพื่อตอบคำถาม
5. การฟังเพื่อจัดความคิด (Listening Organize Ideas) เช่น การฟังอภิปราย และการแสดงความคิดเห็นต่างๆ
6. การฟังอย่างพินิจพิเคราะห์ (Critical Listening)
7. การฟังเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เช่น การฟังดนตรี และการแสดงต่างๆ

ดังนั้นจึงสรุปประเภทของการฟังได้คือ ฟังเพื่อความรู้ ฟังเพื่อความบันเทิง ฟังเพื่อความเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องและการฟังเพื่อแสดงความคิดเห็น สำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดให้มีการฟังเพื่อเด็กสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง ฟังแล้วสื่อความหมายเรื่องที่ฟังได้

1.5 พัฒนาการความสามารถด้านการฟังของเด็กปฐมวัย

เด็กทารกจะเริ่มเรียนรู้ภาษาด้วยการฟังผู้อื่นก่อนแล้วจึงจดจำทำเลียนแบบเป็นภาษาพูด อันเป็นผลทำให้การติดต่อหรือสื่อความหมายกับบุคคลรอบข้างเป็นไปได้มากขึ้นตามลำดับ นิตยา ประพตกิจ (2536 : 178-179) และहरषा नललवैषर (2535 : 198-199) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กในแต่ละช่วงอายุไว้ดังนี้

อายุ 0-2 ปี พยายามเลียนเสียงที่ได้ยิน เข้าใจคำและประโยคต่างๆ ชอบฟังโฆษณาทางโทรทัศน์ และเสียงที่สะกิดใจ ชอบฟังเรื่องสั้นๆ และเพลงกล่อมเด็ก

อายุ 3 ปี ชอบฟังเสียงต่างๆ ที่ได้ยินคุ้นหูอยู่เช่น เสียงสัตว์ ยานพาหนะ เครื่องใช้ในครัว ชอบฟังนิทานที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังแบบสองต่อสอง ฟังไม่ได้นาน และฟังอย่างตั้งใจ สามารถเข้าใจภาษาพูดง่ายๆ ของผู้ใหญ่ เช่น อย่า ไม่ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่ยังไม่สม่ำเสมอ สามารถเชื่อมโยงเสียงกับวัตถุที่ใช้ทำเสียงได้

อายุ 4 ปี ฟังเรื่องได้นานขึ้น อาจเลือกหนังสือให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง สามารถปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆ ได้ บางครั้งจะแกล้งทำเป็นไม่ได้ยินหรือไม่สนใจคำสั่งหรือเสียงเรียก ชอบฟังเรื่องซ้ำๆ และสามารถจำแนกความแตกต่างของเสียงได้

อายุ 5 ปี ตั้งใจฟังนานขึ้น ชอบฟังนิทาน เพลง คำคล้องจอง สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้มากขึ้น เข้าใจคำพูดข้อความยาวๆ ของผู้ใหญ่

อายุ 6 ปี ชอบฟังเรื่องราวต่างๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับธรรมชาติและปรากฏการณ์ต่างๆ ดังนั้น สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางด้านการฟังเป็นอันดับแรก ต่อจากนั้นก็จดจำและเชื่อมโยงสิ่งที่ได้รับฟังกับประสบการณ์สื่อออกมาเป็นภาษาพูด ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาไปสู่การเขียนและการอ่านต่อไป

1.6 แนวทางในการส่งเสริมการฟัง

ภรณี คุรุรัตน์ (2533 : 93-94) ได้กล่าวถึงการสอนทักษะการฟังว่า ครูควรเตรียมกิจกรรมเรื่องการฟังแก่เด็กดังนี้

1. ครูต้องพยายามจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและน่าสนใจโดยวางแผนการจัดกิจกรรมแต่ละช่วงเวลาตามความสนใจของเด็ก และจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับการฟัง
2. กระตุ้นให้นักเรียนทราบว่าฟังเป็นเรื่องที่จำเป็น
3. การสอนฟังให้เด็ก โดยวิธีการที่ครูพูดให้ชัดแต่เบาพอที่จะให้เด็กสนใจฟัง และควรให้เวลาเด็กในการรับฟัง หรือเตรียมตัวให้มากพอ เพื่อให้เด็กหยุดกิจกรรมอื่น แล้วหันมาสนใจฟังครู และที่สำคัญครูควรใช้คำอธิบายง่ายๆ
4. ครูต้องเป็นผู้ฟังที่ดี โดยทำตัวอย่างให้เด็กเห็นได้ชัดเจน เช่น การหันหน้าไปทางผู้พูด เป็นต้น
5. สร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับเด็กและครู
6. ช่วยให้เกิดพัฒนาการรับรู้เสียง ให้รู้จักแยกเสียงที่ได้ยินในชีวิตประจำวัน

7. เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้ฟังเรื่องหรือประสบการณ์ที่มีความหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้

เยาวยา เดชะคุปต์ (2542 : 79) กล่าวถึงการจัดประสบการณ์ในการฟังไว้ว่า ครูควรมีวิธีการดังนี้

1. ให้เด็กนั่งฟังอย่างสบาย
2. ให้เด็กเข้าใจว่าการฟังเป็นสิ่งสำคัญ ควรตั้งใจฟังผู้อื่น และฝึกมารยาทในการรับฟังด้วย
3. การปฏิบัติงานในการสอนฟัง ครูควรปฏิบัติดังนี้
 - 3.1 พูดด้วยน้ำเสียงปานกลางพอที่เด็กจะได้ยิน ไม่ควรตะโกนตะเบ็ง หรือพูดค่อยจนเกินไป
 - 3.2 อย่าพูดมากจนเกินไป จนเด็กหมดความสนใจและไม่ตั้งใจฟัง
 - 3.3 ให้เวลาเด็กเตรียมพร้อมที่จะรับฟังเช่น ให้เด็กเตรียมตัวให้พร้อมก่อนที่จะพูดกับเด็ก

3.4 อธิบายให้เด็กเตรียมพร้อมโดยใช้คำพูดง่ายๆ และมีการเตรียมตัวล่วงหน้า

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2540 : 38) การฟังครูต้องใช้การฟังอย่างจริงจังกับเด็ก ฟังอย่างเข้าใจ ฟังแล้วคิดเพื่อประเมินค่าเด็กกำลังสื่อสารสิ่งใดให้กับครู พร้อมตอบสนองให้เด็กคิด กระตุ้นให้เด็กกระตือรือร้นที่จะตอบและกระทำในสิ่งที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ถูกต้อง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการฟังมีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับเด็กปฐมวัย ในการสอนการฟังให้กับเด็กปฐมวัยนั้น ควรพูดให้มีความชัดเจน ไม่เสียงดังหรือเสียงค่อยจนเกินไป และที่สำคัญไม่ควรพูดมากจนเกินไป เด็กอาจเบื่อที่จะฟังและให้โอกาสเด็กในการเตรียมตัวที่จะฟัง ครูควรใช้คำพูดที่ง่ายๆ ในการฟังสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นสามารถจัดกิจกรรมได้หลายรูปแบบ เช่น การฟังเพลง ฟังนิทาน ฟังเสียงดนตรี และฟังเสียงต่างๆ และวิธีที่ใกล้ตัวเด็กและสามารถเข้าใจได้ง่ายอีกวิธีหนึ่งคือ ฟังคำถามจากการทายปริศนาคำทาย

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฟัง

งานวิจัยในประเทศ

เบญจจะ คำมะสอน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดเรื่องอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ภาพประกอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบ เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

นงเยาว์ คลิกคลาย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบ โดยการใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ขวบ ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด

กิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบมีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติ

สนอง สุทธาอามาตย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร มีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงขึ้นกว่าการทดลอง

ธีรนุช เขยกลิ่นเทศ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีความทางภาษาที่สูงขึ้น

งานวิจัยในต่างประเทศ

วูดเวิร์ด, คาโรลิน และเจอโรม (Woodward, Carolyn & Jerme. 1977 : 1) ได้ศึกษาความสามารถในการเรียนของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กที่มีความพร้อมทางการฟังและการออกเสียงการผูกประโยค มีความสามารถในการเขียนกว่าเด็กที่ไม่พร้อมในการฟัง

ดิเบียสซิโอ (Dibiasio. 1978 : 2739) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการฟังและการอ่านของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4, 6 จำนวน 493 คน โรงเรียนเล็กๆในชนบท รัฐโรดไอแลนด์ ผลการวิจัยพบว่า การฟังและการอ่านของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เพลฟีลด์ และมาราสคูลิโอ (Penfield and Marasculio. 1972 : 220-224) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานในการฟัง เพื่อสื่อความหมายไปถึงการอ่าน การพูด และการเขียน โดยมีจุดมุ่งหมายปรับปรุงทักษะการฟังด้วยการฝึกฝน และเพื่อศึกษาความแตกต่างของภาวะเศรษฐกิจสังคมและเพศ มีความสัมพันธ์กับทักษะพื้นฐานหรือไม่ ศึกษาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 ห้องเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 19 ห้องเรียน จากครูที่มีความรู้และสนใจในการฝึกทักษะการฟังอุปกรณ์ประกอบฝึกคือเทปบันทึกเสียง หลังจากจบการฝึกแล้วทำการทดสอบนักเรียนด้วยแบบทดสอบ 33 ข้อพบว่าการฝึกทักษะการฟังให้ผลดีต่อการผ่าน การพูด และการเขียน และความแตกต่างกันของภาวะเศรษฐกิจ สังคมและเพศไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการฟังของนักเรียน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่าเด็กมีความสามารถด้านการฟังตั้งแต่แรกเกิดและมีการพัฒนาเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจากการฟังเสียงคนใกล้ชิดมาเป็นการฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ การฟังเรื่องสั้นสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับฟังได้ การพัฒนาความสามารถด้านการฟังที่ถูกต้องและเหมาะสม จะช่วยให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้และพัฒนาภาษาได้ดีขึ้น การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการฟังของเด็กปฐมวัย

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการพูด

2.1 ความหมายของการพูด

รังสรรค์ จันต๊ะ (2541 : 21) ได้กล่าวถึงการพูดไว้ว่าการพูดหมายถึงกระบวนการหนึ่งในการสื่อสารของมนุษย์ ผู้พูดจะเป็นผู้ส่งสารอันเป็นเนื้อหาสาระข้อมูล ความรู้ กับอารมณ์ความรู้สึก ความต้องการและความคิดเห็นของตนเองประกอบกับกริยาท่าทางต่างๆ ส่งไปยังผู้ฟังหรือผู้รับสาร เพื่อให้ได้รับทราบและเกิดการตอบสนองในขั้นตอนสุดท้าย

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2541 : 49) ได้กล่าวถึงความหมายของการพูดไว้ 4 ด้าน ดังนี้

ในด้านภาษาศาสตร์ (Linguistic level) หมายถึง ขบวนการที่ผู้พูดสรรหาถ้อยคำ เสียงที่ต้องการใช้มารวมกัน เปล่งออกมาเป็นประโยคที่ถูกต้อง ตามหลักไวยากรณ์

ในด้านสรีรวิทยา (Physiological level) เป็นระบบการทำงานของเซลล์ประสาท เช่น จัดสรรให้อวัยวะต่างๆ ของผู้พูดเคลื่อนไหว เพื่อการเปล่งเสียงกระตุ้นการทำงานของอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง และอวัยวะที่ใช้ในการรับฟังเสียงของผู้พูด และผู้ฟัง

ในด้านความรู้ในเรื่องเสียง (Acoustic level) ก็คือการที่คลื่นเสียงเดินทางผ่านอากาศระหว่างผู้พูดมายังผู้ฟัง พร้อมๆ กับที่จะสะท้อนไปเข้าหูผู้พูดเองด้วย

ในด้านจิตวิทยา (Psychological level) หมายถึง ความรู้สึกจากการฟังที่ได้ยินได้ฟังจากผู้พูดทำให้เกิดความสัมพันธ์กันทั้งผู้พูดและผู้ฟัง โดยที่มีการคาดหวังด้วยกันทั้งสองฝ่าย

สุภาวดี ศรีวรรณ (2542 : 86) ได้กล่าวว่า การพูด หมายถึง พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารกันระหว่างบุคคล ด้วยการใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง ภาษา อากัปกิริยา ท่าทาง สีหน้า แววตา เพื่อถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความต้องการของผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจและตอบสนองได้

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน (2546 : 797) พูดหมายถึง เปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ

นงเยาว์ คลิกคล้าย (2543 : 14) ได้กล่าวว่า การพูดเป็นการสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยใช้คำ น้ำเสียง เพื่อสื่อความหมายไปให้ผู้ฟังรู้หรือเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดหรือความต้องการของตน และสำหรับเด็กปฐมวัยการพูดเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการสื่อสารความรู้สึกนึกคิด หรือความต้องการของตนให้ผู้อื่นได้ทราบ

จุฑา สุขใส (2545 : 17) ได้กล่าวว่า การพูด หมายถึง การแสดงความรู้สึกจากการได้ยินและการคิด แล้วสื่อออกมาให้ผู้อื่นได้เข้าใจ อาจเป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความรู้ และประสบการณ์ โดยการเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ ซึ่งต้องอาศัยขบวนการต่างๆ ทำงานอย่างต่อเนื่องและประสานกัน คือ ขบวนการหายใจ ขบวนการเปล่งเสียง ขบวนการแปรเสียงและการกำหนดเสียงเพื่อให้ผู้ฟัง ฟังแล้วเข้าใจได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพูดเป็นการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น โดยการเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำเพื่อส่งสารให้ผู้ฟังเข้าใจ ความต้องการ ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ซึ่งการพูดของเด็กปฐมวัยในการวิจัยครั้งนี้เป็นการบอกชื่อสิ่งของ การแต่งประโยคปากเปล่าและการเล่าเรื่อง

2.2 ความสำคัญของการพูด

สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542 : 63-64) ได้กล่าวว่า การพูดเป็นเครื่องมือสำคัญของการติดต่อสื่อสารที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต การฝึกพูดเป็นพื้นฐานที่จะช่วยฝึกทักษะด้านภาษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจุดประสงค์ของการฝึกพูดมีดังนี้

1. เพื่อให้เด็กพัฒนาการพูดได้คล่องเป็นธรรมชาติ ได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ
2. พัฒนาความสามารถในการพูดได้ชัดเจน ได้ฝึกเสียงที่เป็นปัญหาสำหรับเด็ก เช่น เสียง “ล” นอกจากนี้ยังควรพูดด้วยเสียงที่น่าฟัง รื่นหู ไม่ดัง ไม่ค่อยจนเกินไป มีความมั่นใจในการพูด
3. พูดถูกต้องจนเป็นนิสัย เช่น เด็กๆ มักจะพูดประโยคปฏิเสธว่า “ผมเปล่าทำ” ต้องแก้เป็น “ผม ไม่ได้ทำครับ” หรือ “ไม่ได้ทำค่ะ”
4. เพื่อใช้ภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อสังคมกับเพื่อนๆ และบุคคลอื่นๆ การที่เด็กจะเป็นที่น่าคบหาสมาคมด้วยย่อมต้องมีภาษาที่สุภาพ ดังนั้นการให้การศึกษาแก่เด็กวัยนี้ย่อมจะต้องฝึกเด็กให้รู้จักใช้คำสุภาพทั้งหลาย เช่น คำว่า “ขอโทษ” “ขอบคุณ” “ขอใจ” โดยต้องเป็นแบบให้เด็กและต้องให้เด็กใช้อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้จะต้องให้รู้จักกาลเทศะด้วย เสียงที่พูดในห้องเรียนย่อมจะไม่ต้องดังเหมือนเสียงที่ใช้ในสนาม
5. เพื่อพัฒนาความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่นคือไม่เพียงแต่แสดงความคิดเห็นของตนเท่านั้น แต่ยังสามารถเข้าใจสิ่งที่คนอื่นพูด สามารถพูดสิ่งที่ผู้อื่นกล่าวไว้ได้
6. การฝึกเลียนเสียงคำพูดก่อนที่จะบรรยายเรื่องราวต่างๆ หากไม่ฝึกในเรื่องนี้เด็กบางคนจะเล่าเรื่องไม่ตรงจุด เช่น เด็กอาสาจะเล่าเรื่อง “ไปเที่ยวทะเล” แทนที่จะพูดถึงการไปทะเล เด็กบางคนจะมัวพะวงแต่จุดไม่สำคัญ เช่น มัวแต่พูดเกี่ยวกับการแต่งตัว การซื้อของต่างๆ สำหรับการเดินทาง ครูอาจต้องช่วยเตือนเด็กให้พูดเข้ามาหาเรื่องอีกทีหนึ่ง
7. เรียนรู้เกี่ยวกับภาษา เช่น หลักของการออกเสียง เสียงวรรณยุกต์ การเว้นวรรค การเรียบเรียงคำให้เป็นประโยค และคำบางคำมีความหมายได้หลายอย่าง

นภเนตร ธรรมบวร (2544 : 113-114) กล่าวว่า พัฒนาการทางการพูด การพูดถือเป็นการแสดงออกทางพัฒนาการภาษาด้านหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญพอๆ กับการเขียนเลยทีเดียว การพูดเป็นการรวบรวมประสบการณ์ต่างๆ ของเด็กๆ เข้าด้วยกัน อันได้แก่ ความรู้สึก การรับรู้ การเรียนรู้ ความจำ และความรู้ความเข้าใจ

สมาพร สามเตี้ย (2545 : 19) ได้กล่าวว่า การพูดมีความสำคัญสำหรับมนุษย์เป็นอันมาก เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายที่ดีที่สุดระหว่างผู้พูดและผู้ฟังได้รวดเร็วกว่าการสื่อความหมายด้วยวิธีอื่น ๆ การพูดเป็นการได้เห็นได้ทราบถึงความต้องการของผู้พูดต่อผู้ฟังได้เป็นดี

ทั้งยังช่วยสร้างความเข้าใจต่อมนุษย์ด้วยกัน เนื่องจากการพูดต้องใช้ระดับเสียงตามสถานการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมและได้เห็นท่าทางในการพูด

สรุปได้ว่า การพูดมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เป็นการสื่อความเข้าใจระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยนั้น พ่อแม่ ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องหาวิธีการเทคนิคต่างๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการพูดด้วยการให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ ด้วยการพูดคำตอบจากคำทนายของปริศนาคำทนายจะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถบอกชื่อสิ่งต่างๆ สื่อความหมายจากภาพเป็นเรื่องราวได้ ตลอดจนแปลความหมายของคำพูดเป็นประโยคสมบูรณ์ คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้อย่างถูกต้อง

2.3 พัฒนาการความสามารถด้านการพูด

ภาษาและการพูดเป็นสิ่งที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยตามทฤษฎีและแนวคิดของการ์ตเนอร์ (Gardner) ในทฤษฎีพหุปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 138) ที่กล่าวถึงสติปัญญาทางด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ว่าทักษะทางภาษานับเป็นส่วนหนึ่งของสติปัญญามาโดยตลอด ดังนั้นการพูดจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับเด็กปฐมวัยที่จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

ซีฟิลท์ (हररा नललर. 2535 : 208 ; อ้างอิงจาก Seefeldt. 1986. ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ) ได้กล่าวถึงการเรียนภาษาระดับพื้นฐานของเด็กไว้ 5 ระดับดังนี้

1. ระบบเสียง (Phonology) เด็กทารกพยายามเรียนรู้ระบบเสียงในภาษาของตน โดยการออกเสียงหลายๆ ลักษณะและเริ่มนำเสียงมาเชื่อมต่อกันเพื่อให้มีความหมาย
2. ลักษณะคำพูด (Morphology) เด็กเริ่มเรียนรู้การผสมกันของเสียงทำให้เกิดความหมาย เด็กเริ่มเรียนรู้ศัพท์ใหม่ๆ จนกระทั่งถึงวัยก่อนประถมศึกษาเด็กจะเริ่มเข้าใจกฎของคำ
3. การสร้างประโยค (Syntax) เด็กเรียนการสร้างประโยคหรือไวยากรณ์ในขณะที่เด็กเริ่มนำคำมาสร้างประโยค เด็กจะเข้าใจโครงสร้างไวยากรณ์ เมื่อเด็กเข้าใจประโยคที่มีคำจำนวนมากเมื่ออายุ 2-3 ปี เด็กจะพูดประโยคความเดียวชนิดต่างๆ ได้เช่น ประโยคคำสั่ง ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม เด็กจะใช้ประโยคที่มีคำเชื่อมได้เมื่ออายุ 5-7 ปี และเด็กจะใช้คำนามสรรพนามได้ถูกต้องเมื่ออายุประมาณ 7 ปี จึงจะใช้ประโยคหลายความหรือสังกรประโยคได้
4. ความหมาย (Semantics) ในขณะที่เด็กเลียนเสียงและโครงสร้างของภาษา เด็กจะเรียนรู้ด้วยว่าคำจะมีความหมายขึ้นอยู่กับบริบท (Context) ของการใช้คำนั้นด้วย กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ความหมาย เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและสัมพันธ์กับขั้นตอนพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ กล่าวคือในขั้นประสาทสัมผัส เด็กจะใช้คำพูดเดี่ยวแทนประโยคทั้งประโยค ความหมายของคำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของการใช้คำ เช่น เด็กกำลังเดินหาพ่อ และพูดว่าพ่อ มีความหมาย ซึ่งสัมพันธ์กับการกระทำที่เป็นรูปธรรม คำว่าบ้าน อาจหมายถึง สถานที่พ่อแม่ แม่ และตัวเองอาศัยอยู่ เด็กจะเริ่มตระหนักถึงความไม่ชัดเจน หรือความยืดหยุ่นของภาษา เด็กจะเข้าใจความหมายได้ดียิ่งขึ้น แต่ก็ยังต้องการประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมอยู่ เด็กอาจอธิบายคำว่าบ้าน ว่า หมายถึง สถานที่สำหรับนอน รับประทานอาหารและให้เพื่อนมาเยี่ยม

5. การใช้ภาษา (Pragmatics) เด็กจะเรียนรู้การใช้ภาษาอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เด็กอยู่ เด็กที่ย้ายไปอยู่ที่ใหม่ก็จะเรียนรู้ภาษาของสังคมใหม่นั้น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 111) กล่าวว่า เด็กจะเริ่มพูดเป็นคำเมื่ออายุ 1 ขวบ แสดงท่าทางประกอบได้ แต่ถ้าอายุเกิน 1½ ขวบ แล้วยังไม่พูด ควรปรึกษาแพทย์ ถ้า 2 ขวบแล้วพูดได้ 1 คำ ถือว่าพูดช้ามาก เพราะอายุ 1½ ขวบ เด็กควรพูดได้ 4-10 คำ ชี้อุปได้ เรียกลูกบอลได้ เมื่ออายุ 2 ขวบ ใช้สรรพนามได้ พูดเป็นประโยคบางครั้งอาจจะไม่รู้เรื่อง แต่จะพูดได้ดีขึ้น เด็กชายมักพูดช้ากว่าเด็กหญิง สาเหตุที่เด็กพูดช้าที่พบนอกจากความผิดปกติของหูแล้วยังพบว่าเกี่ยวกับสภาพจิตใจ เช่น อัจฉาน้อง หรือในครอบครัวใช้ภาษาแตกต่างกันมากเด็กสับสน แต่เมื่ออายุ 3 ขวบขึ้นไปถึง 6 ขวบเด็กจะพูดได้คล่องเป็นเรื่องราว

เบญจมาศ พระธานี (2540 : 9-11) ได้สรุปขั้นตอนของพัฒนาการด้านการพูดไว้ดังนี้

1. เสียงแสดงปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex sounds) อายุ 0-2 เดือน เป็นขั้นแรกของการเรียนรู้ภาษาและการพูด ตั้งแต่เด็กร้องไห้ตอนแรกคลอด ซึ่งเป็นการแสดงถึงการพัฒนาการทำงานของอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงและหายใจที่จะเป็นพื้นฐานของการพูดต่อไป การร้องไห้ระยะต่อมาจะแสดงถึงความต้องการของเด็กได้หลายอย่างเช่น หิว เปียก หรือตกใจ เป็นต้น

2. เสียงอ้อแอ้ (Babbling) อายุ ½ เดือนถึง 2 ปี เป็นขั้นที่เด็กส่งเสริมด้วยความพอใจที่ได้เคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด โดยเลียนแบบเสียงของตัวเองซ้ำๆ เสียงอ้อแอ้นี้เกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณของความเป็นมนุษย์จึงพบได้ในเด็กทุกคน แม้กระทั่งหูหนวก หูตึง แต่การส่งเสียงอ้อแอ้ในเด็กเหล่านี้จะไม่พัฒนาต่อไปตามปกติ เพราะไม่ได้ยินเสียงของตัวเอง

3. การส่งเสียงเพื่อสื่อความหมาย (Socialized vocal play) อายุ 5-6 เดือน เป็นขั้นที่เริ่มส่งเสียงเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่น โดยเด็กจะฟังเสียงอื่นและส่งเสียงโต้ตอบเป็นครั้งคราว ขั้นที่คาบเกี่ยวกับการส่งเสริมอ้อแอ้นี้ บางครั้งเด็กจะส่งเสียงอ้อแอ้เล่นคนเดียว บางครั้งส่งเสียงเพื่อโต้ตอบคนรอบข้าง

4. คำแรกที่มีความหมาย (The first Meaningful Word) อายุ 8-10 เดือน เป็นขั้นที่เด็กเข้าใจคำพูดที่เคยได้ยินจากการเชื่อมโยงพูดกับเหตุการณ์ต่างๆ แล้วสะสมเป็นความรู้ภายใน เมื่อเด็กมีความพร้อมจะเลียนแบบการออกเสียงผู้อื่นและออกเสียงคำๆ นั้นได้ถูกต้องในเวลาต่อมา

5. วลี ประโยค และภาษาเด็ก (Phrases, Sentences, and Jargon) อายุ 12-24 เดือน เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเป็นคำที่ยาว 2 พยางค์ หรือคำ 2 คำมารวมกันเป็นวลีและประโยค ซึ่งมีความซับซ้อนมากขึ้นตามอายุโดยเฉลี่ยเด็กอายุ 1 ปี จะพูดวลีหรือประโยคที่ยาว 1 คำ เด็กอายุ 2 ปี จะพูดวลีหรือประโยคที่ยาว 2 คำ อายุ 3 ปี จะพูดวลีหรือประโยคที่ยาว 3 คำ เด็กอายุ 4 ปีจะพูดวลีหรือประโยคที่ยาว 4 คำ แต่ในบางครั้งเด็กจะมีการทดลองใช้คำศัพท์ซึ่งอาจจะมีลักษณะของการหยุดคิด (Pause) พูดซ้ำๆ ใช้คำเอ้ออ้า บ่อยๆ คล้ายคนติดอ่าง (Normal Disfluency) ลักษณะการพูดเช่นนี้เกิดขึ้นในช่วงที่เด็กอายุ 2-6 ปี ซึ่งจะค่อยๆ หายไปเมื่อเด็กเรียนรู้การพูดคำศัพท์ต่างๆ มากขึ้น หรือในบางครั้งเด็กเองอยากพูดอยากอธิบายบางสิ่งบางอย่างแต่ไม่ทราบว่าจะใช้คำศัพท์

อะไร เด็กจะใช้พยางค์ที่ไม่มีความหมายบนกับพยางค์ที่มีความหมาย (Jagon) การพูดลักษณะนี้ควรจะหายไปเมื่อเด็กมีอายุ 2½ ปี เพราะเด็กมีการขยายคำศัพท์มากขึ้น

6. พัฒนาการการเปล่งเสียง เสียง จังหวะ และภาษา (Articulation, voice, Rhythm, and Language Development) อายุ 5-7 ปี เป็นขั้นที่เด็กมีการเรียนรู้การใช้เสียงพูดให้ถูกต้องและมีการขยายคำศัพท์โครงสร้างและความซับซ้อนของประโยคมากขึ้น เด็กจะพัฒนาสิ่งเหล่านี้ได้ค่อนข้างสมบูรณ์ใกล้เคียงผู้ใหญ่ราวอายุ 7-8 ปี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย เริ่มจากการพูดออกเสียง พูดทีละคำ แทนประโยค 1 ประโยค เมื่อเด็กโตขึ้นความพร้อมทางด้านภาษาดีขึ้น สามารถที่จะนำคำที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ กันมารวมประกอบกันเป็นประโยค ในที่สุดเด็กจะสามารถเรียนรู้การผูกประโยคต่างๆ เป็นการสื่อความหมาย ความคิด ความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้เป็นอย่างดี

2.4 กระบวนการพูด

สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542 : 68-70) กระบวนการในการพูดของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย กระบวนการ 3 ขั้นตอนคือ

1. การออกเสียง
2. การสร้างคำ
3. การสร้างประโยค

ทั้ง 3 ขั้นตอนนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ขั้นตอนใดเป็นไปไม่ได้จะมีผลเสียต่อขั้นตอนอื่น

1. การออกเสียงทำได้โดยการเลียนแบบ เด็กเลียนแบบเสียงคำและสำเนียงจากบุคคลที่เด็กติดต่อกันอยู่ด้วย เด็กจะเปลี่ยนภาษาพูดไปตามสิ่งแวดล้อมใหม่นั้น เพราะกลไกการออกเสียงและนิสัยการพูดยังไม่มีรูปแบบแน่นอน ด้วยเหตุนี้พ่อแม่และนักการศึกษาบางคนจึงเห็นว่า วัยเด็กเล็กเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการเรียนภาษาต่างประเทศ เด็กจะพูดได้เหมือนเจ้าของภาษาแต่ถ้ารอไปเรียนต่อเมื่อเด็กอยู่ชั้นมัธยม เด็กจะพูดภาษาด้วยสำเนียงภาษาแม่ของตน

2. การสร้างคำคือ การเชื่อมโยงกับความหมาย คำหลายๆ คำมีเสียงเหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน เช่น สาด สารท ศาสน์ การสร้างคำจึงยากกว่าการออกเสียง ทั้งการเชื่อมโยงเสียงกับความหมาย มีโอกาสผิดได้ง่าย เมื่อเด็กไปโรงเรียนเด็กจะทราบศัพท์ใหม่และความหมายใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะครูสอนได้โดยตรง และจากประสบการณ์ของเด็กเองจากการอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์ นอกจากนี้เด็กอายุเท่ากันทราบศัพท์จำนวนไม่เท่ากัน เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านสติปัญญา อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โอกาสในการเรียนรู้และแรงจูงใจ

3. การสร้างประโยค ระยะแรกเด็กอายุ 12-18 เดือน พูดประโยคที่มีคำเพียงคำเดียว ใช้ท่าทางประกอบ เช่น “ขอ” และชี้ไปที่ตุ๊กตา หมายความว่า ขอตุ๊กตาให้หนู อายุ 2 ปี เด็กใช้ประโยคสั้นๆ ได้แล้ว อายุ 4 ปี เด็กจะพูดประโยคต่างๆ ได้ดีขึ้น เด็กชอบใช้ประโยคคำถามมาก พอเด็กพูดได้ เด็กจะพูดไม่หยุดเหมือนกับตอนที่เด็กเดินได้จะเดินไม่หยุดเช่นเดียวกัน

ดังนั้นสรุปได้ว่า การพูดของเด็กปฐมวัยนั้นเด็กจะเริ่มเปล่งเสียงร้องที่ไม่มีความหมายก่อน จากนั้นเด็กจะค่อยๆ พัฒนาเป็นคำพูดเดี่ยวก่อน แล้วค่อยๆ พัฒนาเป็นประโยคสั้นๆ และมีความซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นกระบวนการพูดของเด็กปฐมวัยจึงประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การออกเสียง การสร้างคำ และการสร้างประโยค การจัดกิจกรรมส่งเสริมการพูดที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาการพูดที่ดีและเหมาะสมกับวัยมากที่สุด

2.5 การใช้ภาษาพูด

การใช้ภาษาพูดเป็นทักษะที่ต้องมีการเรียนรู้ การเรียนรู้ภาษาพูดมี 3 วิธีคือ 1) การลองผิดลองถูก 2) การเลียนแบบ 3) การฝึกการเรียนรู้ ซึ่งการฝึกการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือ การฝึกเด็กโดยมีตัวอย่างที่ดีให้เลียนแบบอย่างถูกต้อง เด็กได้รับคำแนะนำและช่วยเหลือให้ทำตามแบบและได้รับการแก้ไขให้พูดให้ถูกต้อง

ประดิษฐ์ อุปรมัย (2526 : 133-135) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาพูดของเด็กปฐมวัยแบ่งได้เป็น 4 ประการคือ

1. ความพร้อมของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการพูดของเด็ก
2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิดและแรงเสริมที่เด็กได้รับ
3. สื่อมวลชน
4. ประสบการณ์แวดล้อมตัวเด็ก

ปัจจัยทั้ง 4 ประการนี้ มีความเกี่ยวข้องกันไม่สามารถแยกออกจากกันได้ กล่าวคือ แม้เด็กจะมีความพร้อมของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการพูด แต่ถ้าเด็กไม่เคยได้ยินภาษาพูด เด็กจะพูดไม่ได้ หรือถ้าได้ยินภาษาพูดจากทั้งผู้ใกล้ชิด สื่อมวลชน และผู้อื่น แต่อวัยวะในการพูดซึ่งรวมถึงอวัยวะในการได้ยินของเด็กบกพร่องหรือไม่พร้อม เด็กก็ไม่สามารถพูดได้หรือพูดได้ไม่ชัดเจน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การใช้ภาษาพูดในเด็กปฐมวัยนั้น ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการคือ ความพร้อมของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการพูดของเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิดและแรงเสริมที่เด็กได้รับ สื่อมวลชนและประสบการณ์แวดล้อมตัวเด็ก ซึ่งทั้ง 4 องค์ประกอบนี้จะช่วยให้เด็กปฐมวัยใช้ภาษาพูดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับวัย

2.6 แนวทางในการส่งเสริมความสามารถด้านการพูด

เด็กปฐมวัยมีความอยากรู้อยากเห็น และความต้องการที่จะสื่อสารกับผู้อื่น เป็นสิ่งเร้าให้เกิดการแสดงออกทางความคิดในด้านการพูด แต่เด็กมีถ้อยคำในการสื่อสารที่ค่อนข้างจำกัด จึงพยายามแสวงหาการใช้คำพูดด้วยตัวเอง สิ่งเร้าที่มีประโยชน์ต่อการพูดของเด็กคือ การเปิดโอกาสให้เด็กพูดถึงสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของเขาเอง ดังนั้นครูผู้สอนควรจะได้ศึกษาถึงพัฒนาการด้านภาษาและความสามารถในการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุเพื่อจัดกิจกรรมตอบสนองความสามารถด้านการพูดได้อย่างเหมาะสมต่อไป

นิรมล ช่วงวัย (2541 : 26) ได้แนะนำตัวอย่างกิจกรรมที่ส่งเสริมการพูดดังนี้

1. กิจกรรมการอธิบายหรือเล่าถึงภาพที่เห็น
2. ทำท่าประกอบการพูด
3. เล่านิทาน
4. ลำดับเรื่องตามนิทาน
5. เรียกชื่อและอธิบายลักษณะสิ่งของ
6. จำและอธิบายลักษณะสิ่งของ
7. อธิบายขนาดและสีของสิ่งของ

นอกจากนี้พ่อแม่ก็มีส่วนสำคัญ ในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางพูดให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อเด็กเริ่มต้นจากที่บ้าน การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่อยู่แวดล้อมเพียงใด เด็กจะพัฒนาการฟังและการพูดมากเพียงนั้น ซึ่งสอดคล้อง กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 10) ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่หรือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองมีอิทธิพลโดยตรงต่อพัฒนาเด็ก ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับความสามารถทางด้านสติปัญญาของเด็กอายุระหว่าง 4-7 ปี พบว่า สิ่งแวดล้อมทางบ้านส่งผลต่อการเรียนรู้ความสามารถทางด้านสติปัญญาของเด็กวัยนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระตุ้นเด็กให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการพูดตอบสนองของแม่ที่มีต่อเด็กจะทำให้เด็กมีความสามารถทางด้านสติปัญญาสูงขึ้น ดังนั้นพ่อแม่จึงควรให้ความสนใจและช่วยส่งเสริมการพูดของเด็กให้มากที่สุด ในการส่งเสริมการพูดนั้นทำได้หลายวิธีเช่น ให้ออกเสียงเด็กฝึกเล่นเสียง สนใจและหาวิธีศึกษาการเลียนเสียงว่าเสียงใดมีความหมายใช้ประโยชน์ได้ และเสียงการใช้ท่าทางให้น้อยลง แต่ฝึกให้เด็กนำคำศัพท์มาใช้แทน ทั้งนี้เพราะพ่อแม่เป็นผู้ที่ใกล้ชิดที่สุดของเด็ก จึงทำหน้าที่เสมือนเป็นแบบอย่างในการพูดซ้ำกว่าปกติและไม่เหมาะสมกับวัยสิ่งที่พ่อแม่ควรปฏิบัติในการส่งเสริมการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้มีนักศึกษากล่าวไว้หลายท่านดังนี้

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 75-76) กล่าวว่าแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดจะต้องคำนึงถึง ตัวครู การจัดบรรยากาศ และจุดมุ่งหมายของกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. การฝึกพูดควรฝึกในกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้มีการตอบสนองระหว่างครู และนักเรียนให้มากที่สุด
2. การฝึกพูดควรอยู่ในลักษณะที่เป็นธรรมชาติที่สุด ไม่ควรจะเป็นการสนทนาในกลุ่มย่อยหรือในขณะที่เด็กกำลังเล่น
3. บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการพูด ควรเป็นบรรยากาศที่เด็กรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยสบายใจที่จะแสดงออก และมีอิสระ
4. ให้เด็กเกิดนิสัยที่ดีในการพูดและสามารถใช้คำพูดได้อย่างเหมาะสม
5. เปิดโอกาสให้เด็กเล่าประสบการณ์ของตนเอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย เช่น การเล่าเรื่องจากประสบการณ์จริงที่มีอยู่ใกล้ตัวเด็ก รวมทั้งสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก การพูดแสดงความรู้สึก การให้เด็กได้แสดงออกในโอกาสต่างๆ ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย เด็กได้พูดได้ตอบเกี่ยวกับปริศนาคำทาย จึงน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กมากที่สุดและได้ผลดีที่สุด

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพูด

งานวิจัยในประเทศ

นงเยาว์ คลินิกคล้าย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบศึกษากับเด็กอายุ 5-6 ปี โรงเรียนห้วยโป่ง-ไผ่ขวางจำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบมีความสามารถด้านการฟังและการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบมีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติ

สนอง สุทธาอามาตย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหารศึกษากับเด็กอายุ 5-6 ปี โรงเรียนพระราม ๙ กาญจนภิเษก จำนวน 15 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร มีความสามารถด้านการฟังและการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหารมีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติ

สมาพร สามเตี้ย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการเล่นเกมส์ทางภาษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปีจำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่นเกมส์ทางภาษามีพัฒนาการทางการพูดโดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดกิจกรรมและหลังจัดกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพัฒนาการทางการพูดในแต่ละด้าน ทางด้านการเข้าใจความหมายของคำ ด้านการสร้างประโยค มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลการสังเกตทางการพูดในระหว่างการจัดกิจกรรมเล่นเกมส์ทางภาษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งด้านการเข้าใจความหมายและการสร้างประโยค

จากเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ดังนี้ การพูดในเด็กปฐมวัยนั้นจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดติดต่อสื่อสารสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และการทำงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกด้านความคิด ความรู้สึก การใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม

งานวิจัยต่างประเทศ

จอห์นส์โทน (Johnston. 1995 : Abstracts) ได้ทำการศึกษาความสามารถทางการพูดและพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเด็กปฐมวัยต่อการมีปฏิสัมพันธ์การอ่านกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากการศึกษาพบว่าการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำให้มีพัฒนาการความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเด็กได้ใช้เวลาอย่างน้อย 42 นาทีต่อสัปดาห์ แต่การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้เด็กไม่มีผลต่อพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย

ซิมสัน (Simpson. 1998) ได้ศึกษาลักษณะภาษาพูดของเด็กปฐมวัย 4 ปี ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ ผลการวิจัยพบว่าการเล่าเรื่องซ้ำช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการสื่อสารมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ช่วยให้เกิดพัฒนาความสามารถในการถ่ายทอดภาษาให้ชัดเจนละเอียดละออ ครอบคลุมความหมายที่ต้องสื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจซึ่งความสามารถนี้วัดได้เป็นจำนวนคำต่อประโยค (Length of a T-unit) ไม่ได้วัดที่ปริมาณคำ ซึ่ง มิลเลอร์ (Miller. 1951) ถือว่าความสามารถนี้เป็นเครื่องมือที่สามารถวัดความซับซ้อนของรูปประโยคได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยนั้นจัดได้หลายหลากวิธี ซึ่งแต่ละวิธีการจัดประสบการณ์ทางภาษาเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนซ้ำ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยกัยถามและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในคำศัพท์ และเนื้อหาในปริศนาคำทายเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการฟังและการพูด จนทำให้เกิดการเรียนรู้ มีการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาในขั้นต่อไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3.1 ความหมายของแนวการจัดประสบการณ์

คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 2) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า หากจะเทียบกับระดับประถมศึกษา การจัดประสบการณ์หมายถึงการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กนั่นเอง การที่ไม่ใช้คำว่า การเรียนการสอนเนื่องจากครูไม่ได้เป็นผู้สอนตลอดเวลา ดังเช่นประถมศึกษา ดังนั้นการจัดประสบการณ์จึงหมายถึง การจัดกิจกรรมโดยยึดแนวการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรเพื่อให้เด็กได้พัฒนาครบตามวัยทั้ง 4 ด้านซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีได้มุ่งจะให้อ่านออกเขียนได้ดังเช่นในระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐานให้โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นหลัก และเนื่องจากเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง ฉะนั้นประสบการณ์ที่ดีควรให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเอง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ดังนี้

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2538 : 56-57) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์หมายถึง ทุกๆ อย่างที่เด็กหรือผู้ที่เรียนได้จากโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นๆ ตามจุดประสงค์ที่ทางโรงเรียนหรือสถานศึกษาได้ตั้งไว้

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2540 : 49) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยควรได้รับ มีการกำหนดจุดประสงค์ การดำเนินกิจกรรม โดยเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และในการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนควรคำนึงถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเด็ก การจัดหาสื่ออุปกรณ์ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 41) การจัดประสบการณ์หมายถึง การสร้างการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กทุกบริบทที่อยู่รอบตัว เด็กต่างเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น เด็กอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ใช้ภาษาหนึ่งก็จะชินกับภาษานั้น เช่น เสียงเห่ตามภาษาถิ่น ซึ่งการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เด็กสามารถแก้ไขภาษาของตนให้ถูกต้องได้ สำหรับการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กนั้นต้องส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในรูปแบบของบูรณาการโดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ในรูปของการบูรณาการเนื้อหาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ

3.2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์

เนื่องจากเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 2-7 ขวบเป็นวัยที่มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมแนวการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กจะต้องใช้วิธีการให้เด็กลงมือกระทำด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Learning by doing) โดยยึดหลักเด็กเป็นสำคัญ จึงมีความสำคัญมาก ดังที่จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อการเรียนการสอนของเด็กได้รับประสบการณ์ตรง เด็กเหล่านั้นเขาจะได้พัฒนาการคิด การกระทำ โดยอิสระ สามารถนำความรู้ที่ได้จากประสบการณ์นั้นๆ มาใช้ในการดำรงชีวิตและสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เด็กจะเรียนรู้ที่ดีเมื่อการเรียนการสอนและประสบการณ์ที่ให้กับเด็กเป็นประสบการณ์ตรงเด็กลงมือปฏิบัติเอง การจัดประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ

อุทัย เพชรช่วย (2542 : 24) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้นเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ฝึกการทำกิจกรรมตามลำพังและการรวมกลุ่ม เด็กได้เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดี กว่าที่การเรียนรู้จากครูเสียอีก เพราะภาษาที่เด็กได้พูดสื่อสารกันนั้น สามารถสื่อความหมายได้ดีกว่าภาษาครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเปียเจต์ (Piaget) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ตรงให้เด็กได้แสดงออกในการคิดและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกัน จะทำให้เกิดความเข้าใจได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบาย

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญา ฉะนั้นการจัดประสบการณ์เด็กวัยนี้จึงมีความสำคัญมาก โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กมีความคิด อิสระในการแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กด้วยกันในสภาพที่เป็นจริง จะทำให้เด็กเกิดการเรียนได้ดีตามศักยภาพสามารถพัฒนาการสื่อสารได้ดี

3.3 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการ จัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ให้เด็ก ได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง โดยการใช้ร่างกายและประสาทรับรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดความ สนุกสนาน เกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายที่กำหนดไว้ กล่าวคือ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งแนวคิดของนักปรัชญา การศึกษา นักปฐมวัยศึกษา และนักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการหลายบุคคล มีอิทธิพลต่อการจัด ประสบการณ์และกิจกรรมในระดับปฐมวัยศึกษา (พัชรี ผลโยธิน. 2537 : 121-125) ได้แก่

ล็อก (Lock) มีความเห็นว่า เด็กทารกนั้นเปรียบเสมือนผ้าขาว ประสบการณ์ต่างๆ และ สิ่งแวดล้อมจะมีความสำคัญมากต่อการเจริญเติบโตของเด็กทำให้เด็กมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน

สกินเนอร์ (Skinner) เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้นเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นได้ด้วยตัวเสริมแรง ดังนั้นในการสอนครูสามารถ นำเด็กไปสู่พฤติกรรมหรือการเรียนรู้ที่ต้องการได้

รุสโซ (Rousseau) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสเชื่อในพื้นฐานความดีของสัญชาตญาณใน มนุษย์เราเป็นนักอุทกภาวะที่มีความเห็นว่า ถ้าเราให้โอกาสเด็กเจริญเติบโตตามวิถีธรรมชาติแล้ว เด็กจะพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เพราะฉะนั้น พ่อ แม่ หรือครู ควรหลีกเลี่ยงที่จะขัดขวางการ เจริญเติบโตตามธรรมชาติของเด็กไม่บังคับเด็ก

ฟรอยด์ (Freud) มีความเห็นว่า อิทธิพลสำคัญที่สุดของพัฒนาการนั้นมาจากภายในตัวเด็ก ทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และทางร่างกาย

เกิเซล (Gesell) มีความเห็นว่า พัฒนาการของเด็กจะเป็นไปตามธรรมชาติ ตามอายุของ เด็ก เมื่อถึงวันนั้นเด็กจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้โดยไม่ต้องไปเร่งหรือฝึกเด็ก นักการศึกษา หรือ พ่อแม่ ควรให้อิสระเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ

เพียเจต์ (Piaget) นักจิตวิทยาชาวฝรั่งเศสได้อธิบายถึงกระบวนการคิด และสร้างความรู้ ของเด็ก หลักการทางทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์หลายประการที่ช่วยให้ครูกิด สร้างสรรค์ จัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับเด็กกล่าวคือ

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่อาศัยความกระตือรือร้น ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ของผู้เรียน
2. พัฒนาการแต่ละขั้นจะดำเนินไปตามลำดับขั้นตอน จะข้ามขั้นไม่ได้ และด้วย อัตราที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
3. ภาษาไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้

4. พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กส่งเสริมได้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น ผู้ใหญ่และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2540 : 50) ได้กล่าวว่า การสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย การบูรณาการกิจกรรมที่สัมพันธ์กัน การปรับบทบาทครู การสร้างปฏิสัมพันธ์ เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัย โดยมีเป้าหมายพัฒนาเด็กในด้านทักษะทางภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นและทักษะทางสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538 : 64-65) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับเด็ก เด็กจะเรียนรู้โดยมีลำดับขั้นตอนสมองของเด็กจะพัฒนาอยู่เสมอ โดยจะใช้สภาพแวดล้อมเป็นแรงจูงใจให้เด็กอยากเรียนรู้ เด็กเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง เด็กมีโอกาสนเรียนรู้อย่างอิสระ เปิดกว้างตามความสนใจ ครูมีบทบาทเป็นผู้จัดเตรียมประเมินผล จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็ก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตั้งอยู่บนพื้นฐานหลายแนวคิด การจะจัดประสบการณ์แบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อตามแนวความคิดแต่ละบุคคล แต่สิ่งสำคัญที่ทำให้การจัดประสบการณ์ให้บรรลุผลสำเร็จคือ บทบาทของครู ไม่ว่าจะเป็นการจัดสภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรมล้วนแต่เป็นหน้าที่ของครูที่จะจัดประสบการณ์เสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดีในการเรียน อันจะนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้

3.4 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 51) ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กไว้ดังนี้

กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัยตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสและความสามารถ กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ และควรมีความสมดุล คือ ให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม

เวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีช่วงความสนใจสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีช่วงความสนใจอยู่ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีช่วงความสนใจอยู่ประมาณ 15 นาที

กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีโอกาสของจริงให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่นๆ และผู้ใหญ่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 10) ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมเด็กอนุบาลไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ ความสนใจและสอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน
2. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งสัดส่วนให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละวัย
3. จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น การทดลอง ทักษะศึกษา สนทนา แสดงความคิดเห็น ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ฯลฯ ให้เด็กได้มีโอกาสดำเนินการเป็นรายบุคคล
4. จัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปฏิบัติจริงให้มากที่สุด
5. จัดกิจกรรมให้มีลักษณะสมดุลกัน เช่น มีกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมที่สงบและกิจกรรมที่เคลื่อนไหว และมีกิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและครูเป็นผู้ริเริ่ม
6. จัดกิจกรรมสอดแทรกการอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ
7. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ตามกำหนดวันและพิธีการของท้องถิ่น
8. จัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์และสภาพของท้องถิ่น เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม

ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนา ชัยพงศ์ (2530 :113-114) ได้กล่าวถึง หลักการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยไว้ว่า ไม่ได้จัดแบ่งเป็นรายวิชาแต่จะจัดในรูปของกิจกรรมซึ่งบูรณาการขึ้นเป็นหน่วยการสอนและจะประมวลทักษะต่างๆ ให้เด็กได้เรียนรู้โดยมีแนวการจัดประสบการณ์ที่ยึดหลักดังนี้

1. คำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ
2. คำนึงถึงความแตกต่างและความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคลควรจัดเตรียมประสบการณ์ที่เร้าความสนใจของเด็ก และมีความยากง่ายในแต่ละประสบการณ์ จัดกิจกรรมที่เปิดกว้างให้เด็กเล่นหรือลงมือทำได้ตามความสามารถของตนเองเช่น กิจกรรมการเล่นไม้บล็อก กิจกรรมการวาดภาพ ซึ่งเด็กๆ จะได้รับประสบการณ์ต่างๆ อีกทั้งประสบความสำเร็จ อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับเด็กในการทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป
3. จัดประสบการณ์อย่างกว้างขวางให้เด็กเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ เช่น การปฏิบัติ การทดลอง การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเล่นเป็นกลุ่ม หรือเล่นเดี่ยว เป็นต้น
4. จัดให้เด็กเรียนรู้ในหลายทักษะจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เช่น ในหน่วยสัตว์เลี้ยง ซึ่งมีกิจกรรมการเลี้ยงนก เด็กจะเรียนรู้และฝึกทักษะต่างๆ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523 : 4-5) ได้เสนอแนะแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล โดยกำหนดการจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการขึ้นเป็นหน่วยการสอนและให้เด็กได้ทำกิจกรรม กิจกรรมประจำวันต่างๆ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก

อีกทั้งยังมีตารางกิจกรรมประจำวันที่กำหนดไว้โดยประมาณและสามารถปรับให้เหมาะสมกับเวลา เหตุการณ์ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สภาพชุมชนและท้องถิ่น ดังนี้

08.00-08.30	รับเด็ก
08.30-08.45	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45-09.00	ตรวจสอบสุขภาพ ไปห้องน้ำ
09.00-09.20	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.20-10.20	กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี
10.20-10.30	พัก (ของว่างเช้า)
10.30-10.50	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.50-11.30	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30-12.00	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00-14.00	นอนพักผ่อน
14.00-14.20	เก็บที่นอน – ล้างหน้า
14.20-14.30	พัก (ของว่างบ่าย)
14.30-14.50	เกมการศึกษา
14.50-15.00	เตรียมตัวกลับบ้าน

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะออกมาในรูปของกิจกรรมประจำวัน ซึ่งในแต่ละวันจะมีการจัดกิจกรรมหลักให้แก่เด็ก 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งและเกมการศึกษา แต่ละกิจกรรมจะมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไป

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2540 : 16-17) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ไว้ว่ามีวิธีดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมและกระตุ้นให้เด็กสนใจที่จะร่วมกิจกรรมต่อไป กิจกรรมที่ใช้ อาจเป็นการร้องเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ท่าไม้ ฯลฯ ซึ่งจะใช้ระยะเวลาสั้นๆ

2. ขั้นสอน เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ด้วยกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น

2.1 การสนทนา ซักถาม อภิปราย เป็นการพูดคุย ซักถามระหว่างครูกับเด็ก หรือเด็กกับเด็ก ซึ่งสื่อที่ใช้ อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ

2.2 การเล่านิทาน ครูจะเล่านิทานที่เกี่ยวกับเรื่องราวที่ครูต้องการให้เด็กเข้าใจ หรือให้ปฏิบัติตาม ส่วนมากจะเป็นการปลูกฝังหรือการสอนในเรื่องที่เป็นนามธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น เพราะเด็กในวัยนี้จะชอบฟังนิทานและชอบเลียนแบบตัวละครในนิทานในการเล่านิทานอาจใช้รูปภาพ หุ่นหรือส่วนต่างๆ ของร่างกายประกอบ

2.3 การสาธิต การปฏิบัติการทดลองเป็นการสอนที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ตนเองได้ทดลอง เป็น การฝึกทักษะ การคิดแก้ปัญหาและส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

2.4 การจัดทัศนศึกษา เป็นการสอนที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง อาจเป็นการพาเด็กไปเรียนนอกห้องเรียน รอบบริเวณโรงเรียน แต่ครูจะต้องดูแลเอาใจใส่ในเรื่องความปลอดภัย

2.5 การประกอบอาหาร ในบางหน่วยงานที่สอนเกี่ยวกับผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ต่างๆ ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการประกอบอาหาร ทั้งนี้เด็กจะได้รับประสบการณ์การสังเกตการเปลี่ยนแปลงของอาหารดิบสุก รับประทานและกลิ่นของอาหาร เรียนรู้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ และเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น

ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมหรือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้วครูควรใช้คำถามปลายเปิดในลักษณะต่างๆ ที่ชวนให้คิด ไม่ควรใช้คำถามที่มีคำตอบ “ใช่” “ไม่ใช่” หรือมีคำตอบให้เด็กเลือก ครูควรใจเย็นให้เวลาเด็กคิดตอบ ฯลฯ

3. สรุปบทเรียน เป็นการสรุปสิ่งต่างๆ ที่เรียนไปทั้งหมด ให้เด็กได้เข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งครูอาจใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง เกม ฯลฯ ในการสรุปเรื่องราว

สรุปได้ว่า หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นให้เด็กมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านคือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยยึดหลักการจัดในลักษณะบูรณาการ ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง มีรูปแบบที่หลากหลาย สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์ กิจกรรมมีความหมายต่อผู้เรียน และหลักการเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการสร้างความสนใจของเด็กปฐมวัย

3.5 รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน อาจใช้ชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้ประสบการณ์ที่จัดต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญ 9 ประการตามหลักสูตร ได้แก่ การสื่อความคิดที่เป็นการกระทำ, การใช้ภาษา, การเรียนรู้ทางสังคม, การเคลื่อนไหว, ดนตรี การจำแนกและการเปรียบเทียบ, จำนวน, มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) และเวลา และควรให้ยืดหยุ่นตามเนื้อหาที่เด็กสนใจหรือที่ครูมีส่วนริเริ่มกำหนดให้ เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์สำคัญ และทำกิจกรรมในแต่ละหัวข้อเนื้อหาแล้ว เด็กจะเกิดแนวคิดตามที่ได้เสนอแนะไว้ในหลักสูตร ได้แก่ ตัวเรา ครอบครัว โรงเรียนของฉัน บุคคลต่างๆ

กิจกรรมที่ควรจัดให้เด็กปฐมวัยเป็นประจำทุกวัน มีดังนี้

3.5.1 กิจกรรมเสรี

กิจกรรมเสรีหรือการเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เล่นอิสระตามมุมการเล่นหรือมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมร้านค้า มุมบ้าน มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ เป็นต้น มุมต่างๆ เหล่านี้มีโอกาสเลือกเล่นได้ อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย กิจกรรมการเล่นแต่ละประเภทจะสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก

3.5.2 กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ การรับรู้เกี่ยวกับความงามและส่งเสริม กระตุ้น ให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกมาตามความรู้สึกและความสามารถของตนเองโดยใช้ศิลปะเช่น การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่จริงได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจาก กระดาษปึกหมุด ฯลฯ (กรมวิชาการ, 2540ก : 27 และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541 : 35)

3.5.3 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้ จังหวะ และควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ โดยใช้จังหวะและดนตรีประกอบการเคลื่อนไหว เช่น เสียงเพลง คำคล้องจอง เสียงปรบมือ เครื่องเคาะจังหวะและอุปกรณ์อื่นๆ (กรมวิชาการ, 2540ก : 31 และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 31)

3.5.4 กิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กมีโอกาส ฟัง พูด สังเกต คิด แก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน และเพิ่มพูนทักษะต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สามารถจัดได้หลายวิธี เช่น

3.5.4.1 การสนทนาอภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ

3.5.4.2 เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิด คุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็น รูปภาพ หนังสือนิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง

3.5.4.3 การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกต และเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ ในบางครั้งครูอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับครู เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงเช่น การเพาะเมล็ด การปลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา

3.5.4.4 การทดลอง/ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการณ์เปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหา ส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น และค้นพบด้วยตนเองเช่น การประกอบอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ง่ายๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ

3.5.4.5 การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง โดยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสื่อต่างๆ รอบโรงเรียนหรือสถานที่นอกโรงเรียน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก

3.5.4.6 การเล่นบทบาทสมมติ เป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทาน หรือเรื่องราวต่างๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติเพื่อสร้างความสนใจ และก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสมมติกระดาษ ที่คาดศีรษะรูปคนและสัตว์รูปแบบต่างๆ เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ของจริงชนิดต่างๆ

3.5.4.7 การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ (กรมวิชาการ. 2540ก : 36-37 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541 : 43)

3.5.5 กิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรมกลางแจ้งหรือการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งที่เป็นกลางแจ้งและในร่ม เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดเอาความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งครูควรจัดให้เด็กเล่นเช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา และการเล่นเกมการละเล่น (กรมวิชาการ, 2540ก : 38-41 และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541 : 47)

3.5.6 เกมการศึกษา

เกมการศึกษาเป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกระบวนการในการเล่นตามชนิดของเกมประเภทต่างๆ มีกฎเกณฑ์ง่ายๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกตคิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสามารถสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ระยะเช่น เกมจับคู่ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โตมิโน ล็อตโต ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ ฯลฯ (กรมวิชาการ. 2540ก : 43-44 และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541 : 51)

จากเอกสารที่ได้ศึกษามาสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบยึดหลักการจัดในลักษณะบูรณาการ ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง กิจกรรมมีความหมายต่อเด็ก มีจุดหมายเพื่อเน้นให้เด็กพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิต สังคม และสติปัญญา มีการยืดหยุ่นตามเหตุการณ์โดยคำนึงถึงความสนใจและความสามารถของแต่ละคนเป็นหลัก

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในประเทศ

อุบล เวียงสมุทร (2540 : 63-67) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์หุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลาง โดยศึกษากับเด็กอายุ 5-6 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที ผลการทดลองพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาท้องถิ่น มีความพร้อมทางภาษาแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เนื่อน้อง สันนัญญา (2541 : 131) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานที่เด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือก เด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อกับเพื่อน และเด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อจากครู โดยศึกษากับเด็กอายุ 5-6 ปี จำนวน 45 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 15 คน กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที ผลการทดลองพบว่าความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือก เด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อกับเพื่อน และเด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อจากครู มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

สนธยา อ่อนน้อม (2538 : 96) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการเสริมแรงในกิจกรรมการเล่าเรื่อง ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องแบบครูให้การเสริมแรงมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องแบบปกติ อรุณี เอี่ยมพงษ์ (2538 : 54) ได้ศึกษาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาโดยการเสริมประสบการณ์คณิตศาสตร์ประกอบสื่อ กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาโดยการเสริมประสบการณ์คณิตศาสตร์ประกอบคำถาม มีความพร้อมทางคณิตศาสตร์ด้านความสามารถในการคิดคำนวณและความสามารถในการใช้เหตุผลแตกต่างกัน

งานวิจัยต่างประเทศ

ไบรแอนท์ และฮังเกอร์ฟอร์ด (Bryant and Hungerford. 1977: 44-49) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีสอนความคิดรวบยอดและค่านิยมทางสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอนุบาล โดยทดลองสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมและปัญหามลภาวะ ใช้เวลาทดลองสอน 1 เดือน ผลปรากฏว่านักเรียนอนุบาลสามารถสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับผลสืบเนื่องของสิ่งแวดล้อม และสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และได้อภิปรายเพิ่มเติมว่า ข้อค้นพบนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากว่าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนเช่นนี้ ในระดับอนุบาลมีน้อยมากและการสอนเช่นนั้นก็มีใช้สิ่งที่กระทำได้โดยง่าย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ สรุปได้ว่า กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำให้นำไปสู่ผลลัพธ์ด้วยตัวของเด็กเอง เด็กได้เรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาและมีพัฒนาการทุกด้าน ความมีระเบียบวินัยในตนเองก็เป็นพฤติกรรมหนึ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ในการจัดประสบการณ์ โดยเฉพาะการทำงานเป็นกลุ่มนั้น ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กันในการทำงานร่วมกัน เด็กจะแสดงพฤติกรรมออกมาด้วยความสมัครใจ ซึ่งเด็กจะได้พัฒนาลักษณะที่พึงประสงค์ คือมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีวินัย มีความอดทน อดกลั้น มีความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ตลอดจนยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับปริศนาคำทาย

4.1 ความหมายของปริศนาคำทาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545 : 515) กล่าวว่าไว้ว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ให้ความหมายไว้ว่า “ปริศนาคำทาย” หมายถึงข้อความหรือถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นเงื่อนไข ซึ่งมีความหมายอยู่ในตัวชัดเจนแล้วเพื่อให้แก้หรือทาย

ผาสุก มุทฺธเมธา (2537 : 48) ได้กล่าวไว้ว่าปริศนาคำทาย หมายถึงอะไรเอ่ย ที่รวบรวมเอาปัญหาข้อมูลทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมตัวเราในชีวิตที่เกิดภายนอกกาย และภายในจิตใจที่ผ่านเข้ามาในแต่ละสมัย แต่ละเวลา ปริศนาคำทายนิยมเล่นกันทั้งในหมู่ชนสามัญ และชนชั้นสูง การเล่นปริศนาคำทายเป็นการฝึกเชาว์ไหวพริบ ทั้งผู้ผูกปริศนาและผู้ทายปริศนา และเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ปริศนาคำทายจะผูกเป็นคำคล้องจองและสัมผัส ความยาวไม่กำหนด

ธวัช ปุณโณทก (2537 :19) กล่าวว่าปริศนาคำทาย หมายถึง ถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นเงื่อนไขเพื่อให้แก้ให้ทายระหว่างบุคคลในสังคมเดียวกัน โดยมุ่งที่จะทดสอบเชาว์ปัญญา

รุ่งนภา วุฒิ (2543 : 35) กล่าวว่า ปริศนาคำทายหมายถึง ถ้อยคำหรือคำพูดที่ผูกขึ้นเป็นคำถามเพื่อเป็นเงื่อนไขให้ทายหรือตอบ ซึ่งมีบางอย่างเป็นคำหรือมีความหมายของคำเหล่านั้นอยู่ในตัว เพื่อให้ผู้ฟังจับใจความแล้วตอบได้ซึ่งจะมีทั้งการถามตรงและถามอ้อม ทั้งนี้ถ้อยคำที่นำมา

ผูกเป็นคำถามนั้นจะเป็นทั้งคำคล้องจองและสัมผัสโดยใช้คำถามที่สั้นกะทัดรัด ซึ่งผู้ฟังสามารถหาคำตอบได้

นงลักษณ์ คำยิ่ง (2543 : 35) กล่าวว่าปริศนาคำทาย หมายถึง ถ้อยคำหรือคำพูดที่ผูกขึ้นเป็นคำถาม เพื่อเป็นเงื่อนไขให้ทายหรือตอบ ซึ่งจะมีบางสิ่งบางอย่างเป็นเค้าหรือมีความหมายของคำถามเหล่านั้นอยู่ในตัว เพื่อให้ผู้ฟังจับใจความแล้วตอบได้ ซึ่งจะมีทั้งการถามตรง และถามอ้อม ทั้งนี้ถ้อยคำที่นำมาผูกเป็นคำถามนั้น จะเป็นทั้งคำคล้องจองและสัมผัสโดยใช้คำถามที่สั้นกะทัดรัด ซึ่งผู้ฟังสามารถหาคำตอบได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปริศนาคำทายหมายถึง คำคล้องจอง คำพูดร้อยแก้ว คำสัมผัสที่สั้นกะทัดรัดและถูกจัดเป็นคำถามเพื่อเป็นเงื่อนไขให้ทายหรือตอบซึ่งอาจมีข้อความบางอย่างเป็นเค้าหรือมีความหมายของคำถามเหล่านั้นอยู่ในตัว เพื่อให้เด็กจับใจความแล้วหาคำตอบได้

4.2 ประวัติและความเป็นมาของปริศนาคำทาย

ปริศนาเกิดขึ้นเพราะมนุษย์ต้องการสื่อสารและส่งสารในสิ่งที่ตนรู้จัก รู้คิด และเข้าใจในสิ่งแวดล้อมที่มี ที่เกิดขึ้น และเป็นสิ่งที่ร่วมกันรับรู้ โดยเอามาผูกเป็นภาษาที่มีปริศนา เพื่อเล่นทายกัน เป็นการฝึกไหวพริบและเชาว์ปัญญา และเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นปริศนาที่ทำทายทั้งผู้ถามและผู้ตอบ

ปริศนาคำทายของไทย เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีค่ามาแต่โบราณ ในแง่ที่เป็นการให้การศึกษาอบรมโรงเรียน ก่อให้เกิดสติปัญญาและความคิดในแง่มุมต่างๆ ทั้งยังเป็นการให้ความบันเทิง สนุกสนานแก่ผู้เล่นไปพร้อมๆ กันด้วย ใจความในปริศนาคำทาย มีคุณค่าสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตของคนไทยด้านต่างๆ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ คุณค่าทางภาษา คำทายส่วนใหญ่จะมีสัมผัสคล้องจอง มีจังหวะ วรรค เล่นเสียงเล่นคำ เล่นความหมายและสำนวนโวหาร เปรียบเทียบคมคาย แสดงสุนทรียภาพของภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

การเล่นปริศนาคำทาย เป็นการเล่นสนุกสนานง่ายๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความคิด สติปัญญา ไหวพริบให้แก่เด็ก ๆ ได้มาก และยังทำให้เด็กเกิดความรักในภาษาไทย เข้าใจบทร้อยกรองอย่างง่าย ๆ เป็นเบื้องต้นไปพร้อมๆ กันด้วย

การเล่นปริศนาคำทายมีอยู่ในทุกชาติทุกภาษา นิยมเล่นกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ในเทพนิยายของฮินดูและกรีก มีเรื่องเล่าของการเล่นปริศนาของเทพเจ้าบางองค์ ในพงศาวดารของภาคต่างๆ จะมีเรื่องเล่าของการแข่งขันทายปริศนาชิงบ้านชิงเมือง หรือพนันขันต่อจนกระทั่งถึงชีวิต ดังนิทานตำนานสงครามของไทยซึ่งพราหมณ์พรหมทายปัญหาพระชนธกุมาร เดิมพันกันด้วยชีวิต บังเอิญพระชนธกุมารไปฟังเสียงนกอินทรีเฉลยปัญหา กลับมาตอบได้ ทำให้พระพรหมต้องถูกตัดเศียรไป เป็นต้น

คนโบราณนิยมคนเฉลียวฉลาดมีสติปัญญา จึงมีนิทานทายปัญหาหรือปริศนาให้ขบคิด เพื่อเป็นแนวทางในการสั่งสอนให้เกิดสติปัญญามากมาย เช่น เรื่องพระมโหสถ ตอนทดสอบสติปัญญาของหญิงงามที่เสาะมาเป็นคู่ ในนิทานที่เวตาลเล่าให้พระวิกรมมหาราชฟัง 25 เรื่อง

แต่ละเรื่องล้วนมีปริศนาให้ขบคิดทั้งสิ้น ปริศนานั้นนอกจากจะผูกเป็นนิทานดังกล่าแล้ว ยังมีการท่ายที่เป็นการสร้างเสริมสติปัญญาโดยตรงคือปริศนาอะไร่อย และยังผูกขึ้นเป็นร้อยกรองลักษณะต่างๆ อีกหลายรูปแบบ ได้แก่ อักษรเลข ลายแทง ปริศนาธรรม คำทายพระหมี โจ๊ก เป็นต้น

แม้แต่ในสังคมชั้นสูงก็นิยมท่ายปริศนาคำทายกัน โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธมกุฎราชกุมารอยู่นั้นทรงพระราชนิพนธ์ปริศนาขึ้นในบางโอกาส เพื่อทดสอบความรู้และปฏิกิริยาของข้าราชการในพระองค์ ทรงจัดสิ่งของพระราชทานเมื่อมีผู้ตอบถูก เป็นการเล่นภายในส่วนพระองค์ ครั้นในคราวออกงานวัดเบญจมบพิตรในรัชสมัยพระปิยมหาราช รัชกาลที่ 5 พระองค์ได้ทรงมีร้านและในงานก็ได้นำปริศนาออกมาท่าย มีผู้พอใจคิดตอบกันมาก ในปีต่อๆ มากก็ได้มีอยู่เรื่อยๆ จนกระทั่งในงานออกร้านรื่นเริงฤดูหนาว ในรัชสมัยของพระองค์เองในขั้นเดิมของการท่ายปริศนานี้ได้ทรงนำภาษาจีนมาใช้เรียกว่า “พระหมี” และในตอนหลังๆ จึงเรียกว่า “ท่ายปริศนา”

คำว่า “พระหมี” นั้น พระเจนจันทรอักษรอธิบายว่า “พระ” แปลว่า “ดี” และ “หมี” แปลว่า “คำอำพราง” รวมความว่าดีปัญหาหรือแก้ปัญหาคำดีหรือแก้คำอำพรางให้ชัดแจ้งเป็นการเล่นอย่างแพร่หลายในหมู่ราชบัณฑิต และกวีในประเทศจีน เป็นการประลองปัญญาและฝึกสมองในรัชสมัยลักเซียว ระหว่าง พ.ศ. 936 ถึง 1160 (คือสมัยต่อจากสามก๊ก) การเล่นชนิดนี้เดิมเรียกว่า มีก๊อ มีหรือ หมี อักษรตัวเดียวกันแปลเช่นเดียวกัน ก๊อ แปลว่า คำพูด มีก๊อ แปลว่า คำพูดที่อำพราง และต่อมานิยมเรียกว่า เต็งหมี เต็งแปลว่า สว่าง, โคม เต็งหมี รวมความแปลว่า แสงสว่างหรือโคมที่ส่องสว่างให้เห็นที่อำพราง และต่อมานิยมเรียกว่า เต็งหมี เต็งแปลว่า สว่าง, โคม เต็งหมี รวมความแปลว่า แสงสว่างหรือโคมที่ส่องสว่างให้เห็นคำที่อำพราง และต่อมาได้เล่นกันแพร่หลายมาถึง พวกนอกวงนักปราชญ์ราชบัณฑิต และกวีโดยทั่วไป จึงเรียกว่า “พระหมี”

บางตำรากล่าวว่า “พระหมี” เป็นคำสำคัญที่คงเหลือไว้ให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของการเล่นปริศนาว่า ในประเทศจีนตั้งแต่สมัยโบราณมีสารทที่ยิ่งใหญ่และนับว่าสำคัญมากอยู่สารทหนึ่งคือสารทงิ้วซึ่งแปลตรงตัวว่า สารทกลางฤดูใบไม้ร่วง หรือที่คนไทยเรียกว่า สารทขนมโก๋ หรือสารทไหว้พระจันทร์นั่นเอง ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือน 8 ของจีนเป็นฤดูที่ปลอดฝน ท้องฟ้าโปร่งอากาศเย็นสบาย ชาวจีนถือว่าเป็นเทศกาลที่ใหญ่โตและสนุกสนานครึกครื้นมาก นอกจากจะมีการประกวดประชันกันในการจัดและตกแต่งโต๊ะหมู่บูชาพระจันทร์แล้ว ยังมีการประกวดโคมไฟหลากสีหลากรูปแบบ เป็นการตื่นตาตื่นใจผู้ชม สาเหตุจากการประกวดโคมไฟกันนี้เอง ต่อมาจึงได้มีผู้คิดเขียนคำทายหรือปริศนาลงในโคมไฟ แทนลวดลายที่สวยงาม

จากประวัติความเป็นมาของปริศนาคำทายในข้างต้น พอสรุปได้ว่าปริศนาคำทายเป็นการเล่นอย่างหนึ่งที่มีมาช้านานแล้ว และมีอยู่ในทุกชาติทุกภาษาซึ่งนิยมเล่นกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยนำมาเล่นในเทศกาลต่างๆ

4.3 จุดมุ่งหมายของปริศนาคำทาย

จุดมุ่งหมายของปริศนาคำทาย บุปผา ทวีสุข (2520 : 70-73) และนพคุณ คุณาชีวะ (2519 : 1) เสนอไว้ได้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายใหญ่ของการเล่นปริศนาคำทาย เพื่อความบันเทิงนับว่าเป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนาน ช่วยให้ผู้ทายเกิดความเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด สร้างความขบขันรื่นเริงให้แก่ผู้ร่วมเล่นด้วย

2. ปริศนาคำทายส่วนมากเป็นสิ่งที่ให้ความรู้ มุ่งสอนให้เด็กเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนั้นปริศนาคำทายยังเป็นเครื่องอบรม สันทัดทางอารมณ์ ทั้งยังให้ความรู้และยังช่วยพัฒนาด้านความคิดของเด็ก

3. ปริศนาคำทายเปรียบเสมือนแบบฝึกหัด สำหรับฝึกทักษะ สติปัญญา และปฏิภาณ เป็นเครื่องมือฝึกเด็กให้ฉลาด ช่างสังเกต มีไหวพริบในการแก้ปัญหา

4. ปริศนาคำทายเป็นสิ่งจูงใจอย่างหนึ่ง (Motivation) ที่จะช่วยให้คนอยากคิดอยากแก้ปัญหาเป็นการฝึกเขาว์ ฝึกสมอง และมองสิ่งต่างๆ อย่างพินิจพิจารณายิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของปริศนาคำทายก็เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมอารมณ์ให้กับผู้เล่น เป็นการฝึกทักษะทางปัญญา ฝึกทักษะทางภาษา ปฏิภาณไหวพริบให้รู้จักการสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัวและที่สำคัญทำให้เด็กเกิดความรักในภาษาไทยซึ่งจะช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

4.4 ประเภทของปริศนาคำทาย

ปริศนาคำทายเป็นข้อมูลทางคติชาวบ้านที่เป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของท้องถิ่นมิให้สูญหายไป จึงมีผู้สนใจรวบรวมและจัดประเภทหมวดหมู่ของปริศนาคำทายให้เป็นระเบียบเพื่อให้สะดวกและเป็นประโยชน์ในการศึกษา เช่น ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2531 : 96) กล่าวว่าการศึกษาเนื้อหาในปริศนาคำทายมี 2 แบบ แบบหนึ่งแบ่งตามเนื้อหาของปริศนาคำทาย ตามแบบที่ เทเลอร์ (Tayler. 1951 : 959) ได้ทำการวิจัยเรื่อง English Riddle From Oral Tradition มี 11 ประเภทซึ่งได้จำแนกตามรูปแบบ (Form) และอาการ (Function) ดังนี้

1. ปริศนาที่เปรียบกับสิ่งมีชีวิตแต่ไม่ทราบว่าเป็นคนหรือสัตว์
2. ปริศนาที่เปรียบกับสัตว์ตัวเดียว
3. ปริศนาที่เปรียบกับสัตว์หลายตัว
4. ปริศนาที่เปรียบกับบุคคลคนเดียว
5. ปริศนาที่เปรียบกับบุคคลหลายคน
6. ปริศนาที่เปรียบกับพืช
7. ปริศนาที่เปรียบกับสิ่งของ
8. รายละเอียดกับการเปรียบเทียบ
9. รายละเอียดเกี่ยวกับรูปและอาการ

10. รายละเอียดเกี่ยวกับสี

11. รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำ

นอกจากนั้น นพคุณ คุณาชีวะ (2529 : 69) ได้นำเกณฑ์ของเทเลอร์ (Taylor) มาจำแนกประเภทของปริศนาคำทายโดยยึดเอาปริศนาพื้นบ้านของไทยมาพิจารณาร่วมด้วย และเพิ่มอีก 1 ประเภท คือ

12. ปริศนาคำทายที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับภาษา

บุปผา ทวีสุข (2520 : 74-79) ได้กล่าวไว้ว่า การจำแนกของปริศนาคำทาย ทั้ง 12 ประเภทดังกล่าว เป็นการจำแนกประเภทโดยยึดเอาตัวคำถามเป็นหลัก ได้มีผู้จำแนกประเภทของปริศนาคำทายอีกลักษณะหนึ่ง โดยยึดเอาคำตอบของคำถามเป็นเกณฑ์ คือ

1. คำตอบที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ ตัวอย่าง อะไรเอ๋ย เข้ามาเย็นกลับ (เงา)
2. คำตอบเกี่ยวกับพืช ตัวอย่าง อะไรเอ๋ยต้นเท่านี้วก้อย พระยาน้อยขี้น้อยก็ไมหัก (ต้นพริก)
3. คำตอบเกี่ยวกับสัตว์ ตัวอย่าง อะไรเอ๋ย สัตินเดินมา หลังคามุงเข้มน (เม่น)
4. คำตอบเกี่ยวกับอาชีพ ตัวอย่าง อะไรเอ๋ย แม่นางคออ่อน กินก่อนทุกวัน (ทัพพีตักข้าว)
5. คำตอบเกี่ยวกับร่างกาย ตัวอย่าง อะไรเอ๋ย กอไผ่ทั้งกอ หาช้อไม่พบ (เส้นผม)
6. คำตอบเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ตัวอย่าง อะไรเอ๋ย สีสายยานโตงเตง ข้างนอกร้องเพลง ข้างในร้องไห้ (กล่อมเด็กในเปล)

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (บุปผา บุญทิพย์. 2537 : 63-68 ; อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2523. วารสารรามคำแหง. หน้า 23-24) ได้แบ่งปริศนาคำทายออกเป็น 7 ด้านเพื่อให้สอดคล้องกับสาขาของวัฒนธรรม ดังนี้

1. ด้านภาษาและวรรณกรรม

ปริศนาคำทายบ่งชี้ว่าคนไทยสมัยก่อนมีความแตกฉานในด้านภาษา สามารถเล่นคำ เล่นเสียงสัมผัส ผวนคำ เปรียบเทียบ ได้อย่างดีดังนี้

- 1.1 การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจอง เช่น นกกระปูดตาแดง น้ำแห้งก็ตาย (ตะเกียง)
- 1.2 การใช้คำผวน เช่น ผู้หญิงชอบสีอะไร (สีมา) ผวนเป็นสามมี
- 1.3 การใช้คำพ้องเสียงในตัวคำถาม เช่น ม้า 1 ตัวมีสี่ขา ถ้าม้าก้าวขามีกี่ตัว (ตัวเดียวหรือ 1 ตัว)
- 1.4 การเล่นคำในตัวคำถาม เช่น คมหน้าคมหลังตรงกลางมีนา (คมนาคม)
- 1.5 การใช้วิธีการเปรียบเทียบ เช่น เขียวเหมือนพระอินทร์ บินเหมือนนก ศรีปากอกนกก็ไม่ใช่ (แมลงทับ)

2. ด้านศิลปะการแสดง

ด้านศิลปะการแสดงมีปริศนาที่ทายเรื่องเนื้อเพลง นักร้อง ละคร ซึ่งเป็นอิทธิพลมาจากสื่อมวลชน เช่น เวทีไหนมีราคาแพงมากที่สุด (เวทีทอง) ถ้าควายเขาหัก มันจะร้องเพลงอะไร (ถ้าวันนี้ยังมีเขาอยู่)

3. ด้านจิตรกรรม สถาปัตยกรรม และประติมากรรม

ด้านนี้ไม่ปรากฏปริศนาคำทายให้เห็นชัดเจน จะมีบ้างเช่น อะไรเอ่ย นอนคว่ำเห็นลาย นอนหงายเห็นตับ คำตอบคือ เห็นลายเสือ และเห็นตับจาก ปริศนานี้แสดงให้เห็นว่า คนไทยนอนเสือ และบ้านก็มีหลังคามุงจากสำหรับผู้ที่มีฐานะไม่ร่ำรวย

4. ด้านศาสนา คุณธรรม และศีลธรรม

มีปริศนาคำทายที่แสดงให้เห็นเรื่องความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับพระ เช่น พระพายไม่ใช่ลม ข้างในกลมๆ กินได้ คำตอบ บาทพระ เกี่ยวกับความเชื่อและประเพณี เช่น อะไรเอ่ย ไปไม่กลับ หลับไม่ตื่น ฟันไม่มี หนีไม่พ้น คำตอบ ความตาย

5. ด้านการช่างฝีมือ

ด้านการช่างฝีมือ มักจะมีปริศนาคำทายที่มีคำถามเรื่องเครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือประกอบอาชีพ เช่น สีสั้นเดินมาหลังคามุงสังกะสี คำตอบ รถยนต์

6. ด้านกีฬาและนันทนาการ

ด้านกีฬานันทนาการ มีการเล่นว่าว เล่นตะกร้อ กระโดดเชือก ฯลฯ เช่น กินแต่ลมชมแต่วิว คำตอบ เล่นว่าว สีมุม สีแ่ง สีแม่จตุรัส ผู้คนเจียบสัจด์ ฆ่าฟันกันตาย เหลือแต่นายสองคน คำตอบ เช่นหมากรุก

7. ด้านคหกรรมศิลป์

ด้านคหกรรมศิลป์ ได้แก่ การแต่งกาย อาหาร การกิน เช่น อะไรเอ่ย บั่นให้แข็งแรง เข้าหว่างขา คำตอบ โจงกระเบน ขนมะไรจืดไฟติด คำตอบ ขนเมเทียน

ผาสุก มุทหมะธา (2540 : 23-26) ได้กล่าวถึง การแบ่งประเภทของปริศนาคำทาย มีลักษณะแตกต่างกันไปตามความคิดและข้อมูลที่ได้ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ปริศนาตั้งเดิมหรือปริศนาแท้ เพื่อความสนุกสนาน เช่น อะไรเอ่ย รูปร่างกลมเหมาะสมดี นอกขาวสาลี สีเหลืองข้างใน (ไข่) ปริศนาตั้งเดิม คือปริศนาที่ใช้คำหนักและหยาบ อะไรเอ่ย ยกตีนข้ามหัวเอาตัวรอด (มุ้ง)

2. ปริศนาฝึกเขาวัวปัญญา เช่น อะไรเอ่ย ฉันมีสองขา แต่ว่ากลมๆ ผู้คนนิยมชอบขี่ตัวฉัน (รถจักรยาน)

3. ปริศนาจำพวกเล่นคำ เช่น อะไรเอ่ย ตำมิดหมี ยิ่งดียิ่งกัด (ค้อนตอกตะปู), ตำเหมือนหมัด ยิ่งกัดยิ่งดี (ค้อนกับสิ่ว)

4. ปริศนาที่มีในปัจจุบันอะไรเอ่ย สองขาเกี่ยวหู มองดูให้ดู คนแก่จำเป็น ย่อมใช้ทุกคน (แว่นตา)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามีผู้รวบรวมประเภทของปริศนาคำทาย เป็นหมวดหมู่ดังที่ได้นำมาเสนอให้ข้างต้นแล้วนั้น มีหลากหลายประเภทด้วยกัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้คัดเลือกคำศัพท์พื้นฐานที่เด็กปฐมวัยรู้จักและคุ้นเคย โดยคำนึงถึงคำตอบและคำถามของปริศนาคำทายซึ่งจะช่วยพัฒนาเด็กในด้านการฟังและการพูดได้เป็นอย่างดี

4.5 ลักษณะของปริศนาคำทาย

บุปผา ทวีสุข (2520 : 88-90) ได้กล่าวว่า ปริศนาคำทายถึงจะมีการเล่นในประเทศต่างๆ มากมายก็ตาม แต่ปริศนาคำทายของไทยก็จะมีลักษณะที่แปลกและพิเศษไปจากประเทศอื่นๆ คือ

1. ส่วนหนึ่งของปริศนาคำทายจะจูงใจให้ผู้ฟังคิด ในลักษณะสองแง่สองมุม ตัวอย่างอะไรเอ๋ย เมื่อสาวคับแฉะ ยามแก่หลวมโพลก (มะขามฝัก)
2. เป็นเรื่องหยาบโลนโดยตรง ตัวอย่างอะไรเอ๋ย ชีโอบไล่ โปโอบชี (เทียนใต้)
3. มักเป็นคำคล้องจองตัวอย่าง อะไรเอ๋ยดำมิดหมี ยิ่งตียิ่งกัน ดำเหมือนหมัด ยิ่งกัดยิ่งตี (ค้อนตอกตะปู)
4. ใช้คำซึ่งทำทาย เพื่อให้ผู้ตอบพยายามตอบให้ได้ อาจจะมีทั้งคำตี และคำชมในคำถาม ตัวอย่าง อะไรเอ๋ย ยิบๆ เหมือนไขปูนา ใครไม่มีปัญญาทายไม่ออก (ตัวหนังสือ)
5. มักใช้ในการเปรียบเทียบมากกว่าการบอกโดยตรง ตัวอย่าง อะไรเอ๋ย หน้าสั้นฟันขาว หน้ายาววาเดียว (จอบ)

นอกจากนี้ ละมูล จันทรหอม (สิริกร ไชยมา. 2542 : 3 ; อ้างอิงจาก ละมูล จันทรหอม. 2535. วรรณกรรมท้องถิ่นล้านนา. หน้า 49) กล่าวถึงลักษณะของปริศนาคำทายไว้ว่า

1. ปริศนาคำทายเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ (ปากเปล่า) มากกว่าที่จะเป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนั้นอาจจะเป็นปริศนาคำทายที่ทายด้วยภาพ หรือกิริยาท่าทาง
2. ภาษาที่ผูกในปริศนาคำทายเป็นถ้อยคำที่สั้น กะทัดรัด มีสัมผัสคล้องจอง ซึ่งเป็นลักษณะเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทยโดยทั่วไป ทำให้ปริศนาคำทายเป็นถ้อยคำที่พูดง่าย ฟังง่าย จำง่าย และสืบทอดกันมาได้ง่าย เช่น อะหยังเอ๊ะ หัวเป็นหนามถามเป็นบ่อปาก บ่เคี้ยวหมากปากก็แดง (คำเฉลย – พระเจ้าในวิหาร)
3. ปริศนาคำทายสื่อกันด้วยภาษาของท้องถิ่นนั้นๆ เป็นลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมท้องถิ่น
4. ปริศนาคำทายมักถามโดยใช้คำเปรียบเทียบ หรือมีคำเปรียบเทียบ เช่น “แต่บ่แปบ เท้าห่อเกลือไปเมืองเหนือก็ฮอด” (คำเฉลย – เท้า)
5. ปริศนาคำทายมักมีลักษณะสองแง่สามง่ามที่ชักจูงให้ผู้ไขปริศนาคิดเป็นเรื่องเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์แต่แท้จริงแล้วไม่ใช่ ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างบรรยากาศสนุกสนานในการทายปริศนาได้เป็นอย่างดี เช่น อะหยังเอ๊ะ หัวเป็นบัก แม่ญิงชอบกำ ดึงหมาคืนหมาวัน แม่ญิงกำได้ (คำเฉลย-หัวไม้คาน แม่ญิงกำ (ถือ) เวลาหอบน้ำหอบข้าว)

6. ปริศนาคำทายบางส่วนใช้คำผวน ผู้เฉลยต้องเข้าใจ ผวนคำเสียก่อนจึงจะเข้าใจในคำปริศนาได้ เช่น อะหยังเอ๊ะหิ้วลูกต่งมาแดง (คำเฉลย-แมงดา)

7. ปริศนาคำทายมีลักษณะท้าทายชักชวนให้ผู้ใช้ปริศนาพยายามขบคิด นับเป็นจิตวิทยาที่จูงใจให้มีความกระตือรือร้น ในการหาคำเฉลยในการแก้ปริศนานั้น

8. ปริศนาคำทายมักมีวิวัฒนาการอยู่เสมอ กล่าวคือสามารถนำไปเล่น หรือคิดผูกปริศนาคำทายได้ทุกยุค ทุกสมัย โดยนำเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวในยุคนั้นสมัยนั้นไปเป็นข้อมูลในการผูกหรือไขปริศนาคำทาย ทำให้ปริศนาคำทายยังคงสืบทอดได้ตลอดไปอีกด้วย

สิริกร ไชยมา (2542 : 2) ได้กล่าวถึงลักษณะกลุ่มคำที่ใช้ในปริศนาคำทายว่าแบ่งออกอย่างกว้างๆ ตามลักษณะการใช้ภาษาถิ่นได้ 4 ภาค ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคอีสาน การเรียนปริศนาคำทายแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันออกไปและมีกลุ่มคำที่ใช้กับปริศนาทำนายข้างต้นหรือต่อท้ายก็ได้ ซึ่งใช้แตกต่างกันดังนี้

1. ท้องถิ่นภาคเหนือ ขึ้นต้นหรือต่อท้ายปริศนาคำทายด้วยคำว่า “อะหยังเอ๊ะ” เช่น
อะหยังเอ๊ะ ไก่แก่เตี้ย เขี่ยเก๋าเสา (มดตำมดแดง)
เมื่อกลมเท่าแขน เมื่อแบนเท่าตั่ง อะหยังเอ๊ะ (จ้อง – ร่ม)
2. ท้องถิ่นภาคใต้ ขึ้นต้นหรือต่อท้ายปริศนาคำทาย ด้วยคำว่า
ไอ้ไทรหา ไปเบ็งเท่านา มาเท่าแม่ไก่ (แห)
สามตีนเดินมาหลังคา มุงฝ้าย ไอ้ไทรหา (คนแก่ถือไม้เท้า)
3. ท้องถิ่นภาคอีสาน ขึ้นต้นหรือต่อท้ายด้วยคำว่า แม่न्हยัง เช่น
แม่न्हยัง ไปเท่านามาเท่าเส้า (แห)
ดักก็เต็ม บัดก็เต็ม แม่न्हยัง (มะพร้าว)
4. ท้องถิ่นภาคกลาง ขึ้นต้นหรือต่อท้ายด้วยคำว่า อะไรเอ๋ย เช่น
อะไรเอ๋ย นิ่งเท่าแขนอ่อนกินก่อนพระ (ทัพพี)
ดำมะระกา มีตาข้างเดียว อะไรเอ๋ย (ทะนาน)

สรุปว่า ลักษณะพิเศษของปริศนาคำทาย จะเป็นข้อความที่ผูกเป็นคำถามสั้นๆ กะทัดรัด การใช้คำถามหรือคำทาย มักจะมีลักษณะคำถามที่ท้าทายผู้ตอบ ซึ่งบางครั้งก็จะเป็นคำถามแบบสองแง่สามง่าม เพื่อสร้างบรรยากาศให้ปริศนานั้นมีความสนุกสนานขึ้น และนอกจากนี้ลักษณะที่พิเศษของปริศนาคำทายอีกอย่างหนึ่งคือ กลุ่มคำที่ใช้ขึ้นต้นหรือลงท้ายของปริศนาคำทายนั้นจะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปซึ่งขึ้นอยู่กับความแตกต่างของคนและถ้อยคำของภาษาถิ่นแต่ละท้องถิ่น ส่วนวิธีการเล่นทายทุกท้องถิ่นจะมีลักษณะที่คล้ายๆ กัน โดยมุ่งไปที่ความสนุกสนานเพลิดเพลินมากกว่าที่จะเอาแพ้ชนะกัน

4.6 ลักษณะโครงสร้างคำทายและวิธีการเล่นทายปริศนาคำทาย

ลักษณะโครงสร้างของปริศนาคำทาย จะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนลงท้าย

ส่วนนำนั้นคือคำถามที่ว่า“อะไรเอ่ย” ตอนขึ้นต้น ต้องขึ้นอย่างนี้ทุกครั้ง เพื่อเป็นคำถามให้ผู้ตอบได้เตรียมตัวตั้งใจฟังปรีศนา ให้ชัดเจนเพื่อจะคิดคำตอบ

ส่วนเนื้อหา คือ ตัวปรีศนา ซึ่งจะบอกถึงลักษณะของสิ่งที่ทาย โดยเปรียบเทียบไปที่รูปร่าง ลักษณะ ลักษณะพิเศษ ประโยชน์ใช้สอย ความหมาย หรือลักษณะต่างๆ เช่น ขนาด นิสัย สี กลิ่น เสียง หรือกิริยาอาการต่างๆ ของสิ่งที่เป็นตัวปรีศนาที่นำมาเป็นคำทาย

ส่วนลงท้าย คือ ส่วนที่ขยายความ บอกใบ้คำตอบ เร่งเร้าให้คิดทายหรือให้กำลังใจให้รางวัลแก่ผู้ตอบ

ปรีศนาคำทายเป็นการเล่นที่ใช้ถ้อยคำ จังหวะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ปรีศนาคำทายของไทยมีใช้จะมีเพียงจังหวะเท่านั้น แต่ยังมีสัมผัสซึ่งทำให้ปรีศนาของไทยมีความคล้องจองกันอีกด้วย สัมผัสต่างๆ นั้นทำให้ปรีศนามีลักษณะเป็นร้อยกรอง และบางบทก็อาจจัดเป็นคำประพันธ์ได้อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่าจะมีลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างชัดเจน แต่ก็มีลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย ผู้คิดผูกปรีศนาคำทายขึ้นได้

ปรีศนาคำทายเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่ยังคงมีปัญหาในหมู่นักศึกษาว่าแต่ละวัฒนธรรมนั้นปรีศนาคำทายมีต้นกำเนิดมาจากอะไร และมีความเป็นมาอย่างไร แต่อย่างไรก็ตามปรีศนาคำทายไม่ว่าจะเป็นของชาติไทย ก็ตามย่อมต้องคำนึงถึงลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ข้อเท็จจริงของปรีศนาและการตีความ ซึ่งจะสามารถอธิบายถึงความรู้ความเข้าใจที่แฝงเร้นอยู่ในปรีศนาแต่ละข้อว่ามีความสัมพันธ์กับสิ่งที่แสดงออกมาในรูปประโยคอย่างไร

หัวใจสำคัญที่ทายปรีศนาได้ถูกต้อง คือ การตีความตัวปรีศนา (Book Element) จะเป็นอุปสรรคของการทายปัญหาโดยตรง ดังนั้นจึงมีผู้สนใจที่จะศึกษากลวิธีในการสร้างตัวปรีศนาหรือศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างของปรีศนาคำทายอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ เช่น โรเบิร์ต เฟตซ์, วิลเลียม บาสคอม, โรเบิร์ต จอร์จ, อลัน อันเดส, ชาร์เลส สก็อตต์, ลัน ฮัมเมอร์, โรเจอร์ ดี อับบราฮัม เป็นต้น ผลงานของนักวิชาการต่างๆ เหล่านี้ได้มีการปรับปรุงแนวคิดมาเรื่อยๆ จนในที่สุดจึงได้หันมาเน้นการวิเคราะห์ปรีศนาในแง่ของโครงสร้างทางไวยากรณ์ รวมไปถึงการสร้างภาพคำตอบให้ผิดไปจากความเป็นจริง ซึ่งจากการอธิบายรายละเอียดของปรีศนาให้กำกวมนั่นเอง (รุ่งอรุณ ทิพชุนหเสถียร. 2531 : 11-12)

กรีน และ พาปิเซลโล (Green and Pepicello. 1984 : 192) กล่าวถึงกระบวนการสร้างปรีศนาคำทายว่าได้มาจากวิธีการปริวรรตโครงสร้างลึกของประโยค (Deep Structure) และยืนยันว่าปรีศนาคำทายเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อการให้ความรู้ ความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรม และช่วยกำหนดขอบเขตของความรู้ของผู้ทายปรีศนาได้ด้วย โดยเฉพาะเด็กๆ เพราะการพยายามไขปรีศนาโดยใช้วิธีเสาะหาความเหมือนในการเปรียบเทียบนั้นเป็นการทดสอบความรู้ของเด็กได้ว่าเริ่มรู้จักสำรวจหาข้อผิดพลาดและคำพูดที่ผิดปรกติบ้างแล้ว

จากการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าปรีศนาคำทายเป็นที่รวมของความรู้ ความเข้าใจที่แฝงอยู่ในปรีศนาคำทาย อีกทั้งยังมีบทบาทการคิด ด้วยเหตุที่ปรีศนาคำทายมีเนื้อหา กว้างขวาง มีวิธีการเล่นเป็นที่น่าสนใจ ดังนั้นควรค่าแก่การศึกษา

4.7 ลักษณะการผูกปริศนาคำทาย

วิภา ศิริสวัสดิ์(2526 : 70) ได้กล่าวถึงลักษณะการผูกปริศนาคำทายไว้ว่าปริศนาคำทายมีหลายลักษณะ เช่น ผูกเป็นลายลักษณ์อักษรทายด้วยคำพูด ผูกเป็นรูปภาพ ลายแทง และบางครั้งอาจจะผูกเป็นท่าทางก็ได้ โดยไม่ต้องอาศัยคำพูดเลย นอกจากนี้ วิภา ศิริสวัสดิ์ (2526 : 140-150) ยังได้ศึกษาวิวัฒนาการของปริศนาคำทายไว้ดังนี้

1. การผูกปริศนาคำทายไทย มีลักษณะดังนี้

1.1 นำประโยคหรือข้อความให้สัมพันธ์กันแต่อย่างไร แต่นำมารวมกันในปริศนาคำทายทำให้ผู้ตอบจนได้ ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย นอนคว่ำเห็นลาย นอนหงายเห็นตับ (เสื้อจาก)

1.2 ปริศนาคำทายประเภทนี้จะผูกประโยคที่มีความนัยให้ผู้ตอบคิดหาคำตอบให้มีข้อตรงกัน ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย ตัวอยู่ในป่า หางฝากเอาไว้กลางทะเล (เสื้อไม้ตาเสื้อ หางเสื้อ) อะไรเอ๋ย ตัวอยู่ในรู หูอยู่ต้นไม้ ขี้กินได้ (หนู เห็นหนู หนู ขนมหู)

1.3 ปริศนาคำทายประเภทนี้จะมีคำทายที่มีข้อพยางค์หน้าของคำตอบตรงกัน ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย ตัวหนึ่งอยู่ทุ่ง ตัวหนึ่งอยู่ท่า ตัวหนึ่งอยู่ป่าไพรเขียว (กาดำ กาน้ำ กาเหว่า) อะไรเอ๋ยบ้านหนึ่งตรงข้ามกับบ้านใน บ้านสองมองออกไปเห็นวัวควาย (บ้านนอกบ้านนา)

1.4 ประโยคปริศนาคำทายไทยจะบอกคำเฉลยในตัวปริศนาคำทาย ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย สามตัวชอบไขไม้ ไข่ตัวกลางตกหายชอบกินของหวาน (มอด มด) อะไรเอ๋ย ควายถูกตัดหัวตัดหางเหลือกลางเท่าไร

1.5 ประโยคปริศนาคำทายไทยจะใช้คำทายที่มีคำตอบหนึ่งคำ ซึ่งเมื่อนำไปประกอบกับคำอื่นๆ จะได้คำใหม่ โดยตัวปริศนานั้นจะบอกเป็นนัยให้ผู้ตอบ ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย อยู่ดินกินหญ้า อยู่ฟ้ากินลม อยู่ทะเลกินตม (ม้า ดาวม้า ปูม้า) อะไรเอ๋ย ชื่อแรกคล้ายปีศาจนำหวาดกลัว ชื่อหลังนั้นเกลือกกลั้วกับตัวคน (ผี ผีเสื้อ)

1.6 ปริศนาคำทายไทยที่เป็นเรื่องเล่าสั้นๆ ตัวอย่างเช่น นายพรานคนหนึ่งยิงกวางไปมา กวางถูกยิงแต่ไม่ตายวิ่งหนีไป นายพรานวิ่งตามมาพบฤาษีก็ถามว่า นั่งตรงนี้เห็นกวางไหม ถ้าฤาษีเห็นกวางจะบอกว่าไม่เห็นก็โกหก จะบอกว่าเห็นก็บาป ฤาษีจะอย่างไร (ฤาษีเปลี่ยนที่นั่งเสียแล้วบอกว่า นั่งตรงนี้ไม่เห็นกวางหรอก)

2. วิธีการเสนอข้อคำถามของปริศนาคำทายไทยจะไม่ถามตรง แต่จะใช้ประโยคที่มี การเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบมี 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบเพื่อแนะผู้ถูกทายให้คิดคำตอบง่ายขึ้น ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย ดำเหมือนนิล บินเหมือนปลา มีหนามที่อก จะวานก็ไม่ใช่ (ตัวเหี้ย) อะไรเอ๋ย สูงเยี่ยมเทียมฟ้า ต่ำกว่าภูเขานิดเดียว (ภูเขา) อะไรเอ๋ย ต้นเท่าลำเรือ ใบห่อเกลือไม่มิด (ต้นมะขาม)

2.2 การเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้ทายฉันทามากขึ้นเป็นการเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งที่แปลกออกไป ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย สองหัว ตัวมีตัวเดียว (ไม้คาน), อะไรเอ๋ย สีเสาดำนา หลังคามุงกระเบื้อง (เต่า), อะไรเอ๋ย ก่อไฟที่โคน แต่ต้นไม้ตาย (ต้นมะไฟ)

2.3 สำนวนที่ใช้ในปริศนาคำทายไทยมีหลายสำนวน ทำให้มองเห็นสติปัญญาและแง่มุมในการมองที่ต่างกันของผู้ทาย เป็นการผูกข้อความที่ใช้คำถามต่างกันแต่คำตอบเป็นคำตอบเดียวกัน ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้, อะไรเอ๋ย ดำเหมือนหมี ดีไม่ตาย, อะไรเอ๋ย ดำมอดต่อ ไม้ท่อนเท่าหม้อดีไม่ตาย, อะไรเอ๋ย จินกัไม่โซจิ้น แขกกัไม่โซแซก ดีไม่แตกพันไม่เข้า คำเฉลยของปริศนาที่ยกตัวอย่างมาข้างบนนี้ คือเงา

2.4 วิธีจูงใจให้ตอบคำทายจะมีประโยชน์เสริมในตอนท้ายของปริศนาเพื่อเป็นการยั่วแหย่และเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ถูกทาย ตัวอย่าง เช่น อะไรเอ๋ย เด็กนุ่งขาว สาวนุ่งเขียว แก่นุ่งแดง ใครทายผิดให้เป็นลูกใครทายถูกให้เป็นผัว (พริก), อะไรเอ๋ย สามขาเดินมา หลังคามุงสำลี คนชั่วหาทั้งปีคนดีหาประเดี๋ยวเดียว (คนแก่ผมหงอกถือไม้เท้า)

2.5 การใช้คำปริศนาคำทายไทย มีดังนี้

1. ในปริศนาคำทายไทยจะมีต้นปัญหาให้ทราบว่าจะเริ่มการทายแล้ว คำทายนี้จะมีการวางตำแหน่งในประโยคปริศนาคำทายไทยมี 3 ลักษณะ คือ

1.1 อยู่ตอนต้นของปริศนาคำทาย ซึ่งคำนี้จะแตกต่างกันตามการใช้ภาษาของแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย (ไทยภาคกลาง), ไ้อัไรรหา ไ้อัไรรหา ไ้อัไรรหา (ไทยภาคใต้) แม่นหยังเอ๋ย แม่นหยังบ่ (ไทยอีสาน), อะหยัง อันหยัง (ไทยภาคเหนือ)

1.2 อยู่ตอนกลางของประโยคปริศนาคำทาย คำทายนั้นยังคงใช้ตามภาษาท้องถิ่น เช่น ขนมะอะไรเอ๋ย ที่แข็ง (ขนมครก), สีไรรหาที่ผู้หญิงชอบ (สีมา – สามี, น้ำแม่่นหยังเอ๋ยตกไม่ลง (น้ำค้าง)

1.3 อยู่ท้ายประโยคปริศนาคำทาย คำทายนั้นยังคงใช้ตามภาษาท้องถิ่นเช่นกัน ตัวอย่างเช่น คนใส่แว่นเกี่ยวกับอะไร (หู), หัวยาแหยะ แปะกันมีแอง แม่นหยัง (ภาคอีสาน)

2. ปริศนาคำทายไทยใช้คำสัมผัสคล้องจองกัน ทำให้จำง่ายและฟังไพเราะหู ซึ่งเป็นลักษณะที่พบมากในปริศนาคำทายไทย ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย ต้นเท่าครก ใบปรกดิน (ตะไคร้), อะไรเอ๋ย ต้นเท่าแขน ใบแล่นเสี้ยว (อ้อย), อะไรเอ๋ย ต้นเท่าขา ใบวาเดียว (กล้วย)

3. ปริศนาคำทายไทยบางข้อใช้คำที่ชวนคิดเป็นสองแง่สองมุม หรือใช้คำที่ผู้อ่าน ผู้ฟังถือว่าไม่สุภาพ หยาดโลน แต่ถ้าพิจารณาแล้วคำตอบของปริศนาคำทายประเภทนี้ไม่ใช่เรื่องหยาดเลย ทำให้กลายเป็นเรื่องตลกขบขัน ช่วยให้เกิดรอยยิ้ม ในการทายปริศนาไปอีกแบบหนึ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้ อะไรเอ๋ย รีรีเหมือนใบพลู ตรงกลางมีรู (หูว หูควาย), อะไรเอ๋ย ข้างล่างก็ขน ข้างบนก็ขน พอชนกันสบาย (คนนอนหลับตา)

4. ปริศนาคำทายที่มีการเล่นคำ ซึ่งสร้างความฉงนความไขว้เขว แก่ผู้ถูกทาย ปริศนาคำทายในลักษณะนี้ผู้ตอบและผู้ทายจะต้องมีความเข้าใจในการใช้ภาษาและมีความรอบคอบในการพิจารณาคำทายนั้น การเล่นคำในปริศนาคำทายมี 3 ลักษณะดังนี้

4.1 เล่นคำพ้อง ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย คชสารแต่ไม่ใช่ช้าง (ครุ) ผู้ตอบคำทายจะต้องพิจารณาคำว่า สาร ซึ่งเป็นคำพ้องเสียงก็จะได้ว่าครุ, อะไรเอ๋ย คนพินไม่เข้า (คนพินยีน) ผู้ตอบคำทายจะต้องใช้ความรู้ปัญญาและความเป็นคนช่างสังเกตจึงจะตอบปริศนาคำทายได้ถูกต้อง

4.2 เล่นคำผวน ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ยเหเนาคน (นกเขา), อะไรเอ๋ยหางทน (หนทาง), อะไรเอ๋ย ข้าวแห่งเดียว (ข้าวเหนียวแดง)

4.3 การตัดหน่วยเสียง ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น อะไรเอ๋ย สี่ตัวรองเศียร ตัดทายตกหาย กลายเป็นแพทย์ (หมอน), อะไรเอ๋ย หน้าขาวๆ ตัดยาวศอก พอตัดชนออก กลายเป็นวา (ขวาน), อะไรเอ๋ย คนจันท่าอย่างไรรจึงจะจน (ตัดสระออก)

5. ปริศนาคำทายไทยบางข้อใช้คำที่มีความหมายประกอบประโยค คำเหล่านั้นนำมาเพื่อช่วยให้การออกเสียงมีความคล้องจองกันเท่านั้น ถ้าผู้ตอบคำทาย ไม่เข้าใจการเล่นคำนี้ ก็จะตีความหมายในปริศนาคำทายไม่ออก ตัวอย่างเช่น เพชรฉลุ มีหูข้างปาก (กระทะ), อะไรเอ๋ย เพชรฉลาม มีปากที่ท้อง (กบใสไม้)

6. การเลือกใช้คำบางคำนำมาประกอบในประโยคปริศนาคำทายไทยสามารถแสดงลักษณะ ทำให้เกิดภาพพจน์ ผู้ทายสามารถเข้าใจและนำคำนั้นมาคิดเปรียบเทียบเพื่อหาคำตอบต่อไปนี้ เช่น อะไรเอ๋ย ขาไปสองคน มีดฟ้าม้วนฝน กลับมาคนเดียว (เงา), อะไรเอ๋ย มีปากไม่มีฟัน กินข้าวทุกวันได้มากกว่าคน (หม้อหุงข้าว), อะไรเอ๋ย เกิดเพราะไฟ สลายเพราะลม (ควันไฟ)

สรุปได้ว่า การผูกปริศนาคำทายเป็นสิ่งที่ผู้ที่คิดจะเล่นปริศนาจะต้องหาวิธีการในการสร้างคำหรือผูกคำให้เป็นคำถามโดยใช้คำคล้องจอง และคำสัมผัสต่างๆ โดยมีเค้าโครงของคำตอบอยู่ในตัวคำถามเพื่อให้ผู้ถูกถามสามารถที่จะเดาคำตอบได้ การสร้างคำจะเป็นคำที่เด็กคุ้นเคย หรือพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน ในท้องถิ่นรอบ ๆ ตัวเด็ก และการสร้างคำปริศนาจะต้องมี คำถาม เนื้อหา และโครงสร้างทางภาษา

4.8 ประโยชน์ที่ได้จากปริศนาคำทาย

ปริศนาคำทายนับว่ามีประโยชน์และมีคุณค่าในหลายๆ ด้านด้วยกัน รวมทั้งในด้านการศึกษา วาสนา เกตุภาค (2521 : 37-38) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของปริศนาคำทายไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องให้ความบันเทิงแก่นุชนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. ให้ความรู้ในด้านคำศัพท์ และถ้อยคำสำนวนทั้งภาษาถิ่น และที่เป็นภาษาไทย
3. ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมชีวิตและความเป็นอยู่ตลอดจนวัฒนธรรมต่างๆ ในอดีต

อดีต

4. เป็นเครื่องช่วยฝึกไหวพริบ สติปัญญาสำหรับเด็ก และเป็นที่น่าสังเกตว่าเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปและความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่เพิ่มขึ้น ทำให้เด็กรุ่นใหม่คิดหา คำตอบที่แตกต่างไปจากเดิม

5. ช่วยสร้างสัมพันธภาพอันดีให้เกิดขึ้นในบ้านในโรงเรียนและในสังคม ทำให้ผู้ใหญ่สนใจใกล้ชิดกับเด็กมากขึ้น และเข้าใจเด็กมากขึ้น ซึ่งอาจจะช่วยลดปัญหาต่างๆ ลงไปได้บ้าง

รุ่งอรุณ ทิมชุนหะเถียร (2531 : 10-11) ได้กล่าวถึงคุณค่าของปริศนาคำทายดังนี้

1. คุณค่าในด้านความบันเทิง ปริศนาเป็นการละเล่นเพื่อเป็นการพักผ่อนในยามว่าง ผู้ทายจะรู้สึกสนุกสนานตรงที่ได้คิดตีความปริศนา ความตื่นเต้นจะอยู่ที่การได้รับคำตอบว่าผิดหรือถูก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้ในปัจจุบันก็มีการนำเอาปริศนามาทายกันเล่นในหมู่เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง และทางสื่อมวลชน ดังที่ปรากฏในรายการแข่งขันกันทางวิทยุและโทรทัศน์

2. คุณค่าทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี ปริศนามีคุณค่าในด้านวัฒนธรรม คือช่วยสะท้อนความเป็นอยู่เกี่ยวกับสังคม เช่นอาหารการกิน สิ่งของเครื่องใช้ ศาสนาและประเพณี ตลอดจนความเชื่อต่างๆ ช่วยสะท้อนกันมาตั้งแต่โบราณ

3. คุณค่าด้านภาษา ปริศนาแสดงออกถึงลักษณะการใช้ภาษาในหลายรูปแบบ เช่น ร้อยกรอง คำผวน สองแง่สองงาม และคำเปรียบเทียบ นอกจากนี้หากยังเป็นปริศนาท้องถิ่นต่างๆ ก็ยังให้ความรู้ในเรื่องภาษาถิ่นอีกด้วย

4. คุณค่าทางด้านการศึกษาอบรม ปริศนาช่วยฝึกให้เป็นคนช่างสังเกตและแก้ปัญหา เป็นเป็นการฝึกไหวพริบ สติปัญญาให้แก่เด็ก อบรมให้เด็กเป็นคนที่มีรู้จักการสังเกตสิ่งแวดล้อม และในกรณีที่เป็นปริศนาธรรม จะให้คุณค่าทางด้านจิตใจ และเป็นเครื่องมืออบรมทางด้านศีลธรรม ให้แก่เด็กและบุคคลทั่วไปได้อย่างแนบเนียนอีกด้วย

5. เป็นเครื่องสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มบุคคลที่อยู่ร่วมกันให้ดียิ่งขึ้น

ผาสุก มุทฺธเมธา (2540 : 26-28) กล่าวถึงประโยชน์ของปริศนาคำทายว่า

1. สะท้อนสภาพชีวิตและสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยว่ามีความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตอย่างไร เช่น อะไรเอ๋ย อีปุกกลางนา สัตินเดินมาอีปุกหายไป คำตอบของปริศนาข้อนี้คือ อูจจระ เป็นการรายงานให้ทราบว่าคนไปนั่งถ่ายที่ทุ่งนา (ทำให้ลักษณะของอูจจระมีรูปร่างคล้ายกระปุก) และมีสุนัขมากินอูจจระของคนเข้าไปเสียแล้ว บางถิ่นบางหมู่บ้านไม่เพียงแต่สุนัขเท่านั้น แต่กลายเป็นหมูก็มี ซึ่งถ้าเป็นอย่างนี้ก็จะพาหนะนำโรคบางอย่างมาสู่คนและจะมีชีวิตรวดจากระหว่างกับหมูอยู่ตลอด โรคนั้นคือ (พยาธิ) อะไรเอ๋ย กลางวันอุ้มลูกยีน กลางคืนอุ้มลูกนอน คำตอบคือ “บันได” สมัยก่อนและปัจจุบันนี้ในชนบทบางแห่งที่อาศัยนอนในเวลากลางคืนเขาจะลากบันไดขึ้นเก็บบนบ้าน ป้องกันไม่ให้คนมาขโมยขึ้นบ้านได้ เพราะเป็นบ้านใต้ถุนสูง

2. เป็นการแสดงภูมิปัญญาของผู้ผูกปริศนาและผู้ทายปริศนา ว่าเป็นผู้รอบรู้มีไหวพริบ ทันต่อเหตุการณ์แค่ไหน อย่างไร ถ้าผู้ที่มีความรอบรู้ดีก็ทายปริศนาได้ เพราะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการพิจารณาสิ่งต่างๆ

ข้อมูลปริศนาจะเพิ่มมากขึ้นตามวันเวลา เช่น ข้อมูลดังนี้

- รูปร่างกลมเหมาะสมดี นอกสาลี สีเหลืองข้างใน คำตอบคือ ไข่ เป็นการฝึกการรู้จักลักษณะของรูปร่าง เนื้อภายในพร้อมทั้งสีของสิ่งนั้น ๆ ฝึกการเรียนรู้การสังเกตพิจารณา
- หุบเท่าแขน แบนเท่าถาด คำตอบคือ ร่ม ถ้าตอบเป็นอย่างอื่นอาจจะทำให้เกิดการอธิบายความถูกต้องขึ้นอยู่กับวงการเล่นภายในกลุ่ม ทำให้สมาชิกได้ฝึกพูด ใช้เหตุผล และชนะแพ้กันด้วยเหตุผลที่หักล้าง
- นกกระปูดตาแดง น้ำแห้งก็ตาย คำตอบคือ ตะเกียง ทำให้รู้จักการเอาชีวิตสัตว์มาเปรียบเทียบกับวัสดุที่เกิดขึ้นตามยุค และเลือกจำ และให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง คือ ไม่มีน้ำมันตะเกียงก็จะดับ
- คนเห็นก็ต้องกลัว มีหางมีลำตัวยาวๆ คำตอบคือ งู เป็นการสร้าง Concept จากสิ่งที่ได้ประสบการณ์เท่ากับฝึกสรุปสิ่งต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการฝึกจำ สังเกตสิ่งต่างๆ ได้ดี

3. ปริศนาคำทาย ทำให้คำและวงศัพท์ขยายตัว นอกจากนั้นฝึกให้รู้จักการผูกประโยค สำนวน วลี ขึ้นใช้ในภาษาไทย เป็นการสื่อความหมาย ให้ภาพพจน์และความรู้สึกหรืออารมณ์ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเขียน การอ่าน การฟัง และการพูด ทักษะทั้ง 4 ทางด้านภาษาต้องฝึกเสมอ ๆ จึงจะทำให้ผู้ฝึกประสบความสำเร็จและใช้ภาษาได้อย่างมีคุณภาพและปริมาณ

- ไอ้ไหนหว่า พ่อแม่ไม่แข่งไม่ด่า ไปนั่งชายป่า ทำหน้าอยู่ (ปริศนาปักษ์ใต้) ทำให้เห็นภาพพจน์ และรู้จักประมวลเหตุการณ์ เรียบเรียงเป็นภาษาใช้สื่อความได้คือการทายถูก (คือคนกำลังนั่งถ่ายทุกข์อยู่ที่ชายป่า)

4. สร้างกลุ่มสัมพันธ์ขึ้นในสังคม เพราะการทายปริศนามักจะนิยมเล่นกันตอนรับประทานอาหารเย็นเสร็จแล้ว หรือไม่ก็ยามว่าง ทำให้เด็กๆ และผู้ใหญ่ได้ใกล้ชิดกัน เด็กต่างวัยก็ได้สมาคมเป็นการลดช่องว่างระหว่างวัย ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเข้าใจกัน นอกจากนั้นยังทำให้รู้จักนิสัยใจคอของกันและกัน เพราะการทายปริศนาช่วยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออก แสดงให้เห็นอารมณ์เวลาทายไม่ได้และทายได้

5. เป็นการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตทางอ้อมในสิ่งที่ตนไม่รู้เพราะปริศนาคำทายจะเป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจ และฝึกไหวพริบไปด้วย จะทำให้เด็ก ๆ ได้สังเกตพิจารณามากยิ่งขึ้น

6. เป็นโอกาสที่ได้แสดงออกในการสื่อสารเพื่อสื่อความให้แก่กัน เป็นการฝึกการใช้ภาษาไปในตัว ผู้ที่สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ ส่งสารให้ผู้อื่นได้รู้ เป็นการฝึกการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้ถูกต้อง เพราะถ้าส่งสารผิดให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มจะโต้แย้งไม่ยอมรับ จะได้รู้ข้อบกพร่องและมีมานะที่จะแก้ไข

7. เป็นการผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ สร้างความสนุกสนานความบันเทิงเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจในชีวิต เพื่อชีวิตจะได้เบิกบาน อายุยืน มีมิตร ได้เข้าสมาคมกันและกัน

จากที่กล่าวถึงประโยชน์ของปริศนาคำทาย พอสรุปได้ว่า ปริศนาคำทายเป็นสิ่งที่มีความคุณค่าทางความบันเทิงสนุกสนานแล้วยังมีประโยชน์ทางการศึกษา โดยเฉพาะให้เด็กรู้คำ ถ้อยคำสำนวนทางภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่น นอกจากนั้นปริศนาคำทายยังส่งเสริมสติปัญญา ไหวพริบอีกด้วย และประโยชน์อีกประการหนึ่งยังช่วยให้ผู้เล่นได้เรียนรู้สภาพสังคม และวัฒนธรรมประเพณีของสังคมนั้นๆ ตลอดจนทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มบุคคลด้วย

4.9 การนำปริศนาคำทายมาใช้ในการเรียนการสอน

นางลักษณ์ คำยิ่ง (2541 : 55-56) กล่าวว่าครูสามารถที่จะนำเอาปริศนาคำทายมาประยุกต์และดัดแปลง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ และสามารถใช้สอนในทุกๆ เรื่องทุกๆ วิชา และทุกๆ ขั้นตอนการสอน เช่น

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นการสร้างความสนใจ และเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนที่จะเรียนเนื้อหาใหม่ เช่น จะสอนเรื่อง “ฟัน” เราสามารถที่จะนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้ปริศนาคำทายถามว่า “อะไรเอ่ย มาทีหลัง แต่ไปก่อน” (ฟัน)
2. ขั้นสอน เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนาน และไม่น่าเบื่อในเรื่องที่เรียน เช่น การสอนคำพังเพยไทย เราอาจให้เด็กทายท่าทาง ตามคำพังเพยต่างๆ ที่สอน เป็นต้น
3. ขั้นสรุป เพื่อเป็นการสรุปความคิดรวบยอดของนักเรียนที่เรียนมาแล้วและเป็นการฝึกทักษะและความจำของเด็กได้อีกด้วย

นอกจากนั้น ปริศนาคำทายยังสามารถประยุกต์ได้กับทุกเนื้อหาวิชาอีกด้วย ซึ่งทั้งนี้ย่อมแล้วแต่ความสามารถของครูในการที่จะดัดแปลง หรือคิดค้นคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ คำถาม แมว 2 ตัว เดินหน้าหน้าแมว 1 ตัว แมว 2 ตัว ตามหลังแมว 1 ตัว แมว 1 ตัว ตามหลังแมว 2 ตัว และแมว 1 ตัว อยู่กลางแมว 2 ตัวอยากทราบว่ามีแมวทั้งหมดกี่ตัว (3 ตัว) เป็นต้น

จากคุณค่าของปริศนาคำทายและแนวคิดของนักการศึกษา พอจะวิเคราะห์เป็นหลักเกณฑ์ในการเลือกปริศนาคำทายมาใช้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

1. เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานแก่นักเรียน
2. เป็นกิจกรรมที่จูงใจให้เด็กนักเรียนรู้จักคิดพยายามแก้ปัญหาโดยอาศัยข้อมูลจากกิจกรรมที่จัดขึ้น
3. เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกการสังเกต รู้จักใช้ไหวพริบปฏิภาณ
4. เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีอิสระในการคิด การกระทำอย่างเต็มที่
5. เป็นกิจกรรมที่ควบคุมในด้านภาษา คำนวน การคิดหาเหตุผล การใช้กล้านเนื้อ ตลอดจนการใช้ประสบการณ์ของนักเรียนเอง
6. เหมาะสมกับความสนใจและวัยของเด็ก
7. เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก
8. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ไปที่เด็กเป็นอยู่

ในระดับเด็กปฐมวัย ปริศนาคำทายไม่ค่อยถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนเท่าใดนัก จากการศึกษาที่ สุทธาทิพ มีชูนิก (2533 : 39-41) ได้ทำการรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปริศนาคำทายในระดับอนุบาล จากการสัมภาษณ์บุคคล 3 ท่านคือ ชัยยุทธ บุญยสวัสดิ์, นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข และทศนา แคมมณี สรุปได้ดังนี้

1. ปริศนาคำทายจะสนองความต้องการของเด็กในเรื่องความกระหาย ใครรู้ในสิ่งที่เขาไม่รู้ ให้เด็กต้องตั้งใจฟังและใช้สมาธิควบคู่กันไป เด็กจะต้องรวบรวมความรู้และประสบการณ์เดิม เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ในขั้นแรก อาจลองถูก ถ้าเด็กทายผิดเด็กจะรู้ว่าสิ่งที่ตอบไปนั้นผิดพลาด ทำให้เขารู้จักระมัดระวังในการทายครั้งต่อไป

2. ในการนำปริศนาคำทายไทยไปสอนในระดับเด็กเล็ก จะต้องเริ่มอย่างง่ายๆ โดยการใช้ประโยคที่ไม่ต้องซ่อนความมากมายนัก เช่น อาจใช้ประโยคว่า “อะไรเอ่ย” ติดแน่น คำตอบคือ กาว ถือว่าเป็นการช่วยให้เด็กรู้จักการคิดแบบง่ายๆ ทั้งเป็นกิจกรรมที่เสริมให้แก่เด็กที่ยังไม่คล่องทักษะทางภาษา

3. การสอนโดยใช้ปริศนาคำทายเป็นกิจกรรมที่จะให้เด็กฝึกคิดเป็นขั้นขึ้นอยู่กับวิธีของครู ครูบางคนอาจใช้วิธีสอนไม่ทำให้เด็กได้ฝึกอะไรเลย ครูบางคนมีวิธีสอนฝึกเพียงให้เด็กรู้จักคิด แต่ครูบางคนมีวิธีที่สอนที่สามารถฝึกเด็กให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ดังนั้นในการนำปริศนาคำทายประกอบการสอน ครูจะต้องให้ข้อมูลเพื่อให้เด็กจะได้นำมาประกอบการคิดตัดสินใจ โดยควรมีตัวอย่างขั้นตอนการคิด ขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน

4. การเล่นปริศนาคำทายหรือบางคนเรียกว่า เล่นทายปัญหานั้น เราสามารถนำมาใช้เล่นกับเด็กเล็กๆ การทายปัญหาเด็กเล็กๆ ให้ประโยชน์เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ คือ ให้ความสนุกสนานครื้นเครง เป็นการพักผ่อนหย่อนอารมณ์ เป็นการฝึกเชาว์ ฝึกสมอง ช่วยให้เกิดมุมมองสิ่งต่างๆ อย่างพินิจพิจารณายิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องมือที่ให้สังเกตภูมิปัญญาของเด็กได้ด้วย แต่สิ่งที่พึงระวัง คือ ปัญหาจะต้องไม่ยากเกินวัยของเด็กนัก ปัญหาควรจะต้องให้เด็กรู้สึกว่ายากแต่ท้าทายให้เด็กคิดหาคำตอบเพราะฉะนั้นผู้ใหญ่จะต้องเลือกใช้ปัญหาที่จะนำมาทายให้พอเหมาะกับวัยและความสามารถของเด็ก ตัวอย่างปริศนาคำทายที่เหมาะสมสำหรับวัยเด็กก่อนประถมศึกษา เช่น “อะไรเอ่ย มาแต่เช้าตรู่ ให้แสงแดดจ้า เย็นคำล่ำลา ลับขอบฟ้าไป” (ดวงอาทิตย์) (จิระประภา บุญยนิติก. 2533 : 175)

จากเหตุผลที่จะนำปริศนาคำทายมาใช้ในการเรียนการสอน พอสรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูสามารถเลือกใช้ปริศนาคำทายมาสอนให้เหมาะสมกับวัย ความสนใจความสามารถของเด็กและจัดให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนด้วย เราสามารถนำปริศนาไปใช้สอนในขั้นตอนใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป การสอนปริศนาคำทายควรเริ่มสอนปริศนาคำทายที่ง่ายๆ ก่อนถือว่าการช่วยให้เด็กรู้จักคิดแบบง่ายๆ และในการเล่นปริศนาคำทายที่นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนยังทำให้ครู และเด็กมีความสัมพันธ์ได้พูดคุยใกล้ชิดกันด้วย

ดังนั้นถ้าครูรู้จักจัดและประยุกต์การใช้ปริศนาคำทายมาใช้ในการเรียนการสอนก็จะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ ตามมามากยิ่งขึ้น

4.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปริศนาคำทาย

สุทธาทิพ มีชุนีก (2533 : 77) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความสามารถเข้าใจคำนามของเด็กปฐมวัยโดยใช้ปริศนาคำทายและเพลง โดยผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 50 คนโดยจับคู่คะแนนที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน แล้วจึงจัดแยกแบ่งกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 25 คน โดยวิธีการจับฉลาก และผู้วิจัยก็ได้คัดเลือกคำนามที่เด็กไม่เข้าใจมากที่สุดจำนวน 20 คำ จากการทำแบบทดสอบวัดการเข้าใจคำนาม จำนวน 60 ข้อของนักเรียน 300 คน แล้วนำคำนาม 20 คำ มาทดลองสอนทั้งสองวิธีและทำการทดสอบวัดความเข้าใจคำนาม 20 คำ ก่อนทดลองและหลังทดลอง เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจคำนาม ผลการวิจัยพบว่าการเข้าใจคำนามของนักเรียน กลุ่มที่เรียนโดยการใชปริศนาคำทายมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองเป็น 11.56 หลังการทดลองเป็น 17.04 ส่วนนักเรียนที่เรียนโดยใช้เพลงมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองเป็น 11.40 หลังการทดลองเป็น 16.25 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ปริศนาคำทายและเรียนโดยใช้เพลงมีพัฒนาการด้านการเข้าใจคำนามสูงขึ้น ผลการวิจัยพบว่าการเข้าใจคำนามของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ปริศนาคำทายและเรียนโดยใช้เพลงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นางลักษณะ คำยิ่ง (2541 : 65) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ปริศนาคำทายและการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มทดลองที่ 1 สอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน กลุ่มทดลองที่ 2 สอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมปริศนาคำทาย และกลุ่มควบคุมสอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ปริศนาคำทาย และการสอนตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียน ที่เรียนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมแบบปริศนาคำทายมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าการใช้กิจกรรมการเล่านิทานและกิจกรรมตามคู่มือครู สำหรับคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้รับการสอนคำใหม่ในกลุ่มทดลองที่ 1, กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเป็น 9.62, 10.81, 9.02 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเด็กที่เรียนโดยใช้ปริศนาคำทายมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าการสอนโดยใช้นิทานและการสอนโดยใช้คู่มือครู

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นว่า การนำปริศนาคำทายมาสอนเด็กได้ให้คุณค่าทางด้านการศึกษาหลายอย่าง ทั้งช่วยฝึกไหวพริบสติปัญญาให้แก่เด็ก ฝึกความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้เข้าใจคำศัพท์ที่จะเรียนได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังความสนุกสนานเพลิดเพลิน (วาสนา เกตุภาค. 2519 : 37-38 ; รุ่งอรุณ ทิมชุนหเสถียร. 2531 : 10-11 ; ผาสุก มุทธเมธา. 2540 : 26-28) นอกจากนี้การใชปริศนาคำทายยังทำให้เด็กได้ฝึกฟังฝึกพูด รู้จักการสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว เพื่อนำมาเล่าทายปัญหากัน และในคำถามนั้นๆ บางครั้งยังแฝงด้วยประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย (รุ่งอรุณ ทิมชุนหเสถียร. 2531 : 10-11) ในการเรียนรู้ทางภาษาของ

เด็กจำเป็นที่ครูจะต้องมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ภาษาอย่างเต็มที่ เพราะภาษามีความสำคัญเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจต่างๆ และโดยเฉพาะเป็นสิ่งสำคัญกับเด็กมากเพราะการดำเนินชีวิตในสังคมเด็กต้องได้รับการเรียนรู้การใช้ภาษาสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียน การเรียนรู้ภาษาของเด็กจะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาทางด้านสังคมและทางด้านสติปัญญาต่อไปถ้าได้รับการส่งเสริมและฝึกเด็กให้ใช้ภาษาที่ถูกต้อง ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กทั้งพ่อแม่ ครู ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ควรจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์ต่างๆ ที่เอื้อต่อการใช้ภาษาของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้การใช้ภาษาด้วยตัวของเด็กเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประสบการณ์ที่สำคัญของเด็กทำให้มีพัฒนาทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น การใช้ปริศนาคำทายเป็นวิธีการเรียนอีกอย่างหนึ่งที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจในสิ่งที่เรียน โดยปริศนาคำทายที่ครูนำมาสอนจะมาจากแผนการจัดประสบการณ์ เพราะเด็กจะสนุกกับคำถามที่อยู่ในปริศนาคำทาย ซึ่งครูจะคอยกระตุ้นให้เกิดการใช้ภาษาพร้อมกับการคิดหาคำตอบ การที่จะสอนเด็กในแต่ละเนื้อหา โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยจะต้องสอนจากเนื้อหาที่ง่ายไปหาเนื้อหาที่ยาก ผู้วิจัยจะได้นำปริศนาคำทายในแต่ละหน่วยเรียงลำดับความยากง่ายสอนเด็ก ให้มีความรู้ความเข้าใจในคำศัพท์ และทำให้เด็กสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายมาจัดประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายว่ามีความแตกต่างกันตามที่สมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างเครื่องมือและคุณภาพเครื่องมือ
4. วิธีการดำเนินการทดลอง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสันติสุขวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสันติสุขวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ซึ่งในการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกตัวอย่างนักเรียน 1 ห้องจากทั้งหมด 2 ห้องเรียน โดยเจาะจงกลุ่มตัวอย่างห้องเรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง ได้นักเรียนจำนวน 30 คน
2. จากตัวอย่างในข้อ 2 สุ่มอย่างง่ายอีกครั้งด้วยการจับสลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน เพื่อรับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เครื่องมือทดลองและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย จำนวน 24 แผน
2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูดแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูด

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสุรชาติพ มีชุนีก. 2533, นงลักษณ์ คำยิ่ง. 2541, รุ่งนภา วุฒิ. 2543, คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย) รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2538 : 117-119) แนวการจัดประสบการณ์จาก ตัวอย่างแผนจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาของศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2541 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายและสร้างปริศนาคำทายจำนวน 24 คำศัพท์ โดยเลือกคำศัพท์ที่เหมาะสมกับความคุ้นเคยของเด็กให้สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

1. หน่วยอาชีพ (หมอ, ครู, ทหาร)
2. หน่วยเครื่องแต่งกาย (เสื้อ, กางเกง, หมวก)
3. หน่วยสัตว์ (ควาย, ค้างคาว, ลิง)
4. หน่วยผลไม้ (กล้วย, ทุเรียน, แดงโม)
5. หน่วยผัก (ตำลึง, มะเขือ, มะระ)
6. หน่วยดอกไม้ (กุหลาบ, อัญชัน, ดอกเข็ม)
7. หน่วยยานพาหนะ (รถยนต์, รถไฟ, เครื่องบิน)
8. หน่วยสิ่งของ (โต๊ะ, ยาสีฟัน, ดินสอ)

1.2 กำหนดโครงสร้างของปริศนาคำทายซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนลงท้าย

- ส่วนนำ คือ คำถามที่ว่า “อะไรเอ่ย” ตอนขึ้นต้น ต้องขึ้นอย่างนี้ทุกครั้งเพื่อเป็นคำถามให้ผู้ตอบได้เตรียมตัวตั้งใจฟังปริศนาให้ชัดเจนเพื่อคิดหาคำตอบ

- ส่วนเนื้อหา คือ ตัวปริศนา ซึ่งจะบอกถึงลักษณะของสิ่งที่ทายโดยการเปรียบเทียบไปที่รูปร่างลักษณะ ลักษณะพิเศษ ประโยชน์ใช้สอย ความหมายหรือลักษณะต่างๆ เช่น ขนาด นิสัย สี กลิ่น เสียง หรือกิริยาอาการต่างๆ ของสิ่งที่เป็นตัวปริศนาที่นำมาเป็นคำทาย

- ส่วนลงท้าย คือ ส่วนที่ขยายความ บอกใบ้คำตอบ เร่งเร้าให้คิดทายหรือให้กำลังใจให้รางวัลแก่ผู้ตอบ

ตัวอย่างการสร้างปริศนาคำทายหมวดเกี่ยวกับผลไม้

ส่วนนำ อะไรเอ่ย

ส่วนเนื้อหา ผลกลมมีหนาม สุกห้ามเนื้อ

ส่วนลงท้าย มีขายทั่วเมือง กลิ่นหอมน่ากิน

คำตอบ ทุเรียน

1.3 ทำแผ่นพับปริศนาคำทายที่มีส่วนของคำถาม ภาพคำตอบและคำตอบอยู่ในแผ่นเดียวกัน ด้วยกระดาษแข็งเพื่อใช้ประกอบการสอน

1.4 สร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายจำนวน 24 แผ่น ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์ เนื้อหา และขั้นตอนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย (ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุป) โดยใช้ปริศนาคำทายวันละหนึ่งปริศนาคำทาย

1.5 นำแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ ขั้นนำ ขั้นสอนและขั้นสรุป สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน คือ

1.5.1 ดร. ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์

ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
จังหวัดราชบุรี

1.5.2 อาจารย์เบญจะ คำมะสอน

ครูผู้สอนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนสุวิทย์ศรีอนุสรณ์
เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

1.5.3 อาจารย์รุ่งนภา รัตสา

ครูผู้สอนชั้นอนุบาล โรงเรียนบางมด (ตันเปาว์วิทยาการ)
เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

1.6 แก้ไขและปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ปรับภาษาในปริศนาคำทายให้กระชับ เข้าใจง่ายตรงกับเนื้อหา เพิ่มเติมรายละเอียดของขั้นตอนการจัดประสบการณ์

1.7 นำแผนจัดประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 4-5 ปี โรงเรียนสันติสุขวิทยา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

1.8 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายให้เหมาะสมและทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูดมีลำดับขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาแบบทดสอบทักษะพื้นฐานภาษาไทยแบบตอบปากเปล่า (Oral test) ของ สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2545) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูดของนางเยาว์ คลินิกคล้าย (2544) เบญจะ คำมะสอน (2544) สมอง สุทธาอามาตย์ (2545) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

2.2 สร้างแบบทดสอบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด รวมทั้งหมด 40 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

ตอนที่ 1 วัดความสามารถด้านการฟัง จำนวน 16 ข้อประกอบด้วย

1.1 การเข้าใจความหมายของคำ จำนวน 8 ข้อ

1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 วัดความสามารถด้านการพูด จำนวน 24 ข้อ ประกอบด้วย

2.1 การบอกชื่อสิ่งต่างๆ จำนวน 8 ข้อ

2.2 การแต่งประโยคปากเปล่า จำนวน 8 ข้อ

2.3 การเล่าเรื่อง จำนวน 8 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน ทำถูกให้ 1 คะแนน ทำผิดหรือทำไม่ได้ให้ 0 คะแนน

2.3 นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผลตรวจสอบเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบจำนวน 5 ท่าน คือ

2.3.1 ดร. อุดลย์ ไบกุลาลาบ

นักวิชาการศึกษา 6 งานทะเบียนนิติและประมวลผล

มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

2.3.2 อาจารย์ไพฑูรย์ อุปันโน

อาจารย์ประจำภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.3.3 อาจารย์น้ำผึ้ง อินทะเนตร

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.3.4 อาจารย์สมอง สุทธาอามาตย์

ครูผู้สอนชั้นอนุบาล โรงเรียนพระราม ๙ กาญจนภิเษก

เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

2.3.5 อาจารย์สมศรี ปาณะโตชะ ครูผู้สอนชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิต

ม.ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร(ฝ่ายประถม) กรุงเทพมหานคร

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในด้านการใช้ภาพ คือ ปรับภาพให้ชัดเจน ปรับคำสั่งจากการบอกชื่อสิ่งของเป็นการบอกชื่อสิ่งต่างๆ เพื่อให้ตรงกับภาพข้อความ โดยเกณฑ์พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับจุดประสงค์ IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์.2545 : 179-180) การทำวิจัยครั้งนี้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับจุดประสงค์ IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.64

2.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โรงเรียนสันติสุขวิทยา จำนวน 30 คน นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ คือ ตอบถูกได้ 1 ตอบผิดหรือตอบไม่ได้ให้ 0 คะแนน แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.47-0.70 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.22 – 0.60 ได้ข้อสอบที่คัดเลือกไว้ใช้จริงรวมทั้งหมด 30 ข้อ ดังมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 วัดความสามารถด้านการฟัง จำนวน 12 ข้อประกอบด้วย

1.1 การเข้าใจความหมายของคำ จำนวน 6 ข้อ

1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 วัดความสามารถด้านการพูด จำนวน 18 ข้อ ประกอบด้วย

2.4 การบอกชื่อสิ่งต่างๆ จำนวน 6 ข้อ

2.5 การแต่งประโยคปากเปล่า จำนวน 6 ข้อ

2.6 การเล่าเรื่อง จำนวน 6 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน ทำถูกให้ 1 คะแนน ทำผิดหรือทำไม่ได้ให้ 0 คะแนน

2.6 การหาคุณภาพของแบบทดสอบฉบับนี้ด้วยค่าความเชื่อมั่นในสูตรคูเดอร์ ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richarson 20) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2548ข:21) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.64

2.7 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกเหมาะสมแล้วไปจัดทำเป็นสำเนาตามต้นฉบับเพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. วิธีการดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 249) ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

Pretest	Treatment	Posttest
O	X	O

ความหมายของสัญลักษณ์

O แทน การทดสอบ

X แทน การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 มีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ทำการทดสอบความสามารถด้านการฟัง และการพูดก่อนการทดลองด้วยแบบทดสอบความสามารถด้านการฟังและการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนกลุ่มทดลอง
3. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที ระหว่าง 09.00-09.20 น. รวมทั้งสิ้น 24 วัน

ตาราง 2 การดำเนินการทดลองของกลุ่มทดลอง

การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาที่ทำการทดลอง	วันที่ทำการทดลอง	เวลาที่ดำเนินการทดลอง
การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย	1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง	อังคาร	09.00-09.20 น.
		พุธ	09.00-09.20 น.
		พฤหัสบดี	09.00-09.20 น.
การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย	8 สัปดาห์ จำนวน 24 ครั้ง	อังคาร	09.00-09.20 น.
		พุธ	09.00-09.20 น.
		พฤหัสบดี	09.00-09.20 น.

4. เมื่อครบ 8 สัปดาห์แล้ว ทำการทดสอบความสามารถด้านการฟังและการพูดหลังการทดลองด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

ตารางการทดลอง

ตาราง 3 สัปดาห์ วัน เวลา และกิจกรรมที่ทำการทดลองและบันทึก

สัปดาห์	วัน	กิจกรรม	เวลา
สัปดาห์ก่อนการทดลอง	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	ปริศนาคำทายหน่วยอวัยวะ (ตา, แขน, จมูก)	09.00-09.20 น.
สัปดาห์ที่ 1	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	ปริศนาคำทายหน่วยอาชีพ (หมอ, ครู, ทหาร)	09.00-09.20 น.
สัปดาห์ที่ 2	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	ปริศนาคำทายหน่วย เครื่องแต่งกาย (เสื้อ, กางเกง, หมวก)	09.00-09.20 น.
สัปดาห์ที่ 3	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	ปริศนาคำทายหน่วยสัตว์ (ควาย, ค้างคาว, ลิง)	09.00-09.20 น.
สัปดาห์ที่ 4	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	ปริศนาคำทายหน่วยผลไม้ (กล้วย, ทุเรียน, แดงโม)	09.00-09.20 น.
สัปดาห์ที่ 5	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	ปริศนาคำทายหน่วยผัก (ตำลึง, มะเขือ, มะระ)	09.00-09.20 น.
สัปดาห์ที่ 6	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	ปริศนาคำทายหน่วย ดอกไม้ (กุหลาบ, อัญชัน, ดอกเข็ม)	09.00-09.20 น.
สัปดาห์ที่ 7	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	ปริศนาคำทายหน่วย ยานพาหนะ (รถยนต์, รถไฟ, เครื่องบิน)	09.00-09.20 น.
สัปดาห์ที่ 8	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	ปริศนาคำทายหน่วยสิ่งของ (โต๊ะ, ยาสีฟัน, ดินสอ)	09.00-09.20 น.

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความสามารถทางด้านการฟังและการพูดของกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์วิธีการทางสถิติต่อไป

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับจากการทดสอบมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูด ด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Item Objective Congruency Index) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2548ข : 1) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดมุ่งหมาย
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 คำนวณหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ (Difficulty) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2548ข. : 5) ดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ดัชนีความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนคนตอบถูก
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมด

1.3 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร Kuder Richarddon.KR-20. (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526 : 165)

$$r_{ii} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right]$$

เมื่อ	r_{ii}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน	สัดส่วนผู้ทำได้ข้อหนึ่งคือสัดส่วนคนทำถูกกับคนทั้งหมด
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่งหรือ 1-p
	S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบฉบับนั้น

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows ทำการวิเคราะห์

2.1 หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

2.2 หาค่าขอบเขตล่างและค่าขอบเขตบนของค่าเฉลี่ยประชากร

2.3 เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง
โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated ANOVA)

2.4 คำนวณขนาดขนาดการส่งผลโดยใช้สถิติ Partial η^2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
K	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
M	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SEM	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
df	แทน	ค่าชั้นแห่งความอิสระ
MS	แทน	ค่ากำลังสองเฉลี่ยของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ
Sig	แทน	ระดับความนัยสำคัญหรือค่าความน่าจะเป็น
Partial η^2	แทน	ขนาดส่งผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย
P	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยแยกรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม

1.1 การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม
ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถด้านการฟัง และการพูดก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย ค่าขอบเขตล่างและขอบเขตบนของค่าเฉลี่ยประชากร ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การทดสอบ	M	S	SEM	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
ก่อนทดลอง	14.600	3.465	.675	13.153	16.047
หลังทดลอง	27.667	2.455	.591	26.399	28.934

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า ความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.600 ค่าเฉลี่ยประชากรในช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 13.153-16.047 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.667 ค่าเฉลี่ยประชากรในช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 26.399 – 28.934

1.2 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูดก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และใช้ Partial η^2 กำหนดขนาดการส่งผลของการทดลอง ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	Partial η^2
ความสามารถทางการฟัง/พูด	1280.533	1	1280.533	1159.103	.000	.988
ความคลาดเคลื่อน	15.467	14	1.105			

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า ความสามารถด้านการฟังและการพูดก่อนและหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 1159.103$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวมร้อยละ 98.8 ($\text{partial } \eta^2 = .988$)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยแยกรายด้าน

2.1 การวิเคราะห์คะแนนด้านการเข้าใจความหมายของคำ

2.1.1 การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนด้านการเข้าใจความหมายของคำ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดด้านการเข้าใจความหมายของคำก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย ค่าขอบเขตล่างและขอบเขตบนของค่าเฉลี่ยประชากร ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนด้านการเข้าใจความหมายของคำ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การทดสอบ	M	S	SEM	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
ก่อนทดลอง	3.600	.828	.214	3.141	4.059
หลังทดลอง	5.733	.458	.118	5.480	5.987

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า ด้านการเข้าใจความหมายของคำ ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.600 ค่าเฉลี่ยประชากรที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 3.141-4.059 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.733 ค่าเฉลี่ยประชากรที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 5.480-5.987

2.1.2 การเปรียบเทียบคะแนนด้านการเข้าใจความหมายของคำ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดด้านการเข้าใจความหมายของคำ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และใช้ Partial η^2 คำนวณขนาดการส่งผลของการทดลอง ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคะแนนด้านการเข้าใจความหมายของคำ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	Partial η^2
การเข้าใจความหมายของคำ	34.133	1	34.133	166.698	.000	.923
ความคลาดเคลื่อน	2.867	14	.205			

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 พบว่า ด้านการเข้าใจความหมายของคำ ก่อนและหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 166.698$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยด้านการเข้าใจความหมายของคำก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อการเข้าใจความหมายของคำ ร้อยละ 92.3 (Partial $\eta^2 = .923$)

2.2 การวิเคราะห์คะแนนด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง

2.2.1 การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดด้านการปฏิบัติตามคำสั่งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย ค่าขอบเขตล่างและขอบเขตบนของค่าเฉลี่ยประชากร ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การทดสอบ	M	S	SEM	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
ก่อนทดลอง	2.867	1.060	.274	2.280	3.454
หลังทดลอง	5.600	.507	.131	5.319	5.881

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 พบว่าด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.867 ค่าเฉลี่ยประชากรในช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 2.280-3.454 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.600 ค่าเฉลี่ยประชากรในช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 5.319-5.881

2.2.2 การเปรียบเทียบคะแนนด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง มาวิเคราะห์เปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และใช้ Partial η^2 คำนวณขนาดการส่งผลของการทดลอง ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 การเปรียบเทียบคะแนนด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	Partial η^2
การปฏิบัติตามคำสั่ง	56.033	1	56.033	175.627	.000	.926
ความคลาดเคลื่อน	4.467	14	.319			

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่าด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ก่อนและหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 175.627$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตามคำสั่งก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ร้อยละ 92.6 (Partial $\eta^2 = .926$)

2.3 การวิเคราะห์คะแนนด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ

2.3.1 การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย ค่าขอบเขตล่างและขอบเขตบนของค่าเฉลี่ยประชากร ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การทดสอบ	M	S	SEM	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
ก่อนทดลอง	3.333	1.047	.270	2.754	3.913
หลังทดลอง	5.333	.617	.159	4.992	5.675

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่า ด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.333 ค่าเฉลี่ยประชากรที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 2.754-3.913 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.333 ค่าเฉลี่ยประชากรที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 4.992-5.675

2.3.2 การเปรียบเทียบคะแนนด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และใช้ Partial η^2 คำนวณขนาดการส่งผลของการทดลอง ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 การเปรียบเทียบคะแนนด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	Partial η^2
การบอกชื่อสิ่งต่างๆ	30.000	1	30.000	70.000	.000	.833
ความคลาดเคลื่อน	6.000	14	.429			

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 11 พบว่าด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ก่อนและหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 70.000$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ร้อยละ 83.3 (Partial $\eta^2 = .833$)

2.4 การวิเคราะห์คะแนนด้านการแต่งประโยคปากเปล่า

2.4.1 การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย ค่าขอบเขตล่างและขอบเขตบนของค่าเฉลี่ยประชากร ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การทดสอบ	M	S	SEM	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
ก่อนทดลอง	2.933	.704	.182	2.544	3.323
หลังทดลอง	5.733	.458	.118	5.480	5.987

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 12 พบว่า ด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.933 ค่าเฉลี่ยประชากรที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 2.544-3.323 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.733 ค่าเฉลี่ยประชากรที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 5.480-5.987

2.4.2 การเปรียบเทียบคะแนนด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดด้านการแต่งประโยคปากเปล่า มาวิเคราะห์เปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และใช้ Partial η^2 คำนวณขนาดการส่งผลของการทดลอง ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 การเปรียบเทียบคะแนนด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	Partial η^2
การแต่งประโยคปากเปล่า	58.800	1	58.800	257.250	.000	.948
ความคลาดเคลื่อน	3.200	14	.229			

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 13 พบว่าด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ก่อนและหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 257.250$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยด้านการแต่งประโยคปากเปล่าก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ร้อยละ 94.8 (Partial $\eta^2 = .948$)

2.5 การวิเคราะห์ด้านการเล่าเรื่อง

2.5.1 การหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย ค่าขอบเขตล่างและขอบเขตบนของค่าเฉลี่ยประชากร ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การทดสอบ	M	S	SEM	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
ก่อนทดลอง	1.867	.516	.133	1.581	2.153
หลังทดลอง	5.267	.704	.182	4.877	5.656

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 14 พบว่าด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.867 ค่าเฉลี่ยประชากรที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 1.581-2.153 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.267 ค่าเฉลี่ยประชากรที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง 4.877-5.656

2.5.2 การเปรียบเทียบคะแนนด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดด้านการเล่าเรื่อง มาวิเคราะห์เปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และใช้ Partial η^2 คำนวณขนาดการส่งผลของการทดลอง ดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 การเปรียบเทียบคะแนนด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	Partial η^2
การเล่าเรื่อง	86.700	1	86.700	433.500	.000	.969
ความคลาดเคลื่อน	2.800	14	.200			

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 15 พบว่าด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F=433.500$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อด้านการเล่าเรื่อง ร้อยละ 96.9 (Partial $\eta^2 = .969$)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวมและโดยแยกรายด้านสูงขึ้นจากการทดลองอย่างชัดเจน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

ประชากรเป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสันติสุขวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากนั้นจับสลากนักเรียนมาเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย และแบบทดสอบความสามารถด้านการฟังและการพูด โดยเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบทดสอบความสามารถด้านการฟังประกอบด้วย การเข้าใจความหมายของคำและการปฏิบัติตามคำสั่ง ตอนที่ 2 แบบทดสอบความสามารถด้านการพูดประกอบด้วย การบอกชื่อสิ่งต่างๆ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.47 – 0.70 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.22 – 0.60 ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.64

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ผลการวิจัยพบว่า

1.ความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.600 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.667 ก่อนและหลังทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 1159.103$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดก่อนและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวม ร้อยละ 98.8 (Partial $\eta^2 = .988$)

2. ความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยแยกรายด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าใจความหมายของคำ ด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ด้านการแต่งประโยคปากเปล่า และด้านการเล่าเรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการเข้าใจความหมายของคำ พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.600 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.733 ก่อนและหลังทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 166.698$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยด้านการเข้าใจความหมายของคำ ก่อนและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อด้านการเข้าใจความหมายของคำ ร้อยละ 92.3 (Partial $\eta^2 = .923$)

2.2 ด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.867 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.600 ก่อนและหลังทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 175.627$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตามคำสั่งก่อนและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ร้อยละ 92.6 (Partial $\eta^2 = .926$)

2.3 ด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.333 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.333 ก่อนและหลังทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 70.000$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ก่อนและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน การทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ร้อยละ 83.3 (Partial $\eta^2 = .833$)

2.4 ด้านการแต่งประโยคปากเปล่า พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.933 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.733 ก่อนและหลังทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 257.250$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยด้านการแต่งประโยคปากเปล่าก่อนและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน การทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ร้อยละ 94.8 (Partial $\eta^2 = .948$)

2.5 ด้านการเล่าเรื่อง พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.867 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.267 ก่อนและหลังทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 433.500$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยด้านการเล่าเรื่องก่อนและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อด้านการเล่าเรื่อง ร้อยละ 96.9 (Partial $\eta^2 = .969$)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวมของเด็กปฐมวัย และเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลความสามารถด้านการฟังและการพูดรายด้านของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย มีความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย มีความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวมสูงขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะการใช้ปริศนาคำทายเป็นการจัดประสบการณ์ตรงที่เปิดโอกาสให้เด็กแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางภาษา เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระในสภาพการณ์ที่เป็นจริง จากการได้ฟังคำถามจากปริศนาคำทายที่ใช้คำคล้องจองสัมผัสกัน ทำให้จำง่ายฟังไพเราะ ทำให้เข้าใจความหมายของคำ และยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย จากการได้ฟังการสนทนาพูดคุย ฟังเพลง ฟังคำคล้องจอง ฟังการตอบปริศนาคำทาย ฟังการเล่าเรื่องจากเพื่อน เป็นการเพิ่มเติมประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษาให้กับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551:146) ได้กล่าวว่า การฟังของเด็กเป็นการรับรู้เรื่องราวด้วยประสาทสัมผัสทางหูที่เด็กสะสมและนำไปสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษามากกว่าการใช้เพื่อพัฒนาปัญญา เด็กจะเก็บคำพูด จังหวะเรื่องราวจากสิ่งที่ฟังมาสานต่อเป็นคำศัพท์เป็นประโยคที่ถ่ายทอดไปสู่การพูด ถ้าเรื่องราวที่เด็กได้ฟังมีความชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจเด็กจะได้คำศัพท์และมีความสามารถเพิ่มขึ้น จากการให้เด็กฟังคำถามจากปริศนาคำทายหน่วยอาชีพ “หมอ” อะไรเอ่ย เมื่อยามเจ็บป่วย เขาช่วยรักษา ตรวจโรคสั่งยา ใครหนาทบที ขณะที่เด็กฟังต้องใช้สมาธิ ตั้งใจจดจำประเด็นสิ่งที่ได้ยิน คิดหาคำตอบ สามารถพูดตอบเป็นคำที่มีความหมาย พูดแต่งประโยคเป็นคำพูดง่ายๆให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เช่น คุณหมอให้หนูอ้าปาก คุณหมอบอกตึมน้ำเยอะๆจะดี คุณหมอไม่ให้หนูนอนดึก จะเห็นได้ว่าการเปิดโอกาสให้เด็กพูดในสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของเขาเอง หรือพูดเรื่องราวจากประสบการณ์เดิม จะช่วยส่งผลให้เด็กเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย มีความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวมสูงขึ้น ร้อยละ 98.8 แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญช่วยในการกระตุ้น คอยชี้แนะ ชวนชวนให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระในด้านการฟังและการพูด โดยจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ ตามความสนใจของเด็ก จะช่วยส่งผลให้การเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550 : อ้างอิงจาก Bruner. 1960 : 60) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมและการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กเป็นสิ่งจำเป็นในการเป็นแรงเสริมให้เกิดการเรียนรู้สำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาจากการฟังแล้วเลียนแบบเสียงมาเป็นภาษาพูด จะเห็นได้ว่า การฟังและการพูดเป็นทักษะทางภาษา

ที่มีความสำคัญ ถ้าเด็กได้รับการฝึกฝนและการแนะนำอย่างถูกต้องเหมาะสม เด็กจะมีความสามารถด้านการฟังและการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย มีความสามารถด้านการฟังและการพูดรายด้านสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายมีความสามารถด้านการฟังและการพูดรายด้านสูงขึ้น ดังนี้

2.1 ความสามารถด้านการฟังในด้านการเข้าใจความหมายของคำ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ปรากฏว่าหลังการทดลองเด็กมีความสามารถด้านการเข้าใจความหมายของคำสูงกว่าก่อนการทดลอง ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดประสบการณ์ตรงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ฟังจากการสนทนาพูดคุย ฟังเพลง ฟังคำคล้องจอง และที่สำคัญเด็กได้ฟังปริศนาคำทายที่ใช้คำคล้องจองสัมผัสกันซึ่งทำให้เด็กจดจำและเข้าใจได้ง่าย ในขณะที่ฟังเด็กต้องใช้สมาธิ จดจำประเด็นที่ได้ยินมาสานต่อเป็นคำศัพท์เป็นประโยคที่ถ่ายทอดไปสู่การพูดซึ่งเด็กจะได้ยินคำถามจากปริศนาคำทายจำนวน 24 ปริศนาคำทาย สัปดาห์ละ 3 ปริศนาคำทายตลอด 8 สัปดาห์ เด็กจะเก็บคำพูด เรียนรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นจากการได้ยินมาสานต่อเป็นคำศัพท์เป็นประโยคถ่ายทอดไปสู่การพูดต่อไป

2.2 ความสามารถด้านการฟังในด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ปรากฏว่าหลังการทดลองเด็กมีความสามารถด้านการปฏิบัติตามคำสั่งสูงกว่าก่อนการทดลอง ที่เป็นเช่นนี้เพราะการให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู มีการติดต่อสื่อสารที่เกิดจากการฟัง การให้เด็กได้ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรม เช่น การแสดงท่าทางประกอบเพลง ฟังและพูดปริศนาคำทาย คิดหาคำตอบ ตีภาพคำตอบ ฟังการเล่าเรื่องเกี่ยวกับคำตอบในปริศนาคำทายจากเพื่อน ซึ่งจากการที่เด็กได้ฟังและปฏิบัติตามต่อเนื่องเป็นเวลา 8 สัปดาห์ จะช่วยส่งผลในด้านการฟังทำให้เด็กฟังคำสั่งได้เข้าใจ สามารถปฏิบัติตามได้ถูกต้อง

2.3 ความสามารถด้านการพูดในด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ปรากฏว่าหลังการทดลองเด็กมีความสามารถด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ สูงกว่าก่อนการทดลอง ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กพูดแสดงออกอย่างอิสระ จากการตอบคำถามในปริศนาคำทาย การพูดตอบจากภาพคำตอบที่เห็นได้ การร่วมแสดงความคิดเห็น พูดคุยซักถาม ได้ตอบกันระหว่างเพื่อน ซึ่งการที่เด็กได้ฝึกพูดบ่อยๆ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กกล้าพูด กล้าแสดงออก ส่งผลต่อด้านการพูดในด้านการแต่งประโยคปากเปล่าได้ต่อไป

2.4 ความสามารถด้านการพูดในด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ปรากฏว่าหลังการทดลองเด็กมีความสามารถด้านการแต่งประโยคปากเปล่า สูงกว่าก่อนการทดลองที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายด้วยบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้อย่างไม่เคร่งเครียด เด็กสามารถพูดแต่งประโยคปากเปล่าจากสิ่งที่เห็นในภาพได้ จากประสบการณ์

เดิม และประสบการณ์ใหม่ ในสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของเด็กเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเล่าเรื่องเป็นประโยชน์ได้

2.5 ความสามารถในการพูดในด้านการเล่าเรื่อง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ปรากฏว่าหลังการทดลองเด็กมีความสามารถในการเล่าเรื่องสูงกว่าก่อนการทดลอง ที่เป็นเช่นนี้เพราะการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่าง ด้วยการเล่าเรื่องเกี่ยวกับคำตอบของปริศนาคำทายอย่างอิสระ ช่วยให้เด็กสามารถเล่าเรื่องเป็นประโยชน์ได้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน จะเห็นได้ว่าการที่เด็กได้เล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ในการทาวิจัย ส่งผลให้เด็กมีความสามารถในการพูดในด้านการเล่าเรื่องได้เป็นอย่างดี

ผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยรวมและรายด้านของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. ในระยะแรกของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายพบว่าเด็กขาดทักษะในการฟังและการพูดตอบคำถาม การควบคุมตนเองในการรอคอยและปฏิบัติตามคำสั่ง เมื่อครูสร้างความคุ้นเคยแนะนำให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระ รู้จักการรอคอย ให้เด็กได้ตอบคำถามจากปริศนาคำทาย 4-5 ครั้ง เด็กเริ่มมีความสามารถในการฟังและการพูดได้ดีมากขึ้น มีความมั่นใจในการพูดสนทนาและตอบคำถามระหว่างเพื่อนและครู

2. เมื่อเด็กเริ่มคุ้นเคยกับการร่วมกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย นำแผ่นพับปริศนาคำทายที่มีส่วนของคำถาม ภาพคำตอบ และคำตอบมาใช้ในการจัดกิจกรรม เด็กเริ่มสนใจกล่าวพูดตอบ กล่าวพูดสื่อสารเล่าเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เคยพบเห็น มีสมาธิฟังผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยใช้ปริศนาคำทายที่มีเนื้อหาง่ายๆ จะช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายของคำถามมากขึ้น และการได้ดูภาพคำตอบจากแผ่นพับปริศนาคำทาย จะช่วยกระตุ้นให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ ได้อย่างสนุกสนาน และมีคำพูดคำศัพท์ที่แปลกใหม่ นอกจากนี้ยังฝึกจิตใจเด็กให้อ่อนโยน คลายความตึงเครียดได้

3. การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจของเด็กให้เข้าร่วมกิจกรรมเด็กเป็นอย่างดี ส่งผลให้เด็กเกิดความสนใจในการฟังคำถามจากปริศนาคำทาย การฟังเรื่องราวจากเพื่อน เข้าใจความหมายสิ่งที่ได้ยินรวมทั้งฟังแล้วนำไปปฏิบัติตามได้อย่างเหมาะสมกับวัย ความสามารถในการพูด ภาพคำตอบจากแผ่นพับปริศนาคำทาย เป็นสื่อที่ช่วยสร้างความสนใจของเด็ก เกิดความคิดจินตนาการ พูดคำศัพท์ที่หลากหลาย พูดเป็นประโยค พูดเล่าเรื่อง สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ได้ตามศักยภาพในตัวเด็ก สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เด็กยังขาดทักษะการฟังในช่วงแรก เพราะเด็กวัย 4-5 ปี ยังไม่พร้อมที่จะฟังอย่างจริงจังต้องใช้เวลาและใช้สมาธิในการฟังโดยเพิ่มระยะเวลาให้นาน

มากขึ้น ด้านการพูดมีข้อสังเกตจากการทดสอบเด็กด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ผู้วิจัยให้เด็กมองภาพที่กำหนดในแบบทดสอบ เด็กสามารถบอกได้ว่ามีภาพ แจกัน ต้นไม้ ดอกกุหลาบ จอบ บัวรดน้ำ จากการทดสอบเด็กด้านการพูดแต่งประโยคปากเปล่า โดยให้เด็กมองภาพที่กำหนดในแบบทดสอบหนึ่งภาพ เด็กสามารถพูดแต่งประโยคปากเปล่าได้ 5-6 คำ จากภาพเด็กผู้ชายกำลังเตะฟุตบอล เด็กสามารถพูดแต่งประโยคได้คือ เด็กกำลังเล่นเตะฟุตบอล การเพิ่มระยะเวลาให้นานมากขึ้น จะส่งเสริมให้เด็กพูดเล่าเรื่องได้อย่างต่อเนื่องเป็นประโยคที่เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ครูต้องให้อิสระเด็กได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ และเข้าใจความพร้อมของเด็ก สิ่งที่สำคัญควรสร้างกำลังใจและกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออก
2. การจัดประสบการณ์ให้เด็กโดยใช้ปริศนาคำทาย ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฟังและการพูดของเด็ก โดยคำนึงถึงศักยภาพและความพร้อมของเด็ก ไม่ให้เด็กเกิดความเครียด ยกย่องชื่นชม ครูลดบทบาทลงเปิดโอกาสให้เด็กอย่างเต็มที่
3. ในการนำปริศนาคำทายไปใช้สอนในระดับเด็กเล็กนั้น ครูต้องสร้างคำทายที่ง่ายและเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน เพื่อให้เด็กรู้จักคิดในการคาดเดาคำตอบ ควรเป็นคำถามที่กว้าง เป็นคำคล้องจองสั้นๆ จะเหมาะกับเด็กวัยนี้มากเพราะทำให้เด็กจดจำและเข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูด โดยใช้เทคนิควิธีอื่น เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การใช้บัตรคำประกอบภาพ เกมการศึกษา การเล่นเกมบทบาทสมมติ
2. ควรมีการเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูด โดยใช้ปริศนาคำทายให้มีระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้แนวโน้มความสามารถด้านการฟังและการพูดชัดเจนขึ้น
3. ในการศึกษาครั้งต่อไปการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย เพื่อวัดตัวแปรด้านอื่นๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม และความสามารถด้านการอ่านและการเขียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2540ก). คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3-6 ปี).
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2540ข). แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนก่อนประถมศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2541). ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับเด็กก่อนประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (อายุ 3-5 ปี).
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2540). วารสารการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : บริษัทเอ็ดิสันเพรส
โปรดักส์ จำกัด.
- . (2542). การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ. กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.
- . (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เบรน-เบส บุกส์.
- จิตรารมณ์ เตมียกุล. (2531). การศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพในการฟังนิทานประกอบดนตรี
และนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมการช่วยเหลือ.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุฑา สุกใส. (2545). ผลของการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมายที่มีต่อ
พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หงษ์ลักษณ์ คำยิ่ง. (2541). การศึกษาความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถใน
การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนคำใหม่ โดยการใช้นิทาน
ปริศนาคำทาย และการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ คลีกคล้าย. (2543). ความสามารถด้านการฟังและการพูด ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ
จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- นพเนตร ธรรมบวร. (2544). การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2536). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2521). การวัดและประเมินผลภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2526). การวัดประเมินผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2545). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาตามแนวพระราชดำริ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2548ข). เอกสารประกอบการเรียนวิชาชีพวิจัยทางการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุปผา บุญทิพย์. (2537). “มุมมองวัฒนธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต,” ในวารสารรามคำแหง. หน้า 63-68. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รามคำแหง.
- เบญจมาศ พระธานี. (2540). วรรณกรรมเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- เบญจะ คำมะสอน. (2544). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การพูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ภาพประกอบ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประคอง จิตเจริญธรรม. (2536). หนังสือเรียนภาษาไทย รายวิชา ท. 305 วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ผาสุก มุทฺธเมธา. (2537). คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- . (2540). วัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศชาติที่สอนแตกต่างกันมา เช่น ประเพณี,” คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. ภาควิชาภาษาไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ : บริษัทต้นอ้อแกรมมีจำกัด.
- ผุสดี ภูอินทร์. (2536). “การพัฒนาทักษะและประสบการณ์ทางภาษา,” ในเอกสารการสอนชุดวิชาทักษะและประสบการณ์พื้นฐานสำหรับเด็กปฐมศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชรี ผลโยธิน. (2537). “การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ในระดับปฐมวัยศึกษา,” ในเอกสารการสัมมนาการศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 4-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมิต.
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2530). “การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับปฐมวัย,” เอกสารการบรรยายชุดที่ 8 แผนการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- . (2535). “การเตรียมเด็กให้สงบ. เอกสารประกอบการอบรมหน้า 8-12. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.”

- เพชรปราณี อินทรพานิช. (2533). *เปรียบเทียบความสามารถในการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการใช้และไม่ใช้พื้นบ้านอีสานประกอบการฟัง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2533). *เด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด กรมประชาสงเคราะห์. นนทบุรี.
- เยาวพา เดชคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- (2536). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พุทธศักราช 2542*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รุ่งนภา วุฒิ. (2543). *ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปริศนาคำทายแบบโปรแกรมเส้นตรงและการใช้ปริศนาคำทายทั่วไปที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่งอรุณ ที่ทชุลนเสถียร. (2531). *รายงานการวิจัย การวิเคราะห์กลวิธีในการใช้ภาษา*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดรธานี.
- ละมุล จันทรหอม. (2535). *วรรณกรรมท้องถิ่นล้านนา*. ม.ป.พ. วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- วรรณ โสมประยูร. (2537). *การสอนภาษาไทยระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- (2539). *การสอนภาษาไทยระดับก่อนประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. (2541). *พัฒนาการทางภาษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สนอง สุทธาอามาตย์. (2545). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมาพร สามเตี้ย. (2545). *พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการเล่นเกมทางภาษา*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริก ไชยมา. (2542). *ปริศนาคำทายล้านนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2.แพร่ : แพร่อุตสาหกรรมพิมพ์.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2538). *แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา : แนวคิดสู่ปฏิบัติ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล.

- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้าน
กับความสามารถด้านสติปัญญาของเด็กอายุ 4-7 ปี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- (2545). การวัดและแนวทางการประเมิน : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2547). การพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยและการประเมินเน้นเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ
(ปีที่ 1). กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2550). หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต การศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุทธาทิพย์ มีขุนีก. (2533). การเปรียบเทียบความสามารถในการเข้าใจคำนามของเด็กปฐมวัย
ที่สอนโดยใช้ปริศนาคำทายและเพลง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาวดี ศรีวรรณะ. (2542). พัฒนาทางภาษาของเด็กปฐมวัยและวิธีการส่งเสริม. นครสวรรค์ :
เจ. กรุป แอ็ดเวอร์ไทซิง / อินทนนท์การพิมพ์.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุบล เวียงสมุทร. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ
การจัดกิจกรรม การพูดเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือ โดยใช้ภาษากลางควบคู่ภาษาถิ่น และเด็ก
ปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลาง
- Bryant, C.K. and Hungerford, H.R. (1977). "Analysis of Strategies for Teaching
Environmental Concepts and Values Classification in Kindergarten," *Journal of
Environment Education*. 9(1) : 44-49.
- Dibiasio, Marie C. (1978, November). "The Relationship of Listening and Reading in
Grade Two. Four and Six," *Dissertation Abstracts International*. 39 : 273A-274A.
- Green, T.A. and Pepicello, W.J. (1984) "The Riddle Process," *Journal of American
Folklore*. 97 (384) : 189-203.
- Johnston, C.B. (1995, May). Interactive Storybook Software and kindergarten Children :
The Effect on Verbal Ability and Emergent Storybook Behaviors. *Dissertation
Abstracts International –A (CD-ROM Available : Umi; Dissertation Abstracts)*. 56 (11) :
1996.
- Kennedy, Larry D. (1975). *Teaching the Elementary Language Arts*. New York :
Harper and Row, Publishers.
- Machado, Jeanne M. (1980). *Early Childhood Experience in Language Arts*. New York :
Delamar Publisher.

- Penfield, D.A. and Marasullo. (1972, June). "Learning to Listening : *An Experimental Study*," *Education Research*. 14 : 220-224.
- Simpson, T. (1988). *Characteristic of Oral Language used by selected for-years old in story Retellings*. (Ph.D.), University of Missouri-Columbia.
- Smith, James A. (1973). *Creative Teaching of Language Arts in Elementary School*. Boston : Allyn and Bacon, Inc.
- Taylor, A. (1951). *English Riddles from Oral Tradition* : University of California Press.
- Tutolo, Danial J.A. (1977, March). *Cognitive Approach to Teaching Listening Language Arts*. 54 : 265-267.
- Woodward, V.A. Carolyn Burke and Jerome Hastc. (1977). *Children's Initial Encount with Written Language*," in *Eary Childhood Education*. Indiana University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย
- แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

หลักการและเหตุผล

การนำปริศนาคำทายมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการช่วยให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นต่อการเรียน เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น ได้รับความสนุกสนาน รู้จักคิดหาคำตอบ เป็นการสร้างบรรยากาศต่อการเรียนได้เป็นอย่างดี เด็กได้ฝึกการใช้ถ้อยคำ คำศัพท์ต่างๆ จากปริศนาคำทาย เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ๆ ที่อยู่รอบตัวตลอดเวลา ดังนั้นการนำปริศนาคำทายมาสอนเด็กจะเป็นการช่วยพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กในการคิดหาคำตอบ ทั้งยังเป็นการตอบสนองความต้องการของเด็กวัยนี้ได้อย่างเหมาะสมกับวัย เพราะเป็นการเรียนรู้ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ ทั้งยังฝึกให้เด็กใช้ภาษาของตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและด้านอื่นๆ ต่อไปด้วย

จุดมุ่งหมาย

1. เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการฟังในด้านการเข้าใจความหมายของคำ และการปฏิบัติตามคำสั่ง
2. เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการพูดในด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง

เนื้อหา

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยในด้านการเข้าใจความหมายของคำ การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อสิ่งต่างๆ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง

หลักการจัดกิจกรรม

1. กิจกรรมนี้จัดในช่วงเวลาของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ใช้เวลาประมาณ 20 นาที
2. การปฏิบัติกิจกรรมดำเนินตามลำดับขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย
 - 2.2 สร้างข้อตกลงกับเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมทุกครั้งดังนี้
 - 2.2.1 ให้เด็กฟังและพูดปริศนาคำทาย
 - 2.2.2 เด็กช่วยกันตอบปริศนาคำทาย
 - 2.2.3 เฉลยคำตอบที่ถูกต้อง พร้อมกับชมเชยเด็กที่ตอบถูก ถ้าเด็กตอบไม่ได้ถามปริศนาคำทายอีกครั้ง เพื่อกระตุ้นให้เด็กฟังและคิดหาคำตอบ

2.2.4 ขออาสาสมัครวันละ 5 คน ออกมาเล่าเรื่องที่เกี่ยวกับคำตอบของปริศนาคำทาย

2.2.5 ขึ้นสรุปบทวนคำถามในปริศนาคำทายโดยให้เด็กฟังและพูดตามอีกครั้ง

3. บทบาทครู

1. ศึกษาแผนจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทายให้เข้าใจ
2. สร้างข้อตกลงและอธิบายขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมให้เด็กเข้าใจอย่างชัดเจน
3. เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนที่จะดำเนินการจัดกิจกรรม กระตุ้นส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูด เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา ชักถาม ร่วมตอบคำถาม เล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในขณะร่วมกิจกรรม

4. บทบาทเด็ก

1. เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงขณะทำกิจกรรม
2. เด็กฟังและพูดสนทนาชักถาม ร่วมตอบคำถาม เล่าเรื่อง และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในขณะร่วมกิจกรรม

5. ครูจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์

1. ปริศนาคำทาย จำนวน 24 ปริศนาคำทาย
2. ภาพคำตอบในแผ่นพับปริศนาคำทาย จำนวน 24 ภาพ

แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ครั้งที่ 1 หน่วยอาชีพที่หนูรู้จัก (หมอ)

สัปดาห์ที่ 1 วันอังคาร

จุดประสงค์

1. เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการฟังในด้านการเข้าใจความหมายของคำและการปฏิบัติตามคำสั่ง
2. เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการพูดในด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง

เนื้อหา

ปริศนาคำทาย “ หมอ ”

อะไรเอ่ย.....เมื่อยามเจ็บป่วย เขาช่วยรักษา
ตรวจโรคส่งยา ใครหนาทอบที่

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์

1. ชื่นนำ

1. เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย สนทนาและอธิบายเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม ข้อตกลงกับเด็ก ตลอดจนระยะเวลาในการจัดกิจกรรม
2. ให้เด็กบอชื่อ“อาชีพที่หนูรู้จัก” สนทนาพูดคุยเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ

2. ชื่นสอน

1. ให้เด็กฟังและพูดปริศนาคำทายตามครู อะไรเอ่ย.....เมื่อยามเจ็บป่วย เขาช่วยรักษา ตรวจโรคส่งยา ใครหนาทอบที่ (หมอ)
2. เด็กช่วยกันคิดหาคำตอบจากปริศนาคำทาย
3. เฉลยคำตอบที่ถูกต้อง พร้อมกับให้คำชมเชยกับเด็กที่ตอบถูก ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้ถามปริศนาคำทายอีกครั้ง เพื่อกระตุ้นให้เด็กฟังและคิดหาคำตอบ
4. เด็กนำภาพหมอติดที่บอร์ดหน้าชั้นเรียน
5. ขออาสาสมัครวันละ 5 คน ออกมาเล่าเรื่องที่เกี่ยวกับ “ หมอ ”

3. ชื่นสรุป

1. ทบทวนคำถามในปริศนาคำทายโดยให้เด็กฟังและพูดปริศนาคำทายอีกครั้ง

สื่อการสอน

1. ปริศนาคำทาย “ หมอ ”
2. ภาพหมอ

ขั้นประเมิน

1. สังเกตความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กขณะร่วมกิจกรรม

ภาคผนวก

ปริศนาคำทาย “หมอ”

อะไรเอ่ย.....เมื่อเราเจ็บป่วย เขาช่วยรักษา
 ตรวจโรคสั่งยา ใครหนาทอบที่
 (นางลักษณ์ งามขำ)

แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ครั้งที่ 1 หน่วยอาชีพที่หนูรู้จัก (ครู)

สัปดาห์ที่ 1 วันพุธ

จุดประสงค์

1. เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการฟังในด้านการเข้าใจความหมายของคำและการปฏิบัติตามคำสั่ง
2. เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการพูดในด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง

เนื้อหา

ปริศนาคำทาย “ครู”

อะไรเอ่ย.....สั่งสอนความรู้ เชิดชูปัญญา
เด็กเด็กถามหา เมื่อมาโรงเรียน

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์

1. ชี้นำ

1. เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย สนทนาและอธิบายเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม ขอดตกลงกับเด็ก ตลอดจนระยะเวลาในการจัดกิจกรรม
2. เด็กร่วมกันร้องเพลง “สวัสดีคุณครู” พร้อมทำท่าทางประกอบเพลง

2. ชื่นสอน

1. ให้เด็กฟังและพูดปริศนาคำทายตามครู อะไรเอ่ย.....สั่งสอนความรู้ เชิดชูปัญญา เด็กเด็กถามหา เมื่อมาโรงเรียน (ครู)
2. เด็กช่วยกันคิดหาคำตอบจากปริศนาคำทาย
3. เฉลยคำตอบที่ถูกต้องพร้อมกับให้คำชมเชยกับเด็กที่ตอบถูก ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้ถามปริศนาคำทายอีกครั้ง เพื่อกระตุ้นให้เด็กฟังและคิดหาคำตอบ
4. ให้เด็กนำภาพครูติดที่บอร์ดหน้าชั้นเรียน
5. ขออาสาสมัครวันละ 5 คน ออกมาเล่าเรื่องที่เกี่ยวกับ “ครู”

3. ชื่นสรุป

1. ทบทวนคำถามในปริศนาคำทายให้เด็กฟังและพูดตามอีกครั้ง

สื่อการสอน

1. ปริศนาคำทาย “ครู”
2. ภาพครู

ขั้นประเมิน

1. สังเกตความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กขณะร่วมกิจกรรม

ภาคผนวก

ปริศนาคำทาย “ครู”

อะไรเอ่ย.....สั่งสอนความรู้ เชิดชูปัญญา
 เด็กเด็กถามหา เมื่อมาโรงเรียน
 (นางลักษณ์ งามขำ)

เพลง “สวัสดีคุณครู

สวัสดีคุณครูที่รัก
 หนูจักตั้งใจอ่านเขียน
 ยามเช้าเรามาโรงเรียน
 ยามเช้าเรามาโรงเรียน
 หนูจะพากเพียรขยันเรียนเอ๋ย
 (ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ครั้งที่ 1 หน่วยอาชีพที่หนูรู้จัก (ทหาร)

สัปดาห์ที่ 1 วันพฤหัสบดี

จุดประสงค์

1. เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการฟังในด้านการเข้าใจความหมายของคำและการปฏิบัติตามคำสั่ง
2. เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการพูดในด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง

เนื้อหา

ปริศนาคำทาย “ทหาร”

อะไรเอ๋ย.....เป็นรั้วของชาติ งามจากลำหญา
ป้องกันภัยพาล รุกรานไทยเอ๋ย

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์

1. ชี้นำ

1. เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย สนทนาและอธิบายเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม ข้อตกลงกับเด็ก ตลอดจนระยะเวลาในการจัดกิจกรรม
2. เด็กร่วมกันตอบคำถาม “โตขึ้นหนูอยากเป็นอะไร”

2. ชี้นำสอน

1. ให้เด็กฟังและพูดปริศนาคำทายตามครู อะไรเอ๋ย.....เป็นรั้วของชาติ งามจากลำหญา ป้องกันภัยพาล รุกรานแดนไทย (ทหาร)
2. เด็กช่วยกันคิดหาคำตอบจากปริศนาคำทาย
3. เฉลยคำตอบที่ถูกต้องพร้อมกับให้คำชมเชยกับเด็กที่ตอบถูก ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้ถามปริศนาคำทายอีกครั้ง เพื่อกระตุ้นให้เด็กฟังและคิดหาคำตอบ
4. ให้เด็กนำภาพทหารติดที่บอร์ดหน้าชั้นเรียน
5. ขออาสาสมัครวันละ 5 คน ออกมาเล่าเรื่องที่เกี่ยวกับ “ทหาร”

3. ชี้นำสรุป

1. ทบทวนคำถามในปริศนาคำทายโดยให้เด็กฟังและพูดตามปริศนาคำทายอีกครั้ง

สื่อการสอน

1. ปริศนาคำทาย “ทหาร”
2. ภาพทหาร

ขั้นประเมิน

1. สังเกตความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กขณะร่วมกิจกรรม

ภาคผนวก

ปริศนาคำทาย “ทหาร”

อะไรเอ๋ย.....เป็นรั้วของชาติ อดจากกล้าหาญ
 ป้องกันภัยพาล รุกรานแดนไทย
 (นางลักษณ์ งามช้า)

ภาคผนวก ข.

คู่มือดำเนินการทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง
และการพูดของเด็กปฐมวัย

- แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง
- แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูด

คู่มือดำเนินการทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูด ของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบชุดนี้ใช้เพื่อทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 2 (อายุ 4-5 ปี) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย
2. ในการดำเนินการทดสอบให้มีผู้ดำเนินการทดสอบ 1 คน และผู้ช่วยดำเนินการทดสอบ 1 คน สำหรับดูแลอำนวยความสะดวกให้ผู้รับการทดสอบสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามคำอธิบายของผู้ดำเนินการทดสอบ
3. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูด มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง
 - แบบทดสอบที่ 1.1 การเข้าใจความหมายของคำ จำนวน 6 ข้อ
 - แบบทดสอบที่ 1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง จำนวน 6 ข้อ
 - ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูด
 - แบบทดสอบที่ 2.1 การบอกชื่อสิ่งต่างๆ จำนวน 6 ข้อ
 - แบบทดสอบที่ 2.2 การแต่งประโยคปากเปล่า จำนวน 6 ข้อ
 - แบบทดสอบที่ 2.3 การเล่าเรื่อง จำนวน 6 ข้อ
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบ กำหนดเวลาข้อละ 1 นาที
5. เกณฑ์ในการให้คะแนน
 - ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง
 - แบบทดสอบที่ 1.1 การเข้าใจความหมายของคำ ให้ข้อละ 1 คะแนน โดยเด็กกากบาทตรงกับรูปภาพที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว
 - แบบทดสอบที่ 1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ข้อละ 1 คะแนน โดยเด็กสามารถฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ดำเนินการทดสอบได้ถูกต้อง
 - ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูด
 - แบบทดสอบที่ 2.1 การบอกชื่อสิ่งต่างๆ ให้ข้อละ 1 คะแนน โดยเด็กต้องสามารถบอกชื่อสิ่งต่างๆ ในภาพได้ถูกต้อง

แบบทดสอบที่ 2.2 การแต่งประโยคปากเปล่า ให้ข้อละ 1 คะแนน

โดยเด็กต้องแต่งประโยคให้ถูกต้องเหมาะสม

แบบทดสอบที่ 2.3 การเล่าเรื่อง ให้ข้อละ 1 คะแนน

โดยเด็กต้องเล่าเรื่องให้ถูกต้องเหมาะสมตรงกับ

พฤติกรรมในรูปภาพและเล่าเรื่องราวที่มีความ

สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับภาพเป็นประโยคที่มีข้อความ

ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. ผู้ดำเนินการทดสอบเตรียมการก่อนทดสอบ ดังนี้

1.1 ตรวจจำแนกแบบทดสอบให้ครบถ้วนและเขียนชื่อของผู้รับการทดสอบเตรียมไว้ให้พร้อม

1.2 ศึกษาแบบทดสอบและคู่มือให้เข้าใจกระบวนการทั้งหมด จนสามารถใช้คำอธิบายคำสั่งประกอบตัวอย่างได้ด้วยคำพูดที่ชัดเจนเป็นธรรมชาติ

1.3 จัดสถานที่สอบให้อยู่ในสภาพที่สะดวกสบาย จัดโต๊ะเก้าอี้ให้เหมาะสมกับผู้รับการทดสอบ

1.4 เตรียมอุปกรณ์ในการทดสอบ ดังนี้

1.4.1 แบบทดสอบและคู่มือทดสอบ อย่างละ 1 ชุด

1.4.2 นาฬิกาจับเวลา

1.4.3 ดินสอที่มีคุณภาพดี สีเข้มเห็นชัดเจน

1.5 ก่อนทำการทดสอบจัดให้ผู้รับการทดสอบ ดื่มน้ำและเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย

1.6 ผู้ดำเนินการทดสอบต้องแสดงความเป็นกันเอง เพื่อให้เด็กไม่ตื่นเต้นกังวล มั่นใจในการให้ความร่วมมือทำแบบทดสอบเป็นอย่างดี

1.7 ผู้ดำเนินการทดสอบแนะนำการเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ให้เด็กเขียนอย่างชัดเจนบนกระดานดำ

2. ดำเนินการทดสอบทีละ 1 แบบทดสอบ

2.1 ดำเนินการทดสอบทีละ 1 แบบทดสอบ

2.2 ให้ผู้รับการทดสอบเปิดทีละหน้า และทำทีละข้อ โดยใช้กระดาษปิดข้ออื่นไว้

2.3 ผู้ดำเนินการทดสอบอ่านคำสั่ง ข้อละ 2 ครั้ง

2.4 ผู้ดำเนินการทดสอบและผู้ช่วยสังเกตให้ผู้รับการทดสอบทำทุกคน

2.5 เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบ 1 แบบทดสอบ ให้ผู้รับการทดสอบพักประมาณ 5 นาที

2.6 ให้เขียนชื่อ นามสกุล ที่หน้าปกแบบทดสอบของผู้รับการทดสอบทุกคน ให้เรียบร้อยก่อนดำเนินการทดสอบทุกครั้ง

คู่มือแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง

แบบทดสอบที่ 1.1 การเข้าใจความหมายของคำ

- จุดมุ่งหมาย เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของคำกับภาพได้
- การให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน
- เวลาในการทดสอบ ข้อละ 1 นาที
- ลักษณะทำการทดสอบ เป็นข้อสอบปรนัยมีตัวเลือก 3 ตัวเลือก
- จำนวนข้อสอบ มีจำนวน 6 ข้อ
- คำชี้แจง
1. ข้อสอบนี้เป็นการทดสอบรายบุคคล
 2. ให้นักเรียนดูภาพที่ละข้อแล้วตอบว่ามีภาพอะไรบ้าง
 3. ครูพูดซ้ำอีกครั้ง แล้วให้นักเรียนพูดตาม
 4. ครูอ่านคำถามที่ละข้อแล้วให้นักเรียนกากบาท (X) ทับภาพที่ตรงกับ
ความหมายของคำที่เป็นคำตอบ

คำสั่ง ให้นักเรียนกากบาท (X) ทับภาพที่ตรงกับความหมายของคำ

หน้า	ข้อ	คำถาม
1	ปลา	ภาพสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม (แมว)
	ปู	ภาพผลไม้ที่มีเปลือกสีม่วง (มังคุด)
	กุ้ง	ภาพอวัยวะที่งอกใหม่ได้ (ผม)
หน้า 2	ปลาหมึก	ภาพสิ่งที่ให้แสงสว่างเมื่อไฟฟ้าดับ (ไฟฉาย)
	หอย	ภาพสัตว์ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในน้ำ (กวาง)
	ม้าน้ำ	ภาพสิ่งที่ช่วยให้หายหนาวได้ (ผ้าพันคอ)

แบบทดสอบที่ 1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง

- จุดมุ่งหมาย เพื่อทดสอบความสามารถในการฟังและการปฏิบัติตามคำสั่ง
- การให้คะแนน ปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องได้ 1 คะแนน ปฏิบัติไม่ถูกต้องได้ 0 คะแนน
- เวลาในการทดสอบ ข้อละ 1 นาที
- ลักษณะทำการทดสอบ เป็นการทดสอบเชิงปฏิบัติให้นักเรียนฟังและปฏิบัติตามคำสั่งครู
- จำนวนข้อสอบ มีจำนวน 6 ข้อ
- คำชี้แจง
1. แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบรายบุคคล
 2. เตรียมเด็กให้มีสมาธิในการที่จะฟังคำสั่งของครู
 3. ครูอ่านคำสั่งช้าๆ จากแผนคำสั่งให้นักเรียนฟังและปฏิบัติตาม (ครูพูดซ้ำ 2 ครั้ง)
- คำสั่ง ให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่ง

คำสั่งที่	การปฏิบัติ
1	ให้เด็ก ๆ เอามือจับไหล่ หมุนไหล่ 3 ครั้ง แล้วนั่งลง
2	ให้เด็กทำท่าผีเสื้อบินช้าๆ ไปเกาะที่หน้าต่าง
3	ให้เด็กกระโดดอยู่กับที่ 3 ครั้ง แล้วนอนหงาย
4	ให้เด็กเดินถอยหลัง 2 ก้าว แล้วชูมือ 2 ข้างเหนือศีรษะ
5	ให้เด็กทำท่ากบกระโดดไปข้างหน้า 3 ครั้ง แล้วยืนตรง
6	ให้เด็กหยิบหนังสือนิทาน 1 เล่มวางไว้บนโต๊ะ และหยิบสี 3 แท่งวางไว้ใต้โต๊ะ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูด

แบบทดสอบที่ 2.1 การบอกชื่อสิ่งต่างๆที่อยู่ในภาพ

จุดมุ่งหมาย	เพื่อทดสอบความสามารถในการบอกชื่อสิ่งต่างๆที่รู้จักได้ถูกต้อง
การให้คะแนน	บอกชื่อสิ่งต่างๆในภาพได้ได้ 1 คะแนน บอกไม่ได้ได้ 0 คะแนน
เวลาในการทดสอบ	ข้อละ 1 นาที
ลักษณะทำการทดสอบ	การบอกชื่อสิ่งต่างๆที่กำหนดในภาพ
จำนวนข้อสอบ	มีจำนวน 6 ข้อ ๆ ละ 5 ภาพ
คำชี้แจง	1. ข้อสอบนี้เป็นการทดสอบรายบุคคล 2. ให้นักเรียนดูภาพแล้วบอกว่าเป็นภาพอะไร

คำสั่ง ให้นักเรียนดูภาพแล้วบอกว่าเป็นภาพอะไร

หน้า	ข้อ	ภาพ
1	แดงโม	แจกัน ต้นไม้ ดอกกุหลาบ จอบ บัวรดน้ำ
	ส้ม	มะเขือเทศ แตงกวา พริก ผักบุ้ง ฟักทอง
2	องุ่น	โทรทัศน์ พัดลม โคมไฟ โทรศัพท์ วิทยุ
	ข้าวโพด	ไก่ นกฮูก นกเพนกวิน เป็ด นกกระยาง
3	เห็ด	สับปะรด สตอเบอรี่ น้อยหน้า ชมพู่มะละกอ
	เชอรี่	ซองจดหมาย นาฬิกาข้อมือ ถุง ลูกกุญแจ นกหวีด

แบบทดสอบที่ 2.2 การแต่งประโยคปากเปล่า

จุดมุ่งหมาย	เพื่อทดสอบความสามารถด้านการพูดเป็นประโยคอย่างมีความหมาย
การให้คะแนน	ถ้าแต่งประโยคได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมได้ 1 คะแนน แต่งประโยคไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้องได้ 0 คะแนน
เวลาในการทดสอบ	ข้อละ 1 นาที
ลักษณะทำการทดสอบ	แต่งประโยคจากภาพที่กำหนดให้
จำนวนข้อสอบ	มีจำนวน 6 ข้อ
คำชี้แจง	- ข้อสอบนี้เป็นการทดสอบรายบุคคล - ให้นักเรียนดูภาพทีละข้อแล้วแต่งประโยคปากเปล่าให้สอดคล้องกับภาพ

คำสั่ง ให้นักเรียนดูภาพแล้วแต่งประโยคปากเปล่าให้สอดคล้องกับภาพ

- หมายเหตุ
1. ในกรณีที่เด็กแต่งประโยคนอกเหนือจากคำตอบที่เฉลยไว้ให้ในแต่ละข้อ แต่งประโยคได้สอดคล้องกับภาพถือว่าถูกต้องให้ 1 คะแนน
 2. ในขณะที่กำลังทดสอบ ถ้าเห็นภาพแล้วเด็กไม่ยอมพูด ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด แล้วรอให้เด็กพูดสักครู่ เมื่อเด็กไม่ยอมตอบ เลื่อนไปทำข้ออื่น

หน้า	ข้อ	ภาพ
หน้า 1	ดินสอ	เด็กผู้ชายกำลังเตะฟุตบอล
	หนังสือ	เด็กผู้หญิงกำลังวาดภาพ
หน้า 2	แก้วน้ำ	เด็กผู้ชายกำลังขี่จักรยาน
	กระเป๋า	เด็กผู้ชายกำลังเล่นของเล่นที่เป็นเครื่องบิน
หน้า 3	หมวก	เด็กผู้หญิงกำลังฟังวิทยุ
	ลูกโป่ง	เด็กผู้หญิงกำลังเดินลงบันได

แบบทดสอบที่ 2.3 การเล่าเรื่อง

จุดมุ่งหมาย เพื่อทดสอบความสามารถในการอ่านภาพและแปลความหมายเป็นประโยคที่สมบูรณ์คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน

การให้คะแนน ถ้าเล่าเรื่องได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้อย่างสมบูรณ์ถูกต้องได้ 1 คะแนน บอกไม่ได้ได้ 0 คะแนน

เวลาในการทดสอบ ข้อละ 1 นาที

ลักษณะทำการทดสอบ เล่าเรื่องจากภาพที่กำหนดให้

จำนวนข้อสอบ มีจำนวน 6 ข้อ

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูรูปภาพแล้วเล่าเรื่องราวให้สอดคล้องกับภาพ (ใคร ทำอะไร ที่ไหน)

- หมายเหตุ
1. ในกรณีที่เด็กเล่าเรื่องราวนอกเหนือจากเรื่องราวที่เฉลยในแต่ละข้อ เล่าเรื่องราวที่ได้เป็นประโยคสมบูรณ์ คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน และมีความสอดคล้องกับภาพถือว่าถูกต้องได้ 1 คะแนน
 2. ในขณะที่กำลังทดสอบ ถ้าเห็นภาพแล้วเด็กไม่ยอมพูด ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด แล้วรอให้เด็กพูดสักครู เมื่อเด็กไม่ยอมพูดให้เลื่อนไปทำข้ออื่นต่อไป

หน้า	ข้อ	ภาพ
หน้า 1	ดอกไม้	เด็กกำลังนั่งดูโทรทัศน์อยู่ในห้องรับแขก
	ถุงมือ	เด็กผู้ชายกำลังทิ้งขยะลงถังขยะที่โรงเรียน
หน้า 2	ผีเสื้อ	เด็กผู้ชายกำลังรับประทานอาหารอยู่ที่โต๊ะอาหาร
	แว่นตา	เด็กผู้หญิงกำลังซื้อผลไม้กับแม่ค้าที่ตลาด
หน้า 3	ขนมเค้ก	เด็กกำลังนั่งตกลาที่สระน้ำหลังบ้าน
	โบว์	เด็ก ๆ กำลังนั่งรับประทานอาหารว่างกับเพื่อนที่สนามหญ้าหน้าบ้าน

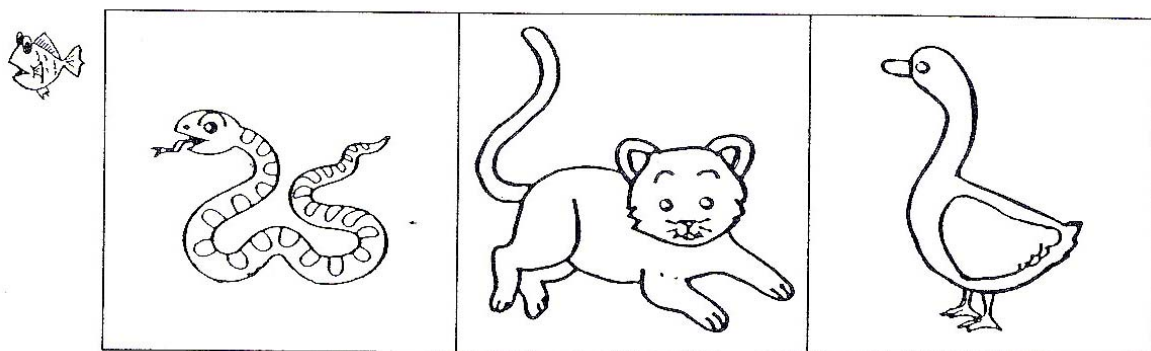
แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูด

ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง

1

แบบทดสอบที่ 1.1 การเข้าใจความหมายของคำ

คำสั่ง ให้นักเรียนกากบาท (X) ภาพที่ตรงกับความหมายของคำ

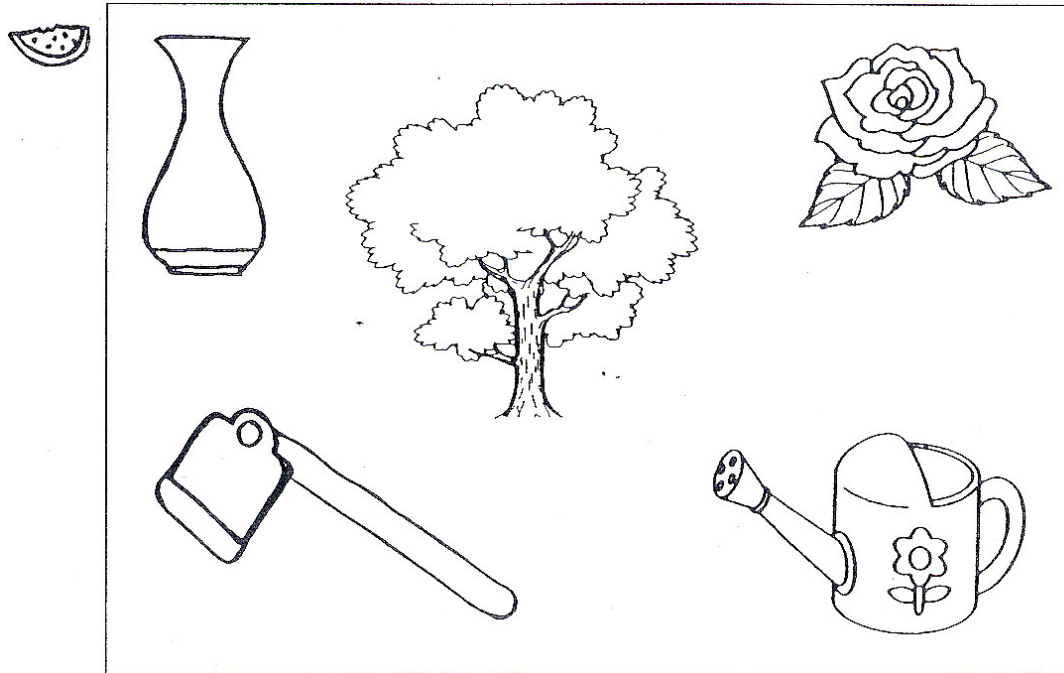
แบบทดสอบที่ 1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง

คำสั่ง ให้นักเรียนฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง

คำสั่งที่	การปฏิบัติ
1	ให้เด็ก ๆ เอามือจับไหล่ หมุนไหล่ 3 ครั้ง แล้วนั่งลง
2	ให้เด็กทำท่าผีเสื้อบินช้า ๆ ไปเกาะที่หน้าต่าง
3	ให้เด็กกระโดดอยู่กับที่ 3 ครั้ง แล้วนอนลง
4	ให้เด็กเดินถอยหลัง 2 ก้าว แล้วชูมือ 2 ข้างเหนือศีรษะ
5	ให้เด็กทำท่ากับกระโดดไปข้างหน้า 3 ครั้ง แล้วยืนตรง
6	ให้เด็กหยิบหนังสือนิทาน 1 เล่มวางไว้บนโต๊ะ และหยิบสี 3 แท่งวางไว้ใต้โต๊ะ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูด
แบบทดสอบที่ 2.1 การบอกชื่อสิ่งต่างๆที่อยู่ในภาพ

คำสั่ง ให้นักเรียนดูภาพแล้วบอกว่าภาพอะไร

แบบทดสอบที่ 2.2 การแต่งประโยคปากเปล่า

1

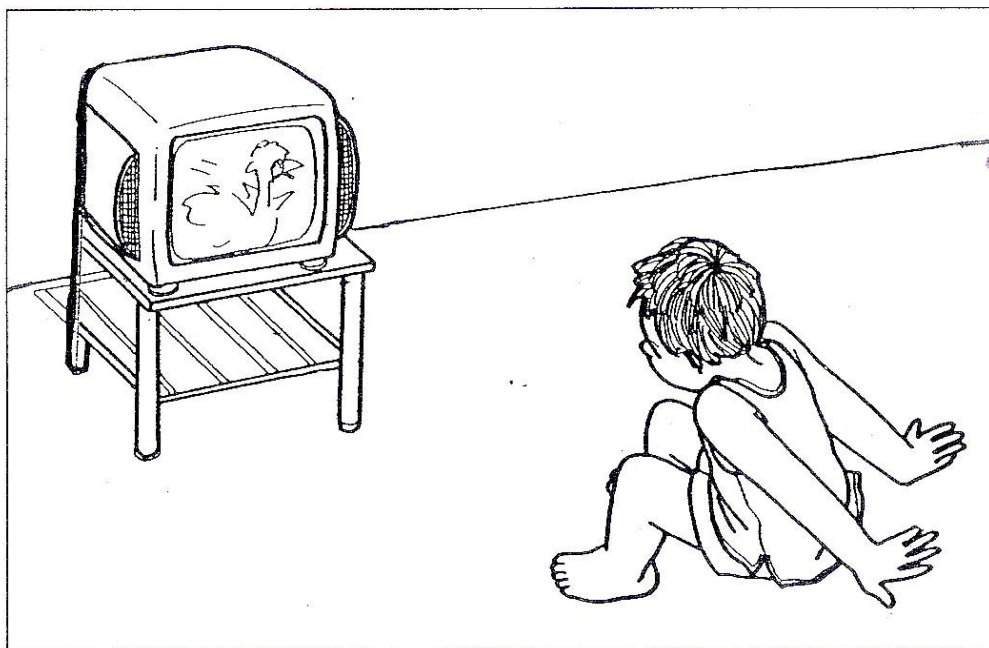
คำสั่ง ให้นักเรียนดูรูปแล้วแต่งประโยคให้สอดคล้องกับภาพ

แบบทดสอบที่ 2.3 การพูดเล่าเรื่อง

1

คำสั่ง ให้นักเรียนดูภาพแล้วพูดเล่าเรื่องให้สอดคล้องกับภาพ (ใคร ทำอะไร ที่ไหน)

ภาคผนวก ค.

- ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
- ตารางผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ

ตาราง 16 ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคำถาม		ผู้เชี่ยวชาญ					MR.	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง								
	1.1 การเข้าใจความหมายของคำ							
	ข้อปลา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อเต่า	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อปู	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
	ข้อกบ	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8
	ข้อกิ้ง	0	+1	+1	0	+1	3	0.6
	ข้อปลาหมึก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อหอย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อม้าน้ำ	0	0	+1	+1	+1	3	0.6
	1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง							
	คำสั่งข้อที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	คำสั่งข้อที่ 2	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8
	คำสั่งข้อที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	คำสั่งข้อที่ 4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	คำสั่งข้อที่ 5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	คำสั่งข้อที่ 6	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
	คำสั่งข้อที่ 7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	คำสั่งข้อที่ 8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูด								
	2.1 การบอกชื่อสิ่งที่อยู่ในภาพ							
	ข้อแครอท	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อแตงโม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อส้ม	0	+1	0	+1	+1	3	0.6
	ข้องุ่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อข้าวโพด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อเห็ด	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8
	ข้อเชอร์รี่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อหน่อไม้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อคำถาม		ผู้เชี่ยวชาญ					MR.	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
	2.2 การแต่งประโยคปากเปล่า							
	ข้อดินสอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อหนังสือ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อแก้วน้ำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อดาว	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อกระเป๋	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อหมวก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อหัวใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อลูกโป่ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	2.3 การเล่าเรื่อง							
	ข้อไอศกรีม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อดอกไม้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อถุงมือ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อผีเสื้อ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อแว่นตา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อขวด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อขนมเค้ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
	ข้อโบว์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

หมายเหตุ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 ดร.อดุลย์ ไบกุหลาบ
 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 อาจารย์ไพบุลย์ อุบันโน
 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 อาจารย์น้ำผึ้ง อินทะเนตร
 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4 อาจารย์สนอง สุทธาอำมตย์
 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5 อาจารย์สมศรี ปาณะโตษะ

ตาราง 17 ตารางผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ

ข้อที่	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	
1	.500	.386	ตัดไว้
2	.733	.143	ปรับปรุง
3	.667	.585	ตัดไว้
4	.667	.138	ปรับปรุง
5	.667	.409	ตัดไว้
6	.600	.331	ตัดไว้
7	.567	.438	ตัดไว้
8	.600	.331	ตัดไว้
9	.700	.280	ตัดไว้
10	.633	.606	ตัดไว้
11	.833	-.294	ตัดออก
12	.600	.590	ตัดไว้
13	.733	-.188	ตัดออก
14	.667	.533	ตัดไว้
15	.567	.370	ตัดไว้
16	.600	.479	ตัดไว้
17	.667	-.048	ตัดออก
18	.567	.478	ตัดไว้
19	.533	.430	ตัดไว้
20	.567	.409	ตัดไว้
21	.667	.481	ตัดไว้
22	.600	.380	ตัดไว้
23	.667	.217	ตัดไว้
24	.533	.247	ตัดไว้

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	
25	.533	.440	ตัดไว้
26	.700	.503	ตัดไว้
27	.600	.292	ตัดไว้
28	.600	.071	ปรับปรุง
29	.600	.410	ตัดไว้
30	.567	.497	ตัดไว้
31	.467	.315	ตัดไว้
32	.667	.440	ตัดไว้
33	.600	.100	ปรับปรุง
34	.600	.419	ตัดไว้
35	.667	.389	ตัดไว้
36	.633	.467	ตัดไว้
37	.567	.419	ตัดไว้
38	.533	-.123	ตัดออก
39	.633	.494	ตัดไว้
40	.467	.315	ตัดไว้

ภาคผนวก ง.
บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนจัดประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย
 - 1.1 ดร.ดรรรัตน์ อุทัยพยัคฆ์
ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
จังหวัดราชบุรี
 - 1.2 อาจารย์เบญจจะ คำมะสอน
ครูผู้สอนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนสุวิทย์เสรีอนุสรณ์
เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร
 - 1.3 อาจารย์รุ่งนภา รัตสา
ครูผู้สอนชั้นอนุบาล โรงเรียนบางมด (ตันเปาว์วิทยาการ)
เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร
2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟังและการพูด
 - 2.1 ดร.อดุลย์ ไบกุหลาบ
นักวิชาการศึกษา 6 งานทะเบียนนิสิตและประมวลผล
มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
 - 2.2 อาจารย์ไพบูลย์ อุบันโน
อาจารย์ประจำภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 - 2.3 อาจารย์น้ำผึ้ง อินทะเนตร
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 - 2.4 อาจารย์สนอง สุทธาอามาตย์
ครูผู้สอนชั้นอนุบาล โรงเรียนพระราม ๙ กาญจนภิเษก
เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร
 - 2.5 อาจารย์สมศรี ปาณะโตษะ
ครูผู้สอนชั้นอนุบาล
โรงเรียนสาธิต ม. ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางนงลักษณ์ งามขำ
วัน เดือน ปีเกิด	29 มีนาคม 2510
สถานที่เกิด	อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1124/126 หมู่บ้านสุดที่รัก ซอย พหลโยธิน 32 แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสันติสุขวิทยา เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10230

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2528	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสารวิทยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2547	ครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1) การศึกษาปฐมวัย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ